Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք.

Կոմունիստ

ՈՐԳԱՆ
Հ. Կ. Կ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ՅԵՐԵՎԱՆԻ
ԿՈՄԻՏԵՆԵՐԻ

ՀՈՒԼԻՍ—ՈԳՈՍՏՈՍ

№ 3-4

1925

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

Եջ—Եջ
Ա. Հովհաննիսյան.—*Նախապատրաստական շրջանի շեմքին* . . . 3—6
Ա. Լուչնիկով.—*Աշխատանքն ազգային փոքրամասնությունների մեջ Հայաստանում* . . . 7—10
Գ. Բատիրյան.—*Հայաստանի կոմկուսը թվերով* . . . 11—16
Ա. Սինանյան.—*Կուս. շրջիկ դպրոցների մասին* . . . 17—18
Ա.—*Ի՞նչպես վերացնել աշխատանքի թերի կողմերը* . . . 19—20
— — *ՌԿԿ բոլոր կազմակերպություններին, կուսակցության բոլոր անդամներին* . . . 21—24
— — *Աշխատավորներ գյուղի համար (շրջաբերական)* . . . 25—26

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ

Ա. Կարինյան.—*Ի՞նչպես մոտենալ գյուղի ուսումնասիրության* . . . 27—28
Ռյան.—*50 աշխատող գյուղի համար* . . . 29—30
Պապիկ.—*Գյուղական կոմունիստի տնտեսությունը որինակելի պիտի լինի* . . . 31—35
Պետիկ.—*Անկուսակցական գյուղացիական կոնֆերանսների մասին* . . . 36—37
— — *Անկուսակցական գյուղացիներին առաջ քաշելու մասին (վորոշում Ռ. Կ. (բ.) Կ. Կենտկոմի)* . . . 38—42
— — *Վարկ գյուղացիական տնտեսությանը* . . . 43—48
Ա. Արտյուխինա.—*Խորհուրդների կին-անդամներին գործնական աշխատանքի գրավելու մասին* . . . 49—53
— — *Պրոֆինտերնի III համագումարի վորոշումը* . . . 54—58

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ

Ա. Միրոնսկի.—*Կուսամրացվածների աշխատանքների մասին* . . . 59—61

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ա. Դաստակյան.—*Պետարդյունաբերության և կոոպերացիայի փոխհարաբերությունը* . . . 62—64

ՏԵՂԵՐՈՒՄ

Ա. Լալայան.—*Ուսումնասիրություն ակադեմիական ակնոցներով* . . . 65—66
Ա. Սարգսյան.—*Ավիաքիմի աշխատանքը գյուղում* . . . 67—69
Ա. Մազաբյան.—*Ակումբային աշխատանքների մեթոդներն ու սկզբունքները* . . . 70—72

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք

Կոմունիստ

ՈՐԳԱՆ
Հ. Կ. Կ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ՅԵՐԵՎԱՆԻ
ԿՈՄԻՏԵՆԵՐԻ

ՀՈՒԼԻՍ — ՈԳՈՍՏՈՍ

№ 3-4

1925

ՏՐԵՍՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Գրլատ. № 178բ, պատվ. 5141, տիրաժ 1200 Երևան

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

Ա. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՇԵՄՔԻՆ

Առաջիկա մի յերկու ամիսը պետք ե համարել նախապատրաստական շրջան կուսակցական գավառային կոնֆերանսների ու կուսակցության Հայաստանի համագումարի համար։ Կուսակցական որգանները, ինչպես նայեվ խորհրդային, պրոֆեսիոնալ ու կոոպերատիվ այն մարմինները, վորոնց աշխատանքը յենթակա յե կուսակցության ղեկավարությանը, պարտավոր են հաշվի առնել այդ հանգամանքն ու համապատասխան կերպով լարել իրենց աշխատանքի թափը։

Հիմնական հարցն այն ե, թե ինչ գծով պիտի ընթանա նախապատրաստական մեր աշխատանքը կուսակցական առաջիկա կոնֆերանսների ու համագումարների համար։

14-րդ կոնֆերանսն ընդունել ե մեր տանելիք աշխատանքների համար մի ամբողջ ուղեգիծ։ Կոնֆերանսի ընդունած այդ ուղեգիծը պետք ե կազմի անշուշտ նայեվ կուսակցության համամիութենական համագումարի առանցքը։ Մեր ընդգրկած ուղեգիծը, վոր ինքյան 10-րդ համագումարի ընդունած նոր տնտեսական քաղաքականության զարգացման մի ետապն ե միայն, պետք ե վորոշի քաղաքական մեր վարքագիծը տակավին «всерьез», տակավին «надолго»։

Այնուամենայնիվ կուսակցական ամեն մի կոնֆերանս ու համագումար պիտի չափի մեր քաղաքականության արդեն իսկ անցած ուղիները, հաշվի առնի այն փորձը, վոր ձեռք ե բերել կուսակցությունն իր արդեն իսկ կատարած աշխատանքի ճամբին։ Առանց դրան կուսակցությունը չի կարող ճշտել իր առաջիկա քայլերի ուղին, պարզել իր աշխատանքի հերթական հեռանկարները։ 14-րդ կոնֆերանսի վորոշումները կանխված եյին արդեն ՌԿԿ-ի մի շարք այն վորոշումների մեջ, վոր ընդունվել են խորհուրդների ընտրության շրջանում՝ հունվար—մարտ ամիսներին։ Նմանապես կուսակցության ընդգրկելիք նոր վարքագիծը գյուղում քննության են յենթարկվում կոնֆերանսից ամիսներ առաջ կուսակցության տեսական օրգանների եջերում։ 14-րդ կոնֆերանսի վորոշումները հանկարծակիի բերեցին միայն նրանց, ովքեր ծանոթ չեյին կուսակցության այդ վորոշումներին, կամ՝ չեյին հետեվում կուսակցական օրգանների «ակադեմիական» վեճերին։

Կոնֆերանսներն ու համագումարները գալիս են միայն վերջնական վճիռ տալու հասունացած խնդիրներին։ Այդ տեսակետից՝ կուսակցական առաջիկա մեր կոնֆերանսների ու համագումարների ուշադրությունն առաջին հերթին պիտի դառնա դեպի սոցիալական այն պրոցեսները, վոր տեղի ունեն այսոր խորհրդային գյուղում։ Կուսակցությունը պիտի վորոշի իր անելիքները՝ հաշվի առնելով այն արդյունքները, դրական թե բացասական, վոր տվել է մեր աշխատանքը գյուղում՝ հատկապես 14-րդ կոնֆերանսից հետո։

Այստեղից պարզ պիտի լինի մասնավորապես նախապատրաստական այն աշխատանքի բովանդակությունը, վոր պիտի տանեն կուսակցության Հայաստանի կազմակերպությունները առաջիկա կոնֆերանսների ու համագումարների նախորեյին։ Անհրաժեշտ է լուսաբանել յեվ կոնկրետացնել գյուղական մեր միջավայրում կուսակցության առաջ ցցվող խնդիրները, վերգնահատել գյուղում տարած իրական մեր աշխատանքը՝ մեկնակետ ունենալով 14-րդ կոնֆերանսի վորոշումները։

Կուսակցական կոնֆերանսներն ու համագումարը պետք է քննության առնեն նոր ուղեգծով կիրառված քաղաքականության փորձը, վորպեսզի կարողանան ճանաչել մեր աշխատանքի նոր բացերը, գծել դրանց հաղթահարման նոր միջոցները, վորքան մանավանդ մեկը, թե մյուսը մեր աշխատանքի ներքին պայմանների հետ են կապված յեվ առաջադրում են կուսակցությանը նորանոր ներքին խնդիրներ։

Այս նկատառումով կարեվոր է մանավանդ, վոր նախապատրաստական մեր աշխատանքների ընթացքում յեվս դիմադարձ լինելով դեպի գյուղը՝ 1) ուժ տանք խորհուրդների աշխուժացման յեվ անկուսակցական գյուղացիներին խորհրդային-հասարակական աշխատանքներին լծելու գործին, 2) կոնկրետ որինակով ուժեղացնենք հեղափոխական որինականությունը գյուղում յեվ 3) զարկ տանք գյուղական մասսաների կոոպերացման։

Աշխատանքի յերեք այս գծերով անհրաժեշտ է, վոր ուժեղանա կուսակցության կենդանի կապը գյուղական մասսաների հետ յեվ նրա ղեկավարությունը գյուղական կազմակերպությունների վերաբերությամբ։ Սա, հարկավ, մեր տեվական, հիմնական ուղեգծի հետ կապված մի խնդիր է, վորը սակայն առանձին ուժով պետք է դրվի առաջիկա ամիսների ընթացքում։

Կուսակցության մասսայական կազմակերպությունները՝ բջիջները՝ պետք է վոր ստուգեն 14-րդ կոնֆերանսի նիշած գծով իրենց տարած աշխատանքը։ Դրա լավագույն առիթը բջիջների քարտուղարական կազմի առաջիկա վերընտրությունն է։ Վերընտրությունը հնարավորություն կտա բջիջներին քննության առնելու իրենց կատարած աշխատանքը և միաժամանակ միջոցներ գտնելու այդ աշխատանքն ուժեղացնելու համար։

Բջիջների առաջ դրված ամենակարեվոր խնդիրներից մեկը անկուսակցական մասսայի հետ կապվելու հարցն է։ Ամենից առաջ պետք է առաջ քաշել այդ հարցը գյուղում։ Գյուղական ակտիվը պետք է կարողանա մոտենալ գյուղական մասսային, կապվել նրա հետ, դրսեվորել նրան հուզող հարցերը, ղեկավարել սրանց լուծումը։ Սա հնարավոր չե, յեթե չհարկադրենք գյուղում աշխատող յուրաքանչյուր ընկերոջ անհատապես շփվելու անկուսակցական գյուղացիների հետ, ուսումնասիրել նրանց տնտեսությունը, բարեկամ յեվ խորհրդատու հանդիսանալ առորյան նրանց հոգսերի մեջ, մտցնել նրանց այդ ճանապարհով գյուղի խորհրդային յեվ կոոպերատիվ հասարակայնության շրջանակը։ Հարկավոր է նույն նպատակով կանոնավորել հրահանգիչների շրջագայությունները յեվ գյուղերին ամրացրված ընկերների գործուղումները՝ ֆիքսացիայի յենթարկելով սրանց արդյունքները գավկոմների համապատասխան վորոշումների մեջ։ Անհրաժեշտ է, դրանից զատ, դնել գավկոմի նիստերին գյուղբջիջների զեկուցումները, կազմակերպել գյուղական քարտուղարների ու շրջանային հրահանգիչների խորհրդակցություններ, խորհրդային ու կոոպերատիվ գծով գյուղում աշխատող ընկերների մասնակցությամբ։ Գավկոմների պլենար նիստերը պետք է կարողանան ընդհանուր հայտարարի բերել այս ուղղությամբ տարվելիք աշխատանքները գավառային կուսակցական կոնֆերանսների նախորեյին։ Համապատասխան ձեվով անհրաժեշտ է, անշուշտ, ուժեղացնել նայեվ կուսակցության հանրապետական կենտրոնի կապը գավառային յեվ անմիջապես՝ նայեվ շրջանային յեվ գյուղական կազմակերպություններիհետ։ Այս գծով յեվս անհրաժեշտ ե ուժեղացնել կենդանի ինֆորմացիայի յեվ ղեկավարության գործը՝ կուսակցության Հայաստանի համագումարի նախապատրաստության այս ամիսներին։

Ա. ԼՈՒՇՆԻԿՈՎ

ԱՇԽԱՏԱՆՔՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՋ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

(Հայաստանի կոմ. (բ.) կուսակցության կենտկոմի IV-րդ պլենումի արդյունքներից)

Ազգային փոքրամասնությունների հիմնական մասսան Հայաստանում կազմում են հետեվյալ ազգությունները—թյուրքերը՝ մոտ 100 հազար հոգի, ռուս աղանդավորները (մոլոկաններ)՝ 18,500 հոգի, յեզիդ քրդերը՝ մոտ 14,000 հոգի։ Իրենց տնտեսական յեվ կուլտուրական զարգացումով այդ յերեք ազգությունները հեռու յեն իրար նման լինելուց։ Դրանց մեջ կան բարձրակուլտուր տնտեսական զարգացում ունեցողներ (ռուս-աղանդավորներ) յեվ ընդհակառակը, կուլտուրական ամենացածր աստիճանի վրա կանգնած, վաչկատուն յեվ իրենց գիրն ու գրականությունը չունեցողներ (յեզիդիներ)։ Այդ շերտավորման ավելացրեք տնտեսական քայքայվածությունը (թուրքեր) յեվ դաշնակցության քաղաքականության շնորհիվ վառված շովինիստական կրքերը։

Այս ամենը չի կարելի հաշվի չառնել աշխատանքի պրոցեսում, տնտեսության վերականգնման յեվ Խորհրդային իշխանության սկզբունքներն արմատավորելու համար կատարվող աշխատանքի ընթացքում։ Այս հանգամանքն ընդգծված ե պլենումի բանաձեվում, վորպես հրահանգ, վորին պետք ե հետեվել հետագա աշխատանքի ժամանակ։

Ամեն կասկածից դուրս ե, վոր այս կարճ ժամանակամիջոցում, Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո, կատարված աշխատանքը անջնջելի հետքեր ե թողել բոլոր ազգային փոքրամասնությունների թե տնտեսական յեվ թե կուլտուրական զարգացման մեջ։ Հասկանալի յե, վոր տնտեսական յեվ կուլտուրական աճումը ուժեղանում եր, իր վերելքն սկսելով այն աստիճանից, վորի վրա գտնվում եր յուրաքանչյուր ազգություն այն միջոցին, յերբ վրա հասավ հեղափոխությունը։

Քաղաքացիական պատերազմի յեվ ազգային ներհակության հետքերն արմատախիլ անելու ասպարեզում կատարված աշխատանքը կուսակցության յեվ Հայաստանի խորհրդային կառավարության հիմնական հարվածային խնդիրն եր։ Դրա հետեվանքն այն ե, վոր տասնյակ հազարավոր գաղթական թյուրքեր տեղավորված են գյուղերում, նրանց տրվել ե հող, նրանց տրված են անհրաժեշտ միջոցներ, տներ կառուցելու նյութերն ու անհրաժեշտ գյուղատնտեսական ինվենտար, վորով հետագա տնտեսական զարգացման մղում ե ստեղծված։ Նույնը կտեսնենք, յեթե վերցնենք ազգային փոքրամասնությունների մեկ ուրիշ մասը, վորի տնտեսությունն անցյալում հիմնված եր հողի առատության պայմաններում յեվ ընդհանուր հողաբաժանության հետեվանքով ներկայումս սահմանափակման ե յենթարկվել։

Դա պահանջել ե անորինակ նրբանկատություն ու լարում՝ գտնելու նրանց տնտեսությունը վարելու այնպիսի մեթոդներ, վոր նրանք հետադիմության ճանապարհ չբռնեն։

Ներկայումս մենք կանգնած ենք ազգային փոքրամասնությունների գյուղացիական տնտեսության ինտենսիֆիկացման ու նպատակահարմարեցման փաստի առաջ, վորոնց հիմքը վորոշ չափով արդեն դրված ե։ Այս աշխատանքը սերտորեն կապված ե գյուղատնտեսության առանձին ճյուղերի կոոպերացման աշխատանքի հետ։

Գյուղատնտեսական արտելների աճումը (ռուս յեվ թյուրք գյուղեր), տրակտորների յերեվան գալը, սերմանման ավելի կատարելագործ յեղանակների անցնելը նշան են այն բանի, վոր Խորհրդային իշխանության սկզբունքները մուտ են գործել ազգային փոքրամասնությունների գյուղերը յեվ սոցիալիզմի սաղմերը՝ նրանց տնտեսության մեջ։ Կասկած չկա, վոր սա ուղիղ ճանապարհ ե յեվ աշխատանքն այս ասպարեզում պետք ե խորացնել—այս բանը հատկապես ընդգծել ե կենտկոմի պլենումն իր բանաձեվում։

Ի հարկե, այդ բանը չի կարելի կիրառել այնպիսի տնտեսության նկատմամբ, վորը դեռեվս իր թափառական շրջանն ե ապրում (յեզիդներ)։ Այստեղ անհրաժեշտ ե թափառականից դեպի նստակյաց կյանք տանելու ընթացք բռնել։ Անհրաժեշտ ե այդ անցման համար ստեղծել բոլոր անհրաժեշտ պայմանները, այնպես, վոր գյուղացին տեսնի այն շահը, վոր ստանալու յե այդ անցումը կատարելու դեպքում։

Այս խնդրում հսկայական նշանակություն ունի հետամնաց ազգությունների կուլտուրական զարգացումը, հառաջադիմությունը։ Այս ասպարեզում շատ բան ե արված, վորով ի հարկե չի կարելի սահմանափակվել։ Դպրոցների թիվը աճել ե թե թյուրքական յեվ թե յեզիդական գյուղերում, գերազանցելով նախապատերազմյան թվերից (քրդերն առաջ չունեյին յեվ վոչ մի դպրոց, իսկ ներկայումս ունեն 11 դպրոց), իսկ հետագայում ավելի յե աճելու—այդպիսի հեռանկարի բոլոր տվյալները կան։ Անհրաժեշտ ե ուշադրություն դարձնել այդ դպրոցների դրության վրա, այն բանի վրա, վոր դրանք լրիվին ձեվավորվեն, վորպես խորհրդային դպրոցներ, այնպես, վոր հասունացող սերնդի հոգեկան կառուցվածքը չխեղանդամվի իրենց դարն անցրած մոլլաների, յերեցների, շեյխերի յեվ այլոց ազդեցությամբ։

Ազգային փոքրամասնությունների դպրոցների ուսուցչության պատրաստության հարցն առաջնակարգ կարեվորություն ներկայացնող հարց ե. այդ բանը պետք ե կատարել, թեկուզ ի հաշիվ այդ դպրոցների թվի աճման։

Հետամնաց ժողովուրդների կյանքում կարեվոր յեվ արձանագրության արժանի հանգամանք ե գյուղացիական մասսայի խորքերը լրագրի յեվ գրքի մուտ գործելը, վորոնք կենտրոնացվում են խրճիթ-ընթերցարաններում։ Ճիշտ ե, այս ասպարեզում կատարված աշխատանքը լիքն ե թերություններով-բացերով մի շարք օբյեկտիվ պայմանների շնորհիվ, վորպիսիք են՝ աշխատողների, միջոցների (նյութական), նույնիսկ անհրաժեշտ շենքերի բացակայությունը գյուղերում. բայց այս բոլորը կհաղթահարվի ուժերի ու միջոցների կուտակման ընթացքում, յերբ գյուղերում ապագայի համար մարտնչող նոր սերունդը կհասունանա։

Ներկայումս խիստ սահմանափակ ու աննշան ե այնպիսի առաջադեմ գյուղացիների թիվը, վորոնք կոմունիստական կուսակցության շարքերն են մտել. բայց դա մի թիվ ե, վոր հետագայում աճելու յե։ Կուսակցության անդամ յեվ թեկնածու թուրքերի թիվը Հայաստանում 192 ե։ Ռուս աղանդավոր կոմունիստների թիվն ե՝ կուսանդամներ՝ 38 հ., թեկնածուներ՝ 13 հ.։ Յեզիդ քրդերի մեջ կան մի քանի կոմունիստներ, վորոնք տարածությամբ իրարից բաժանված լինելով, ամրացված են ամենամոտիկ հայ գյուղերի բջիջներին։

Արագ ե աճում կոմյերիտական կազմակերպությունը։ Նա ընդգրկում ե գյուղացիական յերիտասարդության լավագույն մասը։ Այսպես օրինակ 1922 թվին թյուրք կոմյերիտական բջիջների թիվը 43 եր՝ 498 անդամով, 1925 թվին այդ թիվը հասել ե 107-ի՝ 1340 անդամով ու թեկնածույով, վորից 101 աղջիկ։ Ռուս աղանդավորների մեջ 1923 թվին կար 4 բջիջ 45 անդամով, իսկ 1925 թվին բջիջների թիվը հասել ե 12-ի 250 անդամով։ Յեզիդ քրդերի մեջ կոմյերիտական բջիջների թիվը 4 ե, իսկ նրանց անդամներինը 30։ Վերոբերյալ թվերը մեկ կողմից ամփոփումն են ազգային փոքրամասնությունների գյուղացիության քաղաքական աճման թափը, մյուս կողմից դրանով բնորոշվում ե քաղաքական աշխարհայացքի ձեվավորումը գլխավորապես հետամնաց ժողովուրդների մեջ (թյուրքեր ու յեզիդներ)։

Վերոբերյալ թվերը բնակչության թվի համեմատությամբ ի հարկե չնչին են,—այդ թվերը պետք ե ավելացվեն։ Անհրաժեշտ ե լարել ուժերը նաև նրա համար, վորպեսզի դաստիարակենք յեղած կոմունիստներին յեվ նրանցից իսկական լենինյաններ կոփենք։ Սա ազգային փոքրամասնությունների մեջ կատարելիք հիմնական աշխատանքներից մեկն ե, սա շեշտված ե առանձին կետում պլենումի բանաձեվի մեջ։

Վերջապես գալիս ե կոմյերիտական մասսայի դաստիարակությունը, վորը պակաս ուշադրություն չի պահանջում։ Թյուրք յեվ յեզիդ կոմյերիտական մասսան հում ու անմշակ նյութ ե, նա անմիջական մշակման ե կարոտ։ Այդ կոմյերիտականների մոտ 50 տոկոսն անգրագետ ե բացարձակապես, նրանց մեջ զարգացած ե իշխելու, հրամայելու թեքումը, նրանք բացարձակապես անգրագետ են նաև քաղաքականապես։ Այս ասպարեզում անհրաժեշտ ե՝ ուժեղացնել ղեկավար կադրի կուսակցական կորիզը, ուժեղացնել նրանց ղեկավարությունը կուսակցական կոմիտեների կողմից, վերացնել աշխատանքի ցրվածությունը և հաստատուն ընթացք բռնել՝ վերացնելու համար նրանց այբուբենական անգրագիտությունը յեվ քաղ. դաստիարակելու նրանց դասավանդման ամենատարրական մեթոդներով։

Այլ պատկեր ե ներկայացնում կոմյերիտական կազմակերպությունը ռուս աղանդավորների մեջ։ Այստեղ հսկայական ձգտում կա դեպի կրթություն, ձգտում՝ քաղաք գնալու։ Այս կոմյերիտականները տրամադիր են վերածվելու գյուղացիական «ինտիլիգենցիայի» մի հատուկ կաստայի. նրանք չեն ուզում առաջադեմ, օրինակելի գյուղացի դառնալ։ Անհրաժեշտ ե ձեռք առնել ամեն միջոց այս հիվանդությունը վերացնելու համար։ Աղանդավոր գյուղացիները գյուղատնտեսության մեջ հառաջադիմականներ են, նրանց հառաջադիմությանը հարկավոր ե նպաստել՝ գյուղատնտեսու-

թյան յուրաքանչյուր ճյուղի համար մասնագետներ տալով։ Այդպիսի մասնագետ պետք է դարձնել աղանդավոր-կոմյերիտականին։ Անհրաժեշտ է աղանդավորների գյուղերում արհեստավորական դպրոցներ բանալ՝ յելակետ ընդունելով արտադրական սկզբունքը։ Դրա հետ միասին, կոմյերիտականին պետք է քաշել դեպի հասարակական աշխատանք։

Արձանագրելով ազգային փոքրամասնությունների տնտեսության աճումը, նրա կուլտուրականացումը, հետամնաց ժողովուրդների քաղաքական ձեվավորման աճումը յեվ հասունացող սերնդի ներգործունեությունը, պետք է ասենք, վոր այդ բոլորը կուսակցության առաջ հետեվյալ խնդիրն է դնում —պետք է ուժեղացնել այդ զարգացման ղեկավարությունը։ Անհրաժեշտ է կոփել աշխատողներ, վորոնք կարող կլինեն կիրառել կյանքում կուսակցության հրահանգները։

Կենտկոմի ագիտպրոպին կից ազգային փոքրամասնությունների յե. բ. մինչեվ այժմ ծանրաբեռնել է իրեն խորհրդային բնույթի աշխատանքով, այդպիսով կտրվելով իր անմիջական աշխատանքից—կուսակցության ստորին կազմակերպությունների, ինչպես յեվ մասսայի դաստիարակության ղեկավարությունից։ Վորակավորել ու պլանայնություն մտցնել յե. բ. աշխատանքի մեջ յեվ ուժեղացնել հրահանգիչներին ղեկավարելու գործը—ահավասիկ մեր առաջ կանգնած հիմնական խնդիրը։

Խորհրդային աշխատանք կատարելու, ազգային փոքրամասնությունների համար մայրենի լեզվով գրագրություն ստեղծելու գործը կանոնավորելու, խորհուրդներն աշխուժացնելու յեվ նրանց աշխատանքը լավացնելու համար՝ անհրաժեշտ է ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչ ունենալ Հայկենտգործկոմում։

Պլենումի վորոշումներն այս բոլոր հարցերի նկատմամբ՝ ահա այն հրահանգները, վորոնցով պետք է ղեկավարվել հետագա աշխատանքների ժամանակ։

Գ. ԲԱՏԻՐՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԿՈՒՍԸ ԹՎԵՐՈՎ

1. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

ՀԿ (Բ) Կ թեկնածու ընդունվածների կազմի մանրակրկիտ ուսումնասիրությունից կարելի յե հանել այն յեզրակացությունը, վոր կուսակցության ուժն ու ամրությունն աճում է, վոր նա հետզհետե ավելի խոր արմատներ է գցում պրոլետարական լայն մասսաների մեջ յեվ, վոր աշխատավորների վստահությունը դեպի իրենց ավանգարդը—նույնպես աճում է։ Այս պատճառով մեր կուսակցության մեջ ընդունվողների կազմին վերաբերվող տվյալները կրկնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում, քանի վոր նշում են մեր կուսակցության աճումը, ինչպես յեվ այն աղբյուրը, (տվյալ դեպքում բնակչության սոցիալական խավերը), վորտեղից նա նոր ուժեր է վերցնում յեվ լրացնում իր շարքերը։

Մեր կազմակերպության բնականոն աճումը միշտ կանոնավորվում է կանխիչ միջոցներով, վորոնց նպատակն է սիստեմատիկ կերպով առողջացնել կուսակցության կազմը յեվ պահպանել նրա դասակարգային անաղարտությունը, կազմակերպության միջից անհարազատ յեվ անպետք տարրերին վտարելու միջոցով։

Ահա թե ինչ են ասում թվերը.

Առ 1-ը հունվարի 1924 թվի մեր կազմակերպությունն ուներ 4032 կուսակցության անդամ յեվ թեկնածու, իսկ առ 1-ը հուլիսի 25 թվի մեր կուսակցության անդամների յեվ թեկնածուների թիվը արդեն հասել եր 6130-ի։ Այսպիսով նա թվականապես աճել է 2098 մարդով կամ 52 տոկոսով, յեվ այդ աճումը տեղի յե ունեցել գլխավորապես ի հաշիվ գյուղացիական յեվ բանվորական միջուկի։ Կազմակերպության այս աճումը համահավասար կերպով վերաբերվում է Հայաստանի բոլոր գավառներին։ Անհրաժեշտ է նկատել նայեվ այն, վոր մեր կուսակցությանը մարդկային պաշար մատակարարողը գլխավորապես ՀԼԿՅԵՄ է։

Թե ինչ չափով է հաջողվում իրականացնել ՌԿ (բ) Կ XIII-րդ համագումարի հրահանգն այն մասին, վոր գյուղի կումիջուկը պետք է ուժեղացնել կուսակցության ամենից մոտիկ կանգնած, բայց յեվ միեւնույն ժամանակ պատշաճավոր կերպով գյուղի հետ կապված տարրերով, մասամբ կարելի յե տեսնել ստորեվ տրված թվերից։

Կուսակցության մեջ ընդունված 1212 գյուղացիներից 1026-ը կամ 84, 6 տոկոսը, ընդունման մոմենտին իրենց տնտեսությունն ունեյին յեվ դրանով եյին զբաղվում։ Կուսակցության մեջ ընդունված այդպիսի գյուղացիների մեծագույն տոկոս տվել են Յերեվանի, Դարալագյազի, Նոր-Բայազետի, Դիլիջանի և Լենինականի գավառները։

Այն մասին, թե վոր խավերի հաշվին է աճել մեր կուսակցությունը, պերճախոս կերպով վկայում են հետեվյալ թվերը, 24 թվի հունվարից մինչեվ 25 թվի հուլիսը կուսակցության մեջ մտածների սոցիալական կազմը հետեվյալ պատկերն է ներկայացնում. բանվորներ 532 հոգի (25,3 տոկոս), գյուղացիներ 1212 հոգի (57,7 տոկոս), ծառայողներ 284 հոգի (13,5 տոկոս), իրենց սոցիալական պատկանելությունը ցույց չը տվածներ 46 հոգի (3,5 տոկ.)։

Նույն ժամանակամիջոցում թեկնածությունից անդամ փոխադրվածների սոցիալական կազմը այսպիսի պատկեր է ներկայացնում. բանվորներ 256 հոգի (19,1 տոկոս), գյուղացիներ 879 հոգի (65,5 տոկոս), ծառայողներ 182 հոգի (13,5 տոկոս) յեվ իրենց սոցիալական պատկանելությունը ցույց չտվածներ 24 հոգի (1,9 տոկ.)։

ՀԿ (բ) Կ թեկնածուական կազմի նկատմամբ անհրաժեշտ է ասել, վոր թեև այդ հարցը մի ժամանակ սուր հարցերից մեկն էր, բայց ներկայումս նա մասամբ կանոնավորված է։ Յեթե առ 24 թվի հունվարի 1-ը մեր կազմակերպության 1780 կուսանդամին գալիս էր 2251 թեկնածու, ներկայումս, առ 1-ը հուլիսի ս. թ. մեր կազմակերպությունն ունի 3211 կուսանդամ յեվ 2919 թեկնածու։

Ինչպես տեսնում ենք, թեկնածուների յեվ կուսակցության իսկական անդամների անհամաչափ աճման հարցը նշանակելի չափերով կանոնավորված է։ Ներկա մոմենտում մեր թեկնածուական կազմը կուսակցության իսկական անդամների թվի համեմատությամբ թեյեվ մեծ է, բայց յեվ այնպես այս յերեվույթը չի կարելի անբնականոն համարել, քանի վոր այդ թեկնածուները մեծ մասամբ նոր են ընդունված յեվ վորպես թեկնածու մեր շարքերում սահմանված ժամանակամիջոցից ավելի չեն մնում։

Գյուղի նկատմամբ կուսակցության հերթական խնդիրներից մեկն էլ այն է, վոր պետք է առավելագույն չափերով դեպի կուսակցություն յեվ դեպի խորհրդային ներգործոն շինարարություն քաշել գյուղացիական յերիտասարդությունը, վորն ամենից ավելի ընդունակ է ընդունելու կոմունիզմի գաղափարները յեվ ավելի ազատ է գյուղացիական նախապաշարմունքներից։ Այս ասպարեզում յեվս մենք գրավումներ ենք արել։ Թե ինչ չափով է լուծված այդ խնդիրը, յերեվում է կուսակցության մեջ ընդունվածների հետեվյալ խմբավորումներից, վորոնք վերաբերվում են նրանց տարիքին, ընդունվածների մեջ մինչև 24 տարեկանները կազմում են 38 տոկոս, 25-ից մինչեվ 34 տարեկանները՝ 42 տոկոս յեվ 34 տարեկանից վեր՝ 24 տոկոս (տոկոսները մոտավոր են կլոր թվերով)։

II ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Առ 1-ը հունվարի 1924 թվի կուսակցությունն ուներ հետեվյալ կազմը. բանվորներ՝ 20,6 տոկոս, գյուղացիներ՝ 62 տոկ., ծառայողներ՝ 15,5 տոկոս յեվ իրենց սոցիալական պատկանելությունը ցույց չտվածներ՝ 1,9 տոկոս։ Առ 1-ը հունվարի 1925 թվի այս թվերը փոփոխություն են կրում։ Ավելանում է բանվորների տոկոսը (23,2), վորը բացատրվում է լենինյան կոչով, յեվ գյուղացիներին կուսակցության մեջ ընդունելու խնդրում տեղերի յերեվան բերած դանդաղկոտությամբ, վորով գյուղացիների տոկոսը նվազում է (56,2)։ Բայց այնուհետեվ, ինչպես յեվ պետք էր սպասել, գյուղացիության տոկոսը նորից բարձրացավ ի հաշիվ բանվորների յեվ ծառայողների։

Առ 1-ը հուլիսի 1925 թվի մեր կուսակցության սոցիալական կազմը հետեվյալ պատկերն էր ներկայացնում. բանվորներ՝ 20,9 տոկոս, գյուղացիներ՝ 60,1 տոկ., ծառայողներ՝ 18,2 տոկոս յեվ իրենց սոցիալական պատկանելությունը ցույց չտվածներ՝ 0,8 տոկոս։ Ինչ վերաբերվում է մեր կուսակցության կազմում գտնվող բանվորներին, պետք է ասել, վոր այստեղ վորոշ առաջընթացություն է կատարվել, բանվորների տոկոսը 20,6-ից բարձրացել է 20,9-ի։ Սակայն այս առաջընթացությունն աննշան է, յեվ գյուղացիության հետագա ներգրավմամբ այդ տոկոսին հարաբերական նվազման վտանգ է սպառնում։ Անհրաժեշտ է բանվորների վորոշ տոկոսային հարաբերություն սահմանել, վոր պետք է նշանակելի չափերով պակաս լինի կուսակցության XIII-րդ համագումարի տված տոկոսից, վորն, անշուշտ նկատի յե ունեցել մեր գյուղացիական իրականության այն ժամանակվա պայմանները։

III ԿԱՆԱՅՔ ՄԵՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Կանանց տոկոսը կուսակցության մեջ նկատելի չափերով չի աճում։ Թեյեվ բացարձակ թվերով վորոշ չափով աճել են, բայց տոկոսային տեսակետից այդ աճումն այնուամենայնիվ անբավարար է։ Կանայք մեր կուսակցության մեջ 1924 թվին (հունվար) կազմում եյին 2,6 տոկոս, մինչ 25 թվին (հուլիս) նրանց տոկոսը հասել էր 4,3-ի։ Կուսակցական կանանց մեծագույն տոկոսը (52,8) ծառայողներ են։ Այս թվերն ասում են, վոր մեր կազմակերպության հարվածային խնդիրը՝ պրոլետար կանանց դեպի կուսակցություն գրավելն է։

IV ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐՆ ԸՍՏ ԻՐԵՆՑ ԶԲԱՂՄՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԻ

Կուսակցության անդամներն ու թեկնածուներն իրենց կատարած աշխատանքի տեսակով ներկայումս այսպես են բաժանվում.

ԱՆԴԱՄՆԵՐ	
Բանվորներ	14,6 տոկ.
Գյուղացիներ	36,0 »
Պատասխ. աշխատ.	17,4 »
Տեխնիք. »	24,7 »
Տնայնագործներ, զինվորականներ, սովորողներ յեվ այլն	7,3 »

ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ	
Բանվորներ	16,6 տոկ.
Գյուղացիներ	48,1 »
Պատասխ. աշխատ.	2,2 »
Տեխնիք. աշխատ.	26,3 »
Տնայնագործներ, զինվորականներ, սովորող, և այլն	6,8 »

Ծառայողները կուսակցության անդամների 42,1 տոկոսն են կազմում, վորից տեխնիքական ծառայողները՝ 24,7 տոկոս յեվ պատասխանատուները 17,4 տոկոս։ Տեխնիքական ծառայողների մեծագույն տոկոսը տալիս են Յերեվանի և Լենինականի գավառները։

Յերկրորդ տեղը բռնում են իրենց տնտեսությունը վարող գյուղացիները, վորոնք կուսակցության անդամների 36 տոկոսն են կազմում։ Կուսակցության մեջ ամենամեծ տոկոս են կազմում նրանք մեր յերկրի ծայրագավառներում (Դարալագյազ յեվ Զանգեզուր)։ Անհամեմատ ավելի ցածր է արդյունաբերության մեջ յեվ տրանսպորտում ֆիզիքական աշխատանք կատարող բանվորների տոկոսը, (14,6)։ Նրանք կուսակցության մեջ ամենից մեծ տոկոս կազմում են Լենինականի գավառում (50 տոկոս)։ Յերկրորդ տեղը բռնում ե Փամբակ-Լոռին (30 տոկոս) յեվ յերրորդ տեղը՝ Յերեվանը (26 տոկ.)։ Մնացած խմբավորումները խիստ աննշան տոկոս են կազմում։

Թեկնածուների կազմին անցնելով տեսնում ենք, վոր նրանց մեջ այդ խմբավորումների փոխհարաբերությունը բոլորովին այլ ե։ Թեկնածուների կազմում իրենց թվի տեսակետից առաջին տեղ են բռնում մաճկալ գյուղացիները, վորոնք թեկնածուների ընդհանուր թվի 48,1 տոկոսն են կազմում։ Գյուղացիներից հետո գալիս են ծառայողները, վորոնք թեկնածուների ընդհանուր թվի 28,5 տոկոսն են կազմում, վորի մեծագույն մասը տեխնիքական ծառայողներ են (թեկնածուների ընդհանուր թվի 26,3 տոկոսը)։

Բանվորները թեկնածուների կազմում ներկայացված են 16,6 տոկոսով,- -2 տոկոսով ավելի, քան կուսակցության անդամների կազմում։

V ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԸ

Ազգային կազմի տեսակետից մեր կազմակերպությունը ճնշող մեծամասնությամբ բաղկացած ե հայերից. ազգային փոքրամասնությունները կուսակցության մեջ չնչին տոկոս են կազմում։

Այսպես, օրինակ, հայերը կազմում են 92,1 տոկոս, թյուրքերը՝ 3,3 տոկոս, ռուսները՝ 3,1 տոկոս, վրացիները 0,1 տոկոս։ Մնացած 1,4 տոկոսը մյուս ազգություններն են կազմում։

Անցյալ տարվա համեմատությամբ նվաճումներ արվել են, բայց դըրանք այնուամենայնիվ գոհացուցիչ չափերի չեն հասնում։ Այսպես, օրինակ թյուրքերը 1,7 տոկոս եյին կազմում, ներկայումս 3,3 տոկոս են, մինչդեռ ռուսները, չնայած այն բանին, վոր բացարձակ թվերով աճել են, տոկոսային հարաբերությամբ նրանց թիվն ընկել ե. անցյալ տարի նրանք կազմում եյին 3,9 տոկոս, այս տարի կազմում են 3,1 տոկոս։ Մնացած խմբավորումների մեջ նշանակելի փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել։

VI ԿՈՒՍԿԱԶՄՆ ԸՍՏ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՍՏԱԺԻ

Կուսակցական ստաժի տեսակետից Հ. Կ. (բ) Կ. անդամները այսպես են բաշխված. մինչեվ 1905 թվականի անդամներ 0,8 տոկոս, 1915—1917 թ. անդամներ՝ 5,4 տոկ., 1917-1918թ.թ.—9 տոկ., 1919—1920 թ. թ. 31,4 տոկ., 1921—922 թ. թ.—12,5 տոկ., 1923 թվին յեվ նրանից հետո կուսակցության մեջ մտածներ՝ 45,3 տոկոս։ Կազմակերպությունը կուսակցական ստաժի տեսակետից յերիտասարդ ե յեվ նրա վոսկրակազմ են հանդիսանում 203 հոգի կամ կազմակերպության 6,2 տոկոսը, վորոնք մինչեվ 1917 թիվը (ներառյալ) մտել են կուսակցության մեջ։

VII ԿՈՒՄԲՋԻՋՆԵՐԸ

Այստեղ բնորոշ գիծը վոչ այնքան հին բջիջների կազմի ընդարձակվելն ե, վորքան ամենուրեք նորերի առաջանալը։ Գործարանային, արտադրողական յեվ տրանսպորտնիկների բջիջների դինամիկան 924 թ. հունվ. 1-ից մինչեվ 1925 թ. հուլիսի 1-ը արտահայտվել ե նրանով, վոր բջիջների թիվն ավելացել ե 36-ով կամ 76 տոկոսով։

Հիմնարկային տիպի բջիջների դինամիկայի զարգացմանը հետեվելով, մենք տեսնում ենք, վոր դրանց ընդհանուր թիվն աճել ե։ Առ 1 հունվարի 1924 թ. հիմնարկային բջիջների թիվը 63 եր, այժմ 72 ե, այսինքն ավելացել ե 12,5 տոկոսով։ Գյուղական բջիջները վերջին տարվա ընթացքում մեծ տոկոսային աճումն են ունեցել. առ 1924 թվի հունվ. 1-ը նրանց թիվը 279 եր, ներկայումս այդ թիվը հասել ե 312, այսինքն աճել ե համարյա թե 10,6 տոկոսով։ Այս ավելացումը բացատրվում ե նաև կոմկուսակցության քաղաքականության ընդհանուր գծի ուղղությամբ։

VIII ԲՋԻՋՆԵՐԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Կոմբջիջների ամրապնդման յեվ նրանց ներգործունության հարցի վրա հատուկ ուշադրություն ե դարձվում։ Կոմբջիջների յեվ բյուրոների կազմի ընտրության տեսակետից այս տարվա ընթացքում նշանակելի նվաճումներ են արված՝ մանավանդ քաղաքային յեվ արտադրական բջիջներում։ Պակաս հաջող ե դրությունը գյուղբջիջներում, վորտեղ դեռեվս բջիջների քարտուղարների 28,6 տոկոսը ՀԿ (բ) Կ թեկնածուներն են կազմում։

Կոմբջիջների քարտուղարական կազմի վերլուծությունը ներկայումս մեծ հետաքրքրություն ե ներկայացնում։ Ամենից առաջ մեզ կարող են հետաքրքրել բջիջների քարտուղարների սոցիալական կազմի մեջ տեղի ունեցած փոփոխությունները, այս ասպարեզում մենք նշանակելի նվաճումներ ենք արել։ Վորովհետև բջիջների քարտուղարները 3 ամիսը մեկ անգամ են ընտրվում, ուստի մենք ել կբերենք վերջին յերեք ամիսներին վերաբերվող տվյալներ։ Առ ս.թ. ապրիլի 1-ը, բջիջների քարտուղարների կազմը սոցիալական պատկանելության տեսակետից հետեվյալ պատկերն եր ներկայացնում. բանվորներ՝ 13,2 տոկոս, գյուղացիներ՝ 64,8 տոկոս յեվ ծառայողներ՝ 22 տոկոս։

Առ 1-ը հուլիսի 1925 թվի բջիջների կազմում բանվորները կազմում եյին 13,9 տոկոս, գյուղացիները՝ 69,5 տոկոս յեվ ծառայողները՝ 17,6 տոկոս։

Սոցիալական կազմի մեջ այստեղ մեծ փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել, բայց յեվ այնպես պետք ե ասենք, վոր բանվորների տոկոսը բջիջների քարտուղարների կազմում ավելացել ե 0,7-ով յեվ ծառայողներինը պակասել 4,4-ով։ Գյուղացիների տոկոսն ել աճել ե 3,7-ով։

Բջիջների քարտուղարների սոցիալական կազմի լավանալուն զուգընթաց, նվազում ե մեծ ստաժ ունեցող քարտուղարների թիվը. 1920—1922 թվի ստաժ ունեցողների տոկոսը նվազել ե 5,3-ով, այսինքն 42,4 տոկոսից իջել ե 37,1 տոկոսի։ Մինչդեռ 1922 ից մինչև 25 թվի ստաժ ունեցող քարտուղարների տոկոսը դարձել ե 48,1, այսինքն ավելացել ե 5,2-ով։

Բջիջների աշխատանքի հարցին մենք դեռեվս առիթ կունենանք անդրադառնալու, քանի վոր նրանց աշխատանքն ընդհանրապես տալիս ե նաեվ կուսակցության աշխատանքի պատկերը յեվ մեծ հետաքրքրություն ե ներկայացնում։

Արժե մի փոքր էլ կանգ առնենք ուղարկվող վիճակագրական նյութի վորակի վրա։ Պետք է ասել, վոր այդ նյութերի վորակը լավանում է։ Բայց առանձին դեպքերում նկատվում են նշանակելի յեվ վորոշ չափով ընդհանուր բնույթ կրող՝ թերացումներ։

Սակայն այդ բոլոր պակասությունները՝ ուշադիր յեվ լուրջ վերաբերվելու դեպքում կարող են վերացվել, յեվ յեթե տեղական աշխատողների յերեվան բերած ներազդու միջոցները, յեռանդը յեվ հաստատակամությունը չի թուլանա, կարելի յե հուսալ, վոր մինչեվ ընթացիկ տարվա վերջը մեր կազմակերպությունները կունենան միանգամայն կանոնավորված քանակական հաշվառում։

Յեզրափակելով խոսքս, պետք է ասեմ, վոր կուսաշխատանքը ներկայումս չափազանց բարդանում է, այստեղից հետեվում է, վոր անհրաժեշտ է ամենայն հոգատարությամբ հավաքել կուսակցության անդամների շարժմանը վերաբերվող թվերը, ուսումնասիրել այդ թվերը յեվ համապատասխան յեզրակացություններ հանել։ Այդ կը նպաստի մեր աշխատանքի դրվածքն ստուգելու գործին։

Ա. ՍԻՆԱՆՅԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՇՐՋԻԿ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Մեր կուսակցության ստորին խավի վերապատրաստության խնդիրը շեշտակի կերպով դրվեց դեռ 1923 թվին՝ կուսակցության XII համագումարում։

Այդ առթիվ մի տարի հետո, 1924 թվին կայացած XIII համագումարի վորոշման մեջ ասված է.

«Քաղանգրագիտության վերացման աշխատանքը ՌԿԿ գյուղացի անդամների յեվ փոխանդամների մեջ իր հերթին պետք է առաջվա պես կուսակցության ամենակենսական խնդիրը լինի յեվ ընթանա առավելապես XII համագումարի հանձնարարած ձեվով, շրջիկ դպրոցների միջոցով, վորոնց կենսականությունն ու նպատակահարմարությունն ապացուցված է անցած տարվա ընթացքում մի շարք տեղերում կատարված աշխատանքի փորձով։

Կուսկազմակերպությունները պետք է թափեն ամեն ջանք, քաղանգրագիտության վերացման այս ձեվը տիրապետող ձեվ դարձնելու համար»։

Կուսակցության գյուղական խավի վերապատրաստումը ավելի հրամայողական յեվ անհետաձգելի յեր դառնում այն պատճառով, վոր մեր գյուղական կազմակերպությունները ճնշող մեծամասնությամբ կուսակցության պատմության յեվ քաղգրագիտության տարրական գիտելիքների ըմբռնման յեվ յուրացման տեսակետից կանգնած են դեռ այսօր յեվս ցածր աստիճանի վրա։

Այս աշխատանքին ահա յերրորդ տարին է տրվել է ամենահրատապ բնույթը յեվ կուսակցությունը լարում է բոլոր ուժերը՝ հնարավորության սահմաններում կուսակցության ամբողջ մասսան ընդգրկելու այս տարի, այսպես կոչված, շրջիկ դպրոցներում։ Ինչպես վկայում է կուսակցության 13-րդ համագումարի վորոշումը՝ կուսակցության շարքերից քաղանգրագիտության վերացման գործում մեր կազմակերպությունները ջանք պիտի թափեն շրջիկ դպրոցների սիստեմը դարձնել տիրող սիստեմ։

Այդ տիպի դպրոցները մի տարի յե գործում են Հայաստանի իրականության մեջ, յեվ իրենց անցյալ տարվա գոյությամբ վորոշ չափով արդարացրին իրենց անելիքները։

Սակայն 25—26 ուսումնկ. տարվա շեմքին, նախքան մեր աշխատանքը ծավալելը այս ասպարեզում, անհրաժեշտ է ընդգծել անցյալ փորձի դրական յեվ բացասական բոլոր կողմերը. Նախքան անցնելը թերություններն, անհրաժեշտ է պարզել հետեվյալը—արդարացրին իրենց արդյոք շրջիկ դպրոցները յեվ ի՞նչպես։

Ինչպես վերը շեշտեցինք, շրջիկ դպրոցները հանդիսանում են մեր կուսակցական պրոպագանդիստական աշխատանքի այն մի ձեվը, վորը հնարավորություն ե տալիս կուսակցությանը կարճ ժամանակվա ընթացքում, գյուղական մեր կազմակերպության անդամներին վորոշ գաղափարներ տալու քաղգրագիտությունից, հայոց լեզվից, թվաբանությունից, բնագիտությունից յեվ գյուղատնտեսությունից։

Շրջիկ դպրոցների տեվողությունն ե 45 որ, վորպիսի ժամանակաշրջանում հաջողվում ե մեր գյուղական կոմունիստ ընկերներին վորոշ չափով վերապատրաստել. այս այն առավելությունն ունի, վոր մի տեղում (յենթաշրջանում) գործելուց հետո շրջիկ դպրոցը տեղափոխվում ե մեկ ուրիշ տեղ նույն շրջանում։ Քանի վոր մեր կազմակերպության բջիջները գտնվում են համարյա բոլոր գյուղերում—ուստի բոլոր գյուղերում հնարավորություն չկա յեվ մոտակա տարիներում ել թերեվս չլինի ունենալ մեկական այդպիսի դպրոց։

Շրջիկ դպրոցը կարողանում ե իր մեջ հավաքել մի քանի իրար մոտիկ կանգնած գյուղերի կոմունիստ ընկերներին յեվ հնարավորություն տալ լիկվիդացիայի յենթարկելու իրենց քաղանգրագիտությունը։

Այս ձեվով տնտեսվում ե թե ֆինանսական միջոցներ յեվ թե լեկտորական ուժեր, վորոնք, ցավոք սրտի, այնքան ել շատ չեն մեր կազմակերպության մեջ։

ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ինչ վերաբերում ե դպրոցում ավանդվող քաղգրագիտության ծրագրին, պետք ե ասել, վոր այդպիսին այնքան ել չի համապատասխանում մեր ընկերների պատրաստականության մակարդակին։

Որինակ, այնտեղ մի շարք գլուխներ նվիրված են Ռուսաստանի գյուղական տնտեսության, գյուղացիության դրությանը կապիտալիզմի որոք.—թերեվս սա անհրաժեշտ լինի այն ժամանակ, յերբ սրանից առաջ, կամ սրա կողքին խոսվի Հայաստանի գյուղացիության վիճակի և նրա տնտեսական դրության մասին. սա այն առավելությունը կունենա, վոր վորոշ չափով ծանոթ նյութ կլինի մեր ընկերների համար յեվ ավելի մարսելի կդառնա։

Բացի այս, այս տարի մեր կուսակցության գյուղական աշխատանքների ասպարեզում նոր բացված կուրսի հետեվանքով, կարեվոր ե շրջիկ դպրոցների ծրագրի մեջ տեղ տալ այդ գծի պարզաբանմանը յեվ նրա հետ կապված Խորհրդային իշխանության անելիքների լուսաբանմանը։

Սա յեվս ծրագրի կարեվոր մասը պետք ե կազմի։

Անշուշտ, այս բոլորի հետ պետք ե լինի նայեվ գլուխներ Հոկտեմբերյան հեղափոխության և խորհրդային շինարարության վերաբերյալ։

Ա.

Ի՞ՆՉՊԵՍ ՎԵՐԱՑՆԵԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԹԵՐԻ ԿՈՂՄԵՐԸ

Վերջին ժամանակներս նկատելի յե, վոր ծրագրային աշխատանքը շատ բջիջներում բացակայում ե։ Այդ իսկ պատճառով բջիջի անդամների մեջ աշխատանքի նպատակահարմար բաշխում չի կատարվում։ Այդ հանգամանքը առաջացնում ե այն բացասական հետեվանքը, վոր բջիջը ամբողջովին իրազեկ չը լինելով իր աշխատանքի հետագա ընթացքին, հաճախ պատահական վերաբերմունք ե ցույց տալիս յեվ հնարավորություն չի ունենում մասնակցել կուսակցության առորյա աշխատանքներին։ Վերցնենք որինակի համար Սանահինի կոմբջիջը. վերջին ամիսները նա աշխատել ե առանց ծրագրի։ Յերեք ամսվա ընթացքում նա ունեցել ե 9 նիստ, վորից 7 դռնփակ, իսկ 2 դռնբաց։ Մինչդեռ նախորդ ամիսներին նույն բջիջն ունեցել ե 5 դռնփակ յեվ 5 դռնբաց նիստ՝ անկուսակցականների մասնակցությամբ՝ թվով 146 հոգի, այսինքն ամեն մի նիստին միջին թվով մասնակցել են 29 հոգի։ Իսկ վերջին ամիսների համաձայն՝ մի դռնբաց նիստին մասնակցել են 26 հոգի։ Նույնը կարելի յե ասել յեվ ուրիշ բջիջների վերաբերյալ։

Այստեղից պարզ յերեվում ե, վոր անկուսակցականների թիվը պակասել ե։ Դրա գլխավոր պատճառը կայանում ե նրանում, վոր բջիջի աշխատանքները զգալիորեն թուլացել են, յեվ ի հաշիվ դռնբաց նիստերի՝ ավելացել ե դռնփակ նիստերի թիվը։ Այդ հանգամանքը պետք ե բացատրել նրանով, վոր բջիջը չունենալով իր ձեռքի տակ աշխատանքի ծրագիր՝ պատահական կերպով ե բջիջային նիստեր հրավիրել։ Բջիջում քննության դրված հարցերի խոշոր տոկոսը յեղել են ընթացիկ հարցերն ու զանազան դիմումները։ Իսկ ինչ վերաբերում ե այն հանգամանքին, թե բջիջը կուսկոնֆերանսի, կենտկոմի պլենումի վորոշումներն ինչպես ե պարզաբանում՝ պետք ե ասել, վոր շատ քիչ բջիջներում են մանրամասնորեն, առանձին-առանձին քննության առնվել։ Որինակ՝ վերցնենք հենց 14-րդ կուսկոնֆերանսի բանաձեվերը, վորոնք ամիջապես կապված են գյուղում տարվող մեր նոր քաղաքականության հետ յեվ ներկա դեպքում հարվածային բնույթ են կրում կուսակցության համար։ Նույնը կարելի յե ասել մեր կենտկոմի պլենումի վորոշումների նկատմամբ յեվ այլն։ Ընդհանուր առմամբ, այդ թերությունը մեր բջիջների աշխատանքների մեջ նկատվում ե. յեվ դա յե պատճառը, վոր շատ բջիջներ, (գլխավորապես արտադրական) ուշադրության կենտրոնն են դարձնում իրենց հիմնարկության ներքին արտադրության վերաբերող խնդիրները կամ կուլտ-կրթական հարցերը (ինչպես որինակ՝ Արարատի կոմբջիջը)։ Ի հարկե, այդ այդպես ել պետք ե լինի, սակայն դրան զուգընթաց անհրաժեշտ ե, վոր բջիջը չը կտրվի նայեվ մեր ընդհանուր կուսակցական կյանքից, յեվ պարբերաբար, իր նիստերում քննության առնի նայեվ կուսակցական բարձր որգանների վորոշումները, վորոնք անմիջականորեն ընդգրկում են այս կամ այն աշխատանքի ասպարեզում տարվելիք մեր կոմունիստական գիծը։

Հաճախ պատահում է, վոր բջիջն այս կամ այն վորոշումն է հանում յեվ այդ վորոշումը մնում է վորպես վորոշում, իսկ այդ հանգամանքը գցում է նրա հեղինակությունը անկուսակցական մասսայի աչքում։ Այդ բղխում է նրանից, վոր բջիջը վերագնահատելով իր ուժերը, անտես է առնում այն պայմանները, ուր նա աշխատում է յեվ վորի սահմաններում նա կարող է այս կամ այն վորոշումը կիրառել։ Այս բացը պետք է բացատրել նրանով, վոր հաճախ կուսմարմինների կողմից բջիջի արձանագրությունները լավ չեն ուսումնասիրվում յեվ ժամանակին չեն տրվում համապատասխան ցուցմունքներ։

Մեր բջիջների մեծ մասն արդեն ինքնուրույն աշխատանքի ծրագիր են կազմում, մնում է, վոր գավկոմները իր ժամանակին ուղղություն տան յեվ հսկեն, թե բջիջը իր վորոշումները ինչպես է կիրառում։ Բջիջի ամբողջ մասսան պետք է կապել առորյա աշխատանքներին, իսկ այդ հնարավոր կը լինի այն դեպքում, յերբ բջիջի անդամների մեջ, ըստ ծրագրի, աշխատանքի հավասար բաշխում կը կատարվի, յեվ բջիջը մշտական հսկողություն կունենա իր անդամների վրա պարզելու համար, թե նրանք իրենց հանձնարարված պարտականությունները ինչպես են կատարում։

Բջիջի աշխատանքներն այնպես պետք է կանոնավորել, վոր նա կարողանա ընդգրկել թե խորհրդային արտադրության յեվ թե կուսակցության վերաբերող խնդիրները։ Ներկայումս այդ տեսակետից ավելի քան անհրաժեշտ է, վոր մեր բջիջները մանրամասնորեն ուսումնասիրեն 14-րդ կուսկոնֆերանսի առաջադրած բոլոր խնդիրները։

14-րդ կուսկոնֆերանսի առանձին-առանձին հարցերի դեկուցման համար առաջ քաշել բջիջի շարքային անդամներից· այդ առաջ քաշումը հնարավորություն կտա բջիջի ամբողջ մասսային ակտիվ մասնակցություն ցույց տալ մեր ընդհանուր ներկուսակցական հարցերի քննության։ Այդ աշխատանքները կարելի յե կատարել դռնբաց նիստերում՝ անկուսակցականների մասնակցությամբ։ Դա ավելի լավ միջոց է ծանոթացնելու նրանց գյուղում տարվելիք նոր տնտեսական քաղաքականության հետ։

ՌԿԿ ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ, ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲՈԼՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻՆ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵ՛Ր,

Այս տարվա ընթացքում վողջ կուսակցության ուշադրության կենտրոնը գրավեցին գյուղի հարցերը։ Գյուղացիական մասսաների տնտեսական, կուլտուրական և քաղաքական աճումը նոր խնդիրներ առաջադրեց մեզ։ Ավելի ցայտուն կերպով ակնհայտնի դարձան և մեր գյուղական աշխատանքի թերությունները։ Կուսակցությունն անհրաժեշտ գտավ գյուղը ղեկավարելու մեթոդները վճռականապես փոխել և գյուղացիական մասսաների նկատմամբ հեղափոխական պրոլետարական ղեկավարությունը բարելավել։ Ներկայումս մենք ունենք արդեն միաձայն ընդունված համակուսակցական այնպիսի վորոշումներ, վորոնք պարզում են մեր անելիքները ներկայիս գյուղում։ Այդ պատճառով այժմ մենք պետք է մեր գլխավոր ուշադրությունը դարձնենք ընդունված այդ վորոշումները կյանքում կիրառելու վրա։

Հեղափոխության տարիներում չտեսնված բերքը բարելավում է գյուղացիական մասսաների տնտեսական դրությունը, և դրանով իսկ էլ ավելի շեշտում գյուղում քաղաքական աշխատանք կատարելու կարեվորությունը։ Լավ բերքը, գյուղատնտեսական հարկի թեթևացումը, տեղական բյուջեյի ուժեղացումը,—այս ամենը էլ ավելի նպաստավոր պայմաններ են կուսակցության, ինչպես և խորհուրդների ու կոոպերացիայի գյուղում կատարելիք աշխատանքի համար։ Այս ամենը էլ ավելի անհրաժեշտ է դարձնում, վոր գյուղի կուսակցական աշխատանքը և ամենից առաջ կուսակցական աշխատանքի մեթոդները չքավոր ու միջակ գյուղացիական մասսաներում բարելավվեն։

Ուստի մեր ամբողջ կուսակցությունը պետք է ամեն կերպ ոգնության գա գյուղի մեր կազմակերպություններին։ Ներկա մոմենտում կուսակցության առաջ ծառացած կարևորագույն հարցերից մեկը՝ գյուղական կազմակերպություններին կուսակցական ուժերով ամեն կերպ ոգնելն է։

Գյուղը 3,000 պրոպագանդիստ, 2,000 կոմյերիտական աշխատավոր և 1,000 հրահանգիչ (գավկոմների համար) ուղարկելու վերաբերյալ 14-րդ կուսկոնֆերենցիայի հանած վորոշումը կուսակցական կազմակերպությունների մարտական և ամենապատասխանատու անելիքն է: Այդ հարցին պետք է ուշադրությամբ վերաբերվեն մեր բոլոր կազմակերպությունները: Ամեն մի կազմակերպություն պետք է քննության առնի այն հարցը, թե ինքն ինչպես կարող է մասնակցել այդ գործին, ինչպես պատրաստված ու լավ աշխատավորներ տալ գյուղին, ինչպես դյուրացնել նրանց աշխատանքը տեղում, ինչպես կապ պահպանել ուղարկվող ընկերների հետ և ինչպես պատրաստել նոր աշխատավորներ գյուղը կուսակցական ուժերով հետագայում ամրապնդելու համար: Կուսակցական ժողովներում, մամուլում, շեֆական ընկերություններում,— կուսակցական վողջ աշխատանքի ասպարեզում հնարավորության սահմաններում մեծ ուշադրություն պիտի դարձնել գյուղում կուսակցական աշխատանքն ուժեղացնելու վրա: Կուսակցությունը պետք է այնքան մեծ ուշադրություն դարձնի այդ գործին, վոր մեր կազմակերպություններն օրեցօր ավելի մեծ թվով գյուղական աշխատանքների համար միանգամայն պատրաստված ընկերներ տան:

Նայած թե, վորքան լուրջ ու ուշադիր վերաբերմունք ցույց կըտան կուսակցական կազմակերպություններն այս խնդրին, նայած թե վորչափով է այս կամ այն կազմակերպությունն ընդունակ իր լավագույն անդամներից կամավորներ տալու գյուղին, ըստ այնմ էլ կուսակցությունն իրավունք կունենա դատելու նրա կուսակցական կոփվածության, պրոլետարական կարգապահության և հեղափոխական գիտակցականության մասին: Մեր կուսակցության մեջ այնպիսի կազմակերպություններ չպետք է լինեն, վորոնք այս խնդրին միայն ձևական վերաբերմունք ցույց տային, վորոնք հնարավոր համարեյին սահմանափակվել միայն բանաձևեր հանելով, առանց ակտիվ և իրական մասնակցություն ցույց տալու գյուղի նկատմամբ կուսակցության նպատակադրած խնդիրների կիրառմանը: Չպետք է լինեն և այնպիսի կազմակերպություններ, վորոնք կանխակալ կարծիքով վերաբերվեյին դեպի ընտրված և տեղերը ժամանող ընկերները:

Այդ ընկերների մի զգալի մասն արդեն ուղևորվել է իր նոր աշխատանքի վայրը: Մինչև սեպտեմբերի 15-ը գործուղվող ընկերների միացած խմբերն էլ պետք է լինեն տեղերում: Անհրաժեշտ է սակայն, վոր շարունակենք միշտ ուշադրությամբ վերաբերվել այդ գործին: Անհրաժեշտ է այժմ և այսուհետև ամեն տեսակի օգնություն հասցնել այն ընկերներին, վորոնց կուսակցությունը գյուղ է ուղարկում:

Գյուղ գնացող ընկերներն էլ պետք է ճշտությամբ ըմբռնեն իրենց անելիքները: Նրանք գյուղը կուսակցական ուժերով լրացնող առաջին խոշոր խմբերն են, վորոնց կը հետևեն նորանոր խմբեր: Նրանցից յուրաքանչյուրը,—լինի նա պրոպագանդիստ, կուսակցական կազմակերպիչ թե կոմյերիտական ակտիվիստ,—չպետք է մոռանա, վոր իր անելիքն է լինելու տեղում՝ լինել ակտիվ կուսակցական և մեր գյուղական կազմակերպությունների իսկական օգնական: Այդ ընկերները միայն մի պայմանով ճշտությամբ կը կատարեն իրենց խնդիրը, այն է՝ յեթե նրանք, վորպես գործունյա աշխատավորներ և իսկական կուսակցականներ, կարողանան աշխատել ձեռք-ձեռքի տված գյուղի մեր կուսակցական կադրերի հետ, այսինքն՝ յեթե տեղական կազմակերպությունները վստահություն տածեն դեպի նրանց, յեթե նրանք օժանդակեն տեղական կազմակերպությունների ամրապնդմանը, յեթե նրանք օգնեն գյուղական կուսակցականներից կուսակցության նոր ու նոր կադրեր դաստիարակելու գործին, յեթե նրանք օգտակար լինեն խորհուրդների, կոոպերացիայի և տեղական այլ կազմակերպությունների նկատմամբ կուսակցության ղեկավարությունը բարելավելու գործում, և յեթե իրապես օգնեն կուսակցության աշխատանքի բազմակողմանի ուժեղացմանը գյուղացիական մասսաներում:

Վերջիվերջո, նոր ընկերների՝ գյուղում կատարելիք աշխատանքների հետևանքների մասին կարելի կը լինի դատել, նայած թե կուսակցությունն ինչ հեղինակություն ու ազդեցություն կը նվաճի գյուղացիական մասսաներում: Իսկ այդ հետևանքներն ամրապնդել կարելի յե ամենից առաջ նրանով, վոր կուսակցական նոր ուժերն օգնեն գյուղացիական միջավայրից հազարավոր գյուղացի նոր կուսակցականների առաջ քաշելուն և գյուղում կուսակցության, խորհուրդների և կոոպերատիվների շուրջը գյուղացիական անկուսակցական ակտիվի աճմանը:

Կուսակցությունը հաստատապես վորոշեց փոփոխության յենթարկել և բարելավել գյուղացիական մասսաներին ղեկավարելու մեթոդները: Սակայն այդ պետք է միացնել մեր կուսակցության գլխավորությամբ գյուղի հեղափոխական-պրոլետարական ղեկավարությունն ամրապնդելու խնդրի հետ։ Ի մի համախմբել քաղաքի ու գյուղի խորհրդային շինարարությունը՝ Խորհրդային Հանրապետության սոցիալիստական շինարարության գործում, մեր կուսակցության ղեկավարությամբ ել ավելի շաղկապել պրոլետարական ու գյուղացիական շարքերը — ահա մեր կուսակցության գլխավոր անելիքը ներկա մոմենտում։ Հանուն այս գործի, մի գործ, վոր ներկա մոմենտում պրոլետարական հեղափոխության համար ամենաանհրաժեշտ և ամենամարտական խնդիրն ե, կուսակցությունը պետք ե ամրացնի իր դիրքերը գյուղում, ուժեղացնի իր ազդեցությունը և գյուղացիական մասսաներին ճշտությամբ ղեկավարելու գործը։

Կենտրոնական Կոմիտեն հաստատ հավատացած ե, վոր ներկայումս գյուղ ուղարկվող պրոպագանդիստները, հրահանգիչները և կոմյերիտական աշխատավորները, վողջ կուսակցության աջակցությամբ, իրապես կը կատարեն կուսակցության կողմից իրենց վրա դրված ամենապատասխանատու պարտականությունները։

Ռուսաստանի Կոմունիստական Կուսակցության
(բոլշեվիկների) կենտրոնական Կոմիտե

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐ ԳՅՈՒՂԻ ՀԱՄԱՐ

ԲՈԼՈՐ ԳԱՎԿՈՄՆԵՐԻՆ

14-րդ կոնֆերենցիայի դիրեկտիվների համաձայն, գյուղին նոր աշխատավորներ տալու գործը մեր կուսակցության հերթական յեվ անհետաձգելի խնդիրներից մեկն ե։ Այս աշխատանքի ընթացքում բարդն ու դժվարինը աշխատավորների ընտրության հարցն ե։ Այդ հարցին պետք ե մեծ զգուշությամբ մոտենալ, վորովհետեվ նախընթաց մոբիլիզացիաների փորձը ցույց տվեց, վոր գյուղ ուղարկվող ընկերները մեծ մասամբ ի վիճակի չեն յեղել ազդեցություն ունենալու գյուղի գործերի ընթացքի վրա, կամ հաճախ գյուղի իրականությանը ծանոթ չլինելու հետեվանքով անոգուտ են յեղել կամ վնասաբեր, հաճախ աշխատել են միայն կուսակցության հարկադրումով յեվ այլն։

Նման յերևույթներից խուսափելու համար 14-րդ կուսկոնֆերենցիան հանձնարարում ե գյուղի համար կադրավոր աշխատավորներ հավաքագրելու լայն կամպանիա կիրառել։ Կասկածից դուրս ե, վոր կադրավոր տարրն ամենից ցանկալին ե լինելու, սակայն պիտի ասել, վոր այդ ամենը չի ժխտում ընտրության նշանակությունը։

Այդ ընտրությունն անհրաժեշտ ե կիրառել իրենց կադրավորների շրջանում։

Կադրավորներ հավաքելու կամպանիայի կիրառումը վոչ միայն չի բացառում, այլ յեվ ուղղակի յենթադրում ե գյուղի համար աշխատավորների պարտադիր մոբիլիզացիա կատարելու զուգահեռ կամպանիա,

Այս կամ այն կարգով հավաքագրվող ընկերների աշխատանքի վորակը նրանով ե վորոշվում, թե հերթական ինչ խնդիրներ ե առաջադրում կուսակցությունը յեվ իրական ինչ կարիքներ ունի գյուղը (գյուղական կամ գավառային կենտրոնը)։ Գյուղում աշխատելու ժամանակամիջոցը նախապես չպետք ե վորոշել։

Գյուղի համար հավաքագրվող ընկերների ընդհանուր հատկանիշներն են՝ գյուղին ծանոթ լինելը, գյուղը ճանաչելը, գյուղացուն մոտենալու կարողություն, շնորհք, կուսակցական տոկունություն, կուսակցության՝ գյուղում կատարելիք աշխատանքի կոնկրետ խնդիրների ըմբռնում, այդ խնդիրները լուծելու ձեռներեցություն։ Այս ամենը յենթադրում է, վոր գյուղ ուղարկվող աշխատավորների մանրամասն յեվ խնամքոտ ընտրություն կայացվի։

Աշխատավորների ընտրությունն են կատարում վոչ միայն կուսկոմիտեները, այլ յեվ կուսբջիջները։ Ընկերների հավաքագրման յեվ գնահատման աշխատանքը պետք է կուսակցական վողջ մասսայի գործը դարձնել։ Ուղարկվող ընկերների ցուցակը հաստատում է գավկոմը։

Տեղերն ամբողջ այդ աշխատանքը պետք է ժամանակին լուսաբանեն տեղական յեվ կենտրոնական մամուլի եջերում։

Հավաքագրվողների քանակը վորոշում են գավկոմները։ Ընդհանուր առմամբ անհրաժեշտ է ամեն մի գավմասի համար հավաքագրել վոչ պակաս, քան մեկ-յերկու աշխատավոր։

Մոբիլիզացիայի յենթարկվողների ռոճկաչափը վորոշվելու յե գյուղում ստանձնելիք պաշտոնի համաձայն։

ՀԿԿ Կենտկոմի քարտուղար՝ Ա. Հովհաննիսյան

Կազմբաժնի վարիչի տեղակալ՝ Վ. Մուշեղյան

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ

Ա. ԿԱՐԻՆՅԱՆ

Ի՞ՆՉՊԵՍ ՄՈՏԵՆԱԼ ԳՅՈՒՂԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ

Մեզ մոտ այժմ շատ է խոսվում գյուղի յեվ գյուղում կատարվելիք աշխատանքների մասին։ Յերբեք «գյուղի» պրոբլեմը չի դրվել այնքան սուր կերպով, ինչպես այդ նկատում ենք այժմ։ Գուցե հենց դրա համար էլ, այդքան կարեվոր նշանակություն ունեցող այդ պրոբլեմը՝ խճողվում է հաճախ ընդհանուր դատողություններով յեվ դառնում է վերացական մի հարց։ Այդպիսի տպավորություն ենք ստանում մենք շատ անգամ այն հոդվածներից և ակնարկներից, վոր մերթ ընդ մերթ տրվում են այս կամ այն ընկերոջ կողմից։

Ինձ թվում է, վոր այսօր հասել է արդեն այն մոմենտը, յերբ մենք պետք է խուսափենք ամենից առաջ հենց այդօրինակ ընդհանուր յեվ վերացական մոտեցումից։ Այժմ այլևս չենք կարող մենք բավականանալ կենտկոմի կոնֆերանսի հարցերի վորոշումների անդադար կրկնություններով—այլ պիտի աշխատենք մոտենալ այդ վորոշումների գործնական կիրառմանը։ Յեվ ահա յերբ այսպես է դրվում խնդիրը մեր առաջ, անհրաժեշտաբար ծառանում է յեվ հայ գյուղի կոնկրետ ուսումնասիրության խնդիրը։ Գյուղում գործելու համար մենք պետք է ամենից առաջ ճանաչենք այդ գյուղը և ծանոթանանք նրա իսկական էության հետ։ Դա յե որվա ամենակարեվոր խնդիրը։ Յեվ հենց հայ գյուղի կոնկրետ այդ ճանաչողության վրա էլ պիտի հիմնվի մեր գործելակերպը, մեր աշխատանքի այս կամ այն ձևը։

Այդ ճանաչողությունը պիտի ցուցադրի այն, վոր հայ գյուղը ռուսական գյուղի կաղապարը չէ—յեվ վոր նա ունի իր առանձին կողմերն ու հատկությունները։

Յեթե մենք հարցը այդպես դնենք, այդ պարագայում հերթական խնդիրներից մեկը պիտի դառնա մեզ համար՝ նրանց շեշտված կողմի լուսաբանությունը յեվ պարզաբանությունը։

Յերկրորդ հարցը, վոր բղխում է անհրաժեշտաբար այդ նպատակակետից—գյուղի ուսումնասիրության տարբեր մեթոդների ընտրության խնդիրն է։

Կարելի յե ուսումնասիրել հայ գյուղը իր սպեցիֆիկական կացության, կյանքի դրության մեջ։ Այդպես են վարվում հաճախ այն ընկերները, վորոնք մի շաբաթ կամ մի ամիս գյուղ են ընկնում, յեվ իրենց ճանապարհորդական տպավորության համեմատ անում են այս կամ այն յեզրակացությունը՝ տվյալ գյուղական շրջանի մասին։ Չի կարելի ժխտել այն, վոր այդօրինակ ստատիկական ուսումնասիրություններն էլ չեն կորցնում իրենց արժեքը այնքան, վորքան նրանք հենվում են փաստերի, թվերի յեվ ճշտված տեղեկությունների վրա։ Եպիզոդիկական այդ ակնարկներն այսպես թե այնպես նյութ են մատակարարում յեվ անցնում են գյուղի հետագա ավելի մանրակրկիտ ուսումնասիրության գործին։

Սակայն, այդ ձևի մոտեցումով դժվար է յեվ անհնարին ճանաչել գյուղը։ Դժվար է հենց նրա համար, վոր հայ գյուղը բաղկացած է կենդանի անհատներից, վորոնք ապրել են վորոշ շրջան և անցել են զարգացման մի քանի էտապներ։ Զարգացման այդ շրջանում նրանց հոգեբանության յեվ աշխարհայեցողության մեջ կատարվել են ազգային, կրոնական, յեվ ֆետիշիստական տարբեր ապրումներ։ Յեվ ահա այդ բոլորը **հաշվի առնե**լու համար, հարկավոր է ուսումնասիրել **հայ գյուղը** իր զարգացման պրոցեսում, քննել նրա անցյալը, այդ անցյալի մնացորդները նոր գյուղական իրականության մեջ յեվ հին ֆետիշիստական ապրումների ամրության ույժը գյուղացիության հոգեբանության մեջ։

Առանձնապես կարևոր է այդ տեսակետից նայել սովորութային իրավունքի տարբեր կողմերի ուսումնասիրությունը։ Սովորութային իրավունքը զարգացել է գյուղական համայնքում ավելի հաճախ գյուղի «ուժեղների» ազդեցության ներքո. յեվ իր քարացած կանոններով նա սահմանափակել է գյուղի ավելի թարմ տարրերի ձեռներեցությունը։ Հեղափոխությունը, անշուշտ, զորավոր հարվածներ է հասցրել յուրորինակ ժողովրդական իրավահայեցողության այդ գործոնին, բայց յեվ այնպես նրա մնացորդները կայուն են մի քանի շրջաններում։ Մասնավորապես ահեղ է սովորութային իրավունքի ազդեցությունը ջրի բաշխման յեվ բաժանման բնագավառում։ Մինչեվ այժմ էլ մենք չունենք նոր հասարակական-տնտեսական պայմաններին համեմատ մշակված ջրային կոդեկս յեվ այդ՝ չնայած նրան, վոր մեզ մոտ **հողային հարցը ինքնին ամենասուր կերպով կապված է ջրի բաշխման հարցի հետ:**

Յես առայժմ սահմանափակվում եմ այս դիտողություններով։ Կարելի յեր ուրիշ որինակներ յեվս բերել։ Սակայն ասածից յեվս պարզ է այն, վոր մեր գյուղի ուսումնասիրությունը պիտի քննվի այսուհետեվ ավելի մանրամասն, քան այդ յեղել է մինչեվ այժմ։ Յեվ ահա այստեղ է, վոր ոգնության պիտի գան հայ գյուղին նվիրված հին պատմա-տնտեսական այն ուսումնասիրությունները, վոր ցրված են հին հանդեսներում յեվ հին ժողովածուների մեջ։ Հենվելով մեր գյուղի յեվ գյուղացիության հենց այդ պատմատնտեսական ուսումնասիրության յեվ այժմյան տվյալների վրա, հիմնված համեմատական վերլուծության վրա, մենք պիտի ձեռնարկենք նոր գյուղի կոնկրետ քննության գործը։ Այդ պարագայում միայն կարող կը լինենք մենք հասկանալ լիովին հայ գյուղացու սոցիալ-հոգեբանական ուրույն դեմքը յեվ կիրառել գյուղական իրականության մեջ մեր կուսակցության հիմնական հրահանգները։

ՌՅԱՆ

50 ԱՇԽԱՏՈՂ ԳՅՈՒՂԻ ՀԱՄԱՐ

Գյուղ ուղարկելու համար աշխատողներ ընտրելու կամպանիան մենք սկսել ենք մոտավորապես այս տարվա ոգոստոսի կեսերից։

Այս հիմնական խնդիրը, վոր մեր առաջն եր դրել 14-րդ կուսկոնֆերենցիան, մենք պետք է լուծեյինք՝ նկատի առնելով գյուղն աշխատողներ ուղարկելու գործում մեր ունեցած անցյալի փորձը։

Մեր անցյալի փորձը բավական պերճախոս փաստերով ապացուցում, վոր անհրաժեշտ է գյուղ ուղարկել բացառապես այնպիսի աշխատողների, վորոնք ունեն գործնական աշխատանքի ստաժ, հասկանում են կուսակցության խնդիրները և կարող են ճիշտ կերպով մոտենալ գյուղացիական մասսային։

Այսպիսի աշխատողներ ընտրելու գործը կարելի յեր ապահովել, յեթե այդ կամպանիայի մասին լայնորեն արտահայտվեյին և իրենց ակտիվ մասնակցությունը ցույց տային մեր կուսակցական բջիջները։ Գյուղ ուղարկվող աշխատողների թեկնածությունը պետք եր ամենայն խնամքով քննել բջիջների ժողովներում, և միայն բազմակողմանի կերպով այդ հարցը ծեծելուց հետո աշխատողներ կարող եյին գյուղ ուղարկվել։

Աշխատողների մոբիլիզացիայի ժամանակ այս յերկու մոմենտները մենք նկատի յենք առել։ Ինքնին հասկանալի յե, վոր մենք պետք է այս ընթացքն ունենանք նաև հետագայում, քաղաքից դեպի գյուղ աշխատողներ ուղարկելիս, վորպեսզի չկրկնենք այն մասնակի սխալները, վոր գործել ենք անցյալում՝ գյուղ ուղարկելիք ընկերներ ընտրելու ժամանակ։

Մեր կամպանիան դեռևս ավարտված չէ։ Դեռևս անկարելի յե տալ այդ աշխատանքի լրիվ պատկերը։ Պետք է ասել, վոր համաձայն ԲԿ(Բ)Կ Կենտկոմի ռազվյորստկայի, մենք պետք է գյուղ ուղարկեյինք տաս աշխատող։ Բայց նկատի ունենալով, վոր այդ քանակը չի ծածկի մեր գյուղի պահանջները, ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմի քարտուղարությունը վորոշեց գյուղ ուղարկել վոչ-պակաս 50 աշխատողից։ ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմի հրահանգների համաձայն գյուղ ուղարկելիք ընկերների ընտրության կամպանիան սկսված է Հայաստանի բոլոր գավառներում։ Աշխատանքը կատարվում է յերկու ուղղությամբ. մեկ կողմից կամավորներ են ցուցակագրվում, իսկ մյուս կողմից բջիջները մոբիլիզացիա յեն անում։ Այս աշխատանքն առայժմ միայն Յերևանումն է ավարտված։ Այստեղ մոբիլիզացիան կատարվել է բջիջների միջոցով։ Կուսակցական մասսան ամբողջությամբ ակտիվ մասնակցության է կանչվել։ Բջիջների նիստերում զեկուցումներ են արվել գյուղաշխատանքի մասին, հիմք ընդունելով 14-րդ կուսկոնֆերենցիայի բանաձևերը. դրանից հետո բջիջներն առաջ են քաշել համապատասխան ընկերների թեկնածությունը։ Այդ աշխատանքի ընթացքում քաղաքային բջիջներն առաջ են քաշել 50 ընկերների թեկնածություն, վորից 15 կամավոր։ Ամենաուշադիր ընտրությունից հետո գյուղում աշխատելու համար հարմար են համարվել 26 աշխատողներ։ Այդ աշխատողների մեծ մասը բարձր կվալիֆիկացիայի աշխատողներ են, ծանոթ են գյուղաշխատանքի պայմաններին և ունեն համապատասխան գործնական ու քաղաքական ստամ: Պետք ե ասել, վոր Յերևանի մոբիլիզացիան ընդհանրապես հաջող ե կատարվել:

Այդ կամպանիան մղելու ժամանակ, կենտկոմի առաջ գյուղ մեկնող ընկերների համար վերապատրաստման դասընթացներ բացելու հարց եր կանգնած. բայց մեկնող աշխատողների բավականաչափ բարձր կվալիֆիկացիան ու նրանց պատրաստականությունը նկատի ունենալով, դասընթացներ բացելն ավելորդ համարվեց:

Առաջ քաշված ընկերներն ուղարկվում են ստորին, կուսխորհրդային աշխատանքի և գլխավորապես շրջանների աշխատողների կազմն ուժեղացնելու: 9 ընկերներ ուղարկված են վորպես շրջանային հրահանգիչներ, 6 հոգի ուղարկված ե գավգործկոմների կազմն ուժեղացնելու, 4-ը քաղլուսաշխատանքի, 2-ը ստորին կոոպերացիա, 3 պրոֆաշխատանքի և 2-ին գավկոմներն իրենց հայեցողությամբ այս կամ այն աշխատանքն են հանձնելու:

Յուրաքանչյուր մեկնող ընկեր, ստանալով իր բջիջի նակազը, պարտավորվում ե հետագայում կապ պահպանել նրա հետ և իր նամակներում յերևան հանել գյուղաշխատանքի ասպարեզում նկատված թերությունները, նվաճումները և առհասարակ տալ գյուղաշխատանքի պատկերը:

Ներկա մոբիլիզացիան մեզ պետք ե ոգնի նաև մեր շրջանային հրահանգիչների կազմի ուժեղացման գործում:

Շրջանային հրահանգիչների կազմն ուժեղացնելու անհրաժեշտությունը վաղուց ե, վոր հրամայական պահանջ եր դարձել մեզ համար, բայց համապատասխան կվալիֆիկացիա ունեցող կուսակցական աշխատողներ չունենալու պատճառով այդ հարցի լուծումը յերկար ժամանակ ձգձգվում եր:

Ներկայումս հրահանգիչների կազմն ուժեղացնելու համար մոբիլիզացիա արված ընկերներից գավառ են ուղարկվում 9 հոգի, իսկ մինչ այդ կենտկոմը գործուղել եր ևս 2 հոգի:

Այսպիսով վերջին յերկու ամիսների ընթացքում մեզ հաջողվել ե հրահանգչական աշխատանքի համար ընտրել ընդամենը տասնմեկ ընկեր:

Իրենց սոցիալական դիրքով դրանցից մեկը բանվոր ե, իսկ մյուսները ծառայողներ: Ըստ իրենց վերջին աշխատանքի մասշտաբի 7-ը գավառական մասշտաբի աշխատողներ են, իսկ 4-ը շրջանային մասշտաբի աշխատողներ: Ըստ կուսստաժի 1-ը ունի 1917 թ. ստաժ, 3-ը 1919 թ. ստաժ, 3-ը 1920 թվի, 1-ը 1921 թվի և 2-ը 1924 թվի ստաժ:

Ինչպես տեսնում ենք, շրջանային հրահանգչության կազմի թարմացման հարցը, շնորհիվ մեր վերջին մոբիլիզացիայի, նշանակելի չափով լուծված ե:

Տվյալներից յերևում ե, վոր կարելի յե հուսալ, վոր գյուղ մեկնող այդ ընկերները կկարողանան ընկերական ջերմ հարաբերություններ հաստատել տեղական աշխատողների հետ և կոգնեն նրանց կարգի գցելու խորհրդային ապարատը, թարմացնելու գյուղաշխատանքը և դրանով իսկ իրականացնելու մեկն այն հիմնական խնդիրներից, վոր առաջարկել ե մեզ 14-րդ կուսկոնֆերենցիան:

ՊԱՊԻԿ

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ՊԻՏԻ ԼԻՆԻ

Վերջերս մեր կուսակցական գյուղական կազմակերպության մի շարք անդամների մեջ նկատվում ե վերին աստիճանի հետաքրքիր, բայց ցավալի յերևույթ: Այդ յերևույթը կայանում ե նրանում, վոր գյուղի շատ կոմունիստ ընկերներ (չնայած իրենց տնտեսական վոչ վատ դրության) ցանկություն են հայտնում կտրվելու գյուղատնտեսությունից, անցնելու համար շրջանային կամ գավառային կենտրոնները զանազան պաշտոնների: Այդ տրամադրությունների աստիճանաբար ուժեղանալը պետք ե բացատրել նրանով, վոր գյուղկոմունիստ ընկերներից շատերը դեռ չեն ըմբռնել կոմկուսի ներկա քաղաքականությունը: Այնպես, ինչպես նոր տնտեսական քաղաքականության առաջին շրջանում կուսակցության անկայուն տարրերի կողմից նկատվեց վորոշ թեքումներ, պրոլետարական վոչ-ճիշտ ըմբռնում քաղաքականության—նույնը, թեպետ վոչ նախկին չափերով՝ հանդես ե գալիս և ներկայումս:

Վերոհիշյալ ընկերները կոմկուսի «նոր կուրսը» գյուղում բացատրում են վոչ թե վորպես հետևանք Խորհրդային Միության կուլտուրատնտեսական վերելքի, այլ Խորհրդային իշխանության «նահանջի»: Դրա հետ միասին նրանց թվում ե, վոր կոմկուսակցությունը կուրս ե վերցրել կուլակի վրա և մոռացել ե չքավորին ու միջակին: Հենց այդ խնդրի մասին ընկ. Ռիկովը պարզ ու վորոշակի կերպով ասում ե հետևյալը. «հիմնականը, ... կայանում է նրանում, վոր զարգացնելով կապիտալիզմը գյուղատնտեսության մեջ, մենք կը կարողանանք ավելի մեծ չափով քան մինչև այժմ, դարձնել յերեսներս դեպի չքավոր և միջակ գյուղացուն»: Արդյոք սրանից հետո կարո՞ղ ենք ճիշտ համարել այն տեսակետը, վոր իբր թե կուրս ե վերցված կուլակի վրա, իհարկե վոչ: Կուրսը վերցնելու խնդրում կոմկուսի գիծը մնում ե նույնը: Այս դեպքում առավելությունը կայանում ե նրանում, վոր ազատելով գյուղի արտադրական միջոցները կաշկանդումից, մենք հնարավորություն ենք ստեղծում բարձրացնելու գյուղատնտեսությունը մի կողմից և ավելի ռեալ աջակցության հասնելու չքավոր ու միջակ գյուղացուն մյուս կողմից: Միջակ գյուղացին՝ դա կենտրոնական դեմքն է գյուղում կոմկուսի համար ներկայումս: Չքավորին և միջակին սերտ կերպով կապելը իրար հետ, նրանց տնտեսությունների զարգացումը կոոպերացիայի միջոցով կոմ.կուսի հիմնական խնդիրն ե: Ահա այս հիմնական կետերն են, վոր չեն ըմբռնել նման ընկերները: Բացի նման հասկացողությունից կա նաև ուրիշ հասկացողություն, վորը ևս վերին աստիճանի վնասակար և հիվանդոտ յերևույթ ե: Այս վերջին ցավով գյուղում տառապում են շատ ու շատ գյուղացի կոմունիստներ:

Ի՞նչպես են դատում նման ընկերները: Կարելի յե լսել մի շարք բացատրություններ նրանց կողմից, վորոնք վերջին հաշվով մի հիմնական միտք են պարունակում իրենց մեջ, այդ այն ե, վոր «մենք ել կը կուլականանք»: Իսկ վորպեսզի այդպիսիները չը կուլականան և անհարազատ չդառնան կոմկուսի համար, նրանք գտնում են «ամենակարճ և ամենաճիշտ ճանապարհը»: Այդ ճանապարհը (նրանց կարծիքով) այն ե, վոր պիտի դադարել գյուղացի լինելուց ու «պաշտոնյա» պիտի դառնալ: Այստեղ ե, վոր առաջ ե գալիս «սովետական» չինովնիկ դառնալու ձգտումը:

Կոմկուսակցությունը միշտ ել առանձնահատուկ ուշադրություն ե դարձրել այդ հանգամանքի վրա: Իր բազմաթիվ վորոշումների մեջ նա շեշտել ե, վոր գյուղի կուսակցականը պիտի լինի միևնույն ժամանակ որինակելի գյուղացի բոլոր ասպարեզներում, վոր կուսակցության մեջ ընդունելության ժամանակ, տեղական կազմակերպությունները պետք ե աշխատեն մեծամասամբ կուսակցության շարքերը ընդունել ընկերների, վորոնք թեպետ չքավոր են կամ միջակ, բայց անմիջական նրանց զբաղմունքը գյուղատնտեսությունն ե հանդիսանում: Հարկավոր են գյուղացիներ կուսակցության համար, վորոնք «արորից» յեկած լինեն:

Մեր կարծիքով այս հիմնական նպատակի վրա պետք յեղած ուշադրությունը չեն դարձրել մեր տեղական կազմակերպությունները: Յեթե ներկայումս ցանկանանք պարզել, թե ի՞նչ են ներկայացնում իրենցից մեր շատ գյուղական կոմբջիջներ, պարապմունքի տեսակետից, ապա կգանք այն յեզրակացության, վոր նրանց խոշոր տոկոսը կտրված են գյուղատնտեսությունից կամ թե չե պարապում են գյուղատնտեսությամբ, ի միջի այլոց անուշադրության մատնելով այդպիսին: Ահա այստեղ ե և վորոշ չափով սրանով ե բացատրվում այն յերևույթը, վոր անկուսակցական գյուղացիությունը նայում ե այդպիսիներին վորպես ծույլերի, անընդունակների:

Կազմելով այդպիսի կարծիք, անկուսակցական գյուղացիները կամաց-կամաց սկսում են հեռանալ գյուղի կոմունիստ ընկերներից և վերջնականապես կտրվում են նրանցից: Այսպիսով ստեղծվում ե այնպիսի դրություն, յերբ մենք մասսաներին կուսակցության հետ կապելու փոխարեն հրում ենք նրանց մեզնից ու հաստ պատով բաժանում բջիջը գյուղացիությունից:

Վերոհիշյալը և կազմակերպության անդամների մեջ գոյություն ունեցող տրամադրություններն ու ձգտումները վերջին հաշվով հետևանք են այն բանի, վոր մեր տեղական կազմակերպություններից շատերը դեռ չեն պատկերացնում մեր կուսակցության տնտեսական քաղաքականությունը գյուղում մի կողմից ու իրենց անելիքները մյուս կողմից: Հարկավոր ե, վորպեսզի պարզաբանել նրանց կուսակցության գիծը ու նրանց կոնկրետ անելիքները:

Կոմունիստական կուսակցության տնտեսական խնդիրը գյուղում կայանում ե նրանում, վոր ձեռք-ձեռքի տված առաջադեմ ու իր տնտեսությունը կուլտուրական նոր միջոցներով զարգացնող գյուղացու հետ կարողանա բարձրացնել մեր ամբողջ գյուղատնտեսությունը և դրա հետ միասին լայն ճանապարհ բաց անել նրա սոցիալիստական ընթացքի համար:

Սրա մասին յերկար գրվել ու խոսվել ե ամեն տեղ, բայց պետք յեղած ուշադրությունը չի դարձվել: Տեղի ընկերները դեռ չգիտեն, թե ինչպես, ինչ ճանապարհներով յեվ ինչպիսի կոնկրետ միջոցներով պիտի տանել գյուղատնտեսության վերելքի պրոլետարական ընթացքը: Կան շատ ու շատ ընկերներ, վորոնք «Յերեսներս դեպի գյուղ» լոզունգը հասկանում են միակողմանի: Նրանց կարծիքով մեր կուսակցությունը, մեր իշխանությունը պետք ե իր ուշադրության կենտրոնը դարձնի գյուղը, գյուղում տարվելիք աշխատանքը: Իսկ թե ինչ պիտի լինի հետագայում և ինչպիսի հետևանքի յենք սպասում մենք, այդ մասին շատ քչերն են մտածում:

«Յերեսներս դեպի գյուղ» լոզունգի հետեվանքը, նրա արդյունքը պետք ե լինի ամբողջ գյուղի յեվ գյուղացիության յերեսը դարձնել դեպի կոմունիստական կուսակցությունը: Ահա այս ե իրական գիծը, մեր կարևոր անելիքը ու հերթական նպատակը:

Իսկ ով պիտի անի այդ բոլորը, դարձնի իր յերեսը դեպի չքավոր ու միջակ գյուղացին, կարողանա ուժեղացնել նրանց տնտեսությունը յեվ գյուղատնտեսության ասպարեզում առաջացած կուտակմանը տա կոոպերատիվ ու պետական ընթացք:

Այս աշխատանքները իհարկե առաջին հերթին դրված են մեր տեղերում գտնվող կուսակցական կազմակերպությունների, գյուղկոմբջիջների վրա: Յեվ այստեղ, այս վճռական յեվ պատասխանատու պահին, յերբ կոմկուսի քաղաքականության մեջ կատարվում ե վորոշ բեկում դեպի գյուղը յեվ գյուղի տնտեսա-կուլտուրական զարգացումը, հանդես են գալիս շատ գյուղական կոմբջիջների ու նրանց անդամների հիվանդոտ կողմերը, անգիտակցորեն այդ աշխատանքից հրաժարվելու ցանկությունը:

Սխալ կլիներ կարծել, վոր գյուղացիության զարգացման ասպարեզում մենակ են մեր գյուղբջիջները: Անկասկած, հասկանալի պիտի լինի, վոր այդ ասպարեզում ոգնության են գալիս մեր ամբողջ պետությունը, ամբողջ կուսակցությունը յեվ մնացած կազմակերպությունները: Կուսակցության 14-րդ կոնֆերանսը յեվ Խորհուրդների Համամիութենական համագումարը ընդգծել են գյուղատնտեսության հետագա զարգացման ընթացքը, նրան կուլտուրական նոր միջոցներով զարգացնելու ճանապարհը:

Համապատասխան կոմիսարիատներ այդ վորոշումների հիման վրա կազմել ու կազմում են աշխատանքի ծրագրեր ու տալիս են անհրաժեշտ հրահանգներ: Մեր պետության ամբողջ քաղաքականությունը գյուղում, հողային, ջրային զանազան կուլտուրաների մշակման, վարկային, կոոպերատիվ և այլ ասպարեզներում արդեն ինքստինքյան այն ուղին ե, վորով պետք ե առաջ գնա գյուղատնտեսությունը: Մեքենան, գոլորշին յեվ ելեկտրականությունը գյուղում այն անհրաժեշտ ելեմենտներն են, առանց վորոնց անիմաստ կլիներ խոսել վորեվե սոցիալիստական կարգի մասին: Բայց այս բոլորը բավական չե, սրանով չի լուծվում հարցը, խնդրի խոշոր բաժինը մնում ե գյուղացիության վրա, գյուղացիությունն ե, վոր այդ պետական ընդհանուր քաղաքականության ասպարեզում պրոլետարիատի ղեկավարության տակ մեծ պարտականություն ունի կատարելու: Բայց ամբողջ գյուղը կարող ե շարժվել միայն այն ժամանակ, յերբ շարժվում ե նրա ակտիվ ղեկավար ուժը:

Այստեղ է, վոր մեր առաջ իր ամբողջ մեծությամբ ծավալվում է բջիջների խոշոր դերը, նրանց նշանակությունը, այստեղ է, վոր նրանք հանդես պիտի գան վորպես ուժեղ խթան գուղատնտեսության սոցիալիստական վերելքի:

Գյուղական բջիջը ու անդամներն են, վոր որինակ պիտի հանդիսանան անկուսակցական գուղացիներին: Մինչեվ գյուղացին իր սեփական աչքով չտեսնի, չշոշափի կուլտուրական միջոցներով գյուղատնտեսությունը վարելու դրական արդյունքները, մինչեվ նա չտեսնի ու չըմբռնի կոլլեկտիվիզմի ոգուտները նա մի քայլ իր նախկին դրությունից սուբյեկտիվորեն չի անի: Դրա համար է, վոր կուսակցությունը իր որվա խնդիրն է համարում գյուղկոմունիստին դարձնելու որինակելի տնտեսություն վարող: Գյուղական կոմբջիջը, նրա ամեն մի անդամը որինակելի պիտի լինեն, վոչ թե խոսելու ժամանակ, այլ թերթ կարդալուց զանազան քաղաքական խնդիրներում, նրանք որինակելի պիտի լինեն նայեվ տնտեսության զարգացման ասպարիզում: Սա ավելի քան կարեվոր ու անհրաժեշտ է:

Յեթե մոտենաս գյուղացուն յեվ հարցնես թե ինչու՞ իր տնտեսությունը կուլտուրական միջոցներով չի զարգացնում, դեռ չի շպրտում հինը, նա կպատասխանի. «ի՞նչ է արել այդ ուղղությամբ կոմբջիջի անդամը, վոր յես ինչ անեմ»: Յեվ իսկապես այդ պատասխանի մեջ թաքնված է խորը ճշմարտություն, վորը ցույց է տալիս գյուղացու վերաբերմունքը դեպի կոմբջիջի անդամը մի կողմից ու մեր խոշոր բացը՝ մյուս կողմից: Գյուղացու պատասխանը մեզ յերկրորդ անգամ կրկնել է տալիս այն միտքը, վոր գյուղացի կուսակցական ընկերները պիտի աշխատեն կամաց-կամաց անցնել իրենց տնտեսությունը զարգացնելու նոր ձեվերին յեվ կուլտուրական միջոցներին, նրանք գյուղում պետք է հանդիսանան այն հառաջադեմ գյուղացիները. վորոնք որինակելի տնտեսություն են վարում: Այդ ժամանակ միմիայն անկուսակցական գյուղացիները գյուղկոմբջիջի անդամներին կմոտենան վորպես որինակելի տնտեսավարների, վորպես գյուղի առաջադեմ «կուլտուրնիկի», որինակ կվերցնեն նրանից, մատով ցույց կտան նրանց ու նրանց տնտեսությունը: Այդպիսով ամբողջ գյուղը իր յերեսը կդարձնի դեպի նման կուսակցական ընկերները, հետեվապես դեպի կոմունիստական կուսակցությունը: Ահա այդ ժամանակ մենք կարող կլինենք ասել, վոր մերձեցման ու ղեկավարման գործը քանի գնում ուժեղանում է:

Բացի այդ, գյուղական կոմմունիստը, գյուղի բջիջը, պիտի որինակ տան նայեվ համայնականության ասպարիզում: Միթե հասկանալի չէ՞, այն բջիջը, վորը ամենից առաջ է սկսում մի վորեվե համայնական կամ հասարակական գործ ու անցնում նրա գլուխ, ավելի քան մեծ համակրանք է վայելում անկուսակցական գյուղացիության կողմից: Այդպիսի դեպքերում գյուղացիները սկսում են սիրել գյուղկոմունիստներին, կոմբջիջին յեվ շրջապատելով նրան՝ ոգնում այդ աշխատանքներին: Նման աշխատանքների ասպարեզ այժմ շատ կա գյուղերում յեվ շրջաններում, վորը թվել անգամ հնարավոր չէ. որինակ, այդ ուղղությամբ կարելի յե աշխատել զանազան կազմակերպվող արտելներում, ընկերություններում ճահիճներ չորացնելու ուղղությամբ, մի վորյեվե մեքենա գյուղ բերելու գործում, անասնապահության, մեղվաբուծության, չերմապահության անցնելը, արդյունագործական կոոպերատիվներ հիմնելը յեվ այլն, յեվ այլն:

Հրաժարվել տնտեսությունից, փախչել քաղաք իհարկե ավելի հեշտ է: Բայց այդ չի սովորեցրել ու սովորեցնում մեզ կոմկուսը: Նա մեր գյուղական բջիջների հերթական խնդիրն է համարում գյուղացու հետ մի լծի լծվելը, գյուղի համար մտածելը, նրա տնտեսության զարկ տալն ու այդպիսով ամբողջ կուսակցության հետ միասին ներկա նեպական գյուղը սոցիալիստական միավոր դարձնել:

Դժվարություններ անկասկած կլինեն, կլինեն նայեվ վորոշ սխալվողներ: Դրանցից մենք չպիտի վախենանք, այլ պիտի միշտ ուղղենք այդպիսիները: Հերթականը կայանում է նրանում, վոր մեր գյուղական կոմբջիջները խորը գիտակցած լինեն մեր կուսակցության այս առաջադրած խնդիրների լրջությունը, գիտակցեն, վոր կոմբջիջները գյուղում պիտի կուլտուրատնտեսական զարգացման գլուխ կանգնեն, ղեկավարեն նրան, աշխատեն տանել կոոպերատիվ յեվ համայնական ուղիով: Այդ դեպքում միմիայն գյուղի կոմ. ընկերներ իրավունք կ'համարեն գյուղում սոցիալիստական շինարարության առաջին մարտիկ ու ղեկավար անունը կրելու:

ՊԵՏԻԿ

ԱՆԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Մեր կուսակցությունը վերջին տարվա ընթացքում խոշոր չափով ուշադրություն է դարձրել անկուսակցական գյուղացիական համագումարներում ծեծվող խնդիրներին: Մի կողմից աշխատել է տալ նրանց նոր բովանդակություն, մյուս՝ հաշվի առնելով համագումարների առաջադրած խնդիրները, ըստ կարելույն սպառել է այն բոլոր միջոցները, վորոնք գյուղի տնտեսական-կուլտուրական շինարարությանը խթան պիտի հանդիսանան:

Համագումարների և խորհրդակցությունների որակարգերում դրված են յեղել զեկուցումներ ընթացիկ քաղաքական դրության, շրջանային գործադիր կոմիտեների գործունեության—գյուղատնտեսական կոոպերացիայի, հարկային քաղաքականության, հողի պարարտացման, բանբակագործության, հեղ. որինականության և այլ հարցերի շուրջը: Յուրաքանչյուր զեկուցման մասին գյուղացիությունը բանաձեվերում յեվ վորոշումների մեջ արձանագրել է իր տեսակետները, դնելով իր կոնկրետ առորյա պահանջները, խորհրդային որգանների յեվ հասարակական կազմակերպությունների առաջ: Խոշոր չափով վերացվել է հայ-թյուրք գյուղացիության նախկին պասսիվ վերաբերմունքը դեպի պետական-հասարակական աշխատանքի այս ու այն բնագավառը:

Անկուսակցական գյուղացիությունը, խորհ. որգաններից յեվ տնտեսական հասարակական կազմակերպություններից պահանջում է ճիշտ կերպով կիրառել շրջանային, գավառական յեվ համահայաստանյան խորհուրդների համագումարների առաջադրած խնդիրները:

Անկուսակցական գյուղացիությունը ամենուրեք իր համագումարներում վորոշումներ է կայացրել.

1. Վերջնականապես լուծել հողաշինարարական աշխատանքները այն գյուղերում, ուր այդպիսիները դեռ վերջացած չեն: Հողային վեճերի քննությունը յեվ վերացումը.

2. Ուժեղացնել առողջապահական ասպարեզում պահանջվող աշխատանքները.

3. Հսկել ու գործնական ղեկավարություն ցույց տալ գյուղխորհուրդների գործունեությանը, մղելով նրանց հասարակական աշխատանքների.

4. Գյուղի շինարարական աշխատանքները վերջացնել, բաղնիքների կառուցումը արագացնել.

5. Հետեվել, վորպեսզի սպառկոոպի յեվ վարկային ընկերության գործի ասպարեզներում մասսայի հետ կապը ուժեղացվի.

6. Պետական ապահովագրման գործը 100 տոկոսով կիրառել շրջանում,

այնպես, վոր վոչ մի անասուն կամ ցանքս չմնա շրջանում առանց ապահովագրման.

7. Հետեվել, վորպեսզի նորընտիր դպրոցատնտեսական հանձնաժողովները կանոնավոր կատարեն իրենց պարտականությունը յեվ խիստ հսկողություն ցույց տան դպրոցներին գույքի պահպանման, հողերի օգտագործման, մշակման յեվ ֆոնդերի գանձման վրա.

8. Անհրաժեշտ համարել շրջանում ունենալու Փ. Ո. Կոմիտե. Փ. Ո. Կ-ի ֆոնդերով աջակցել գյուղատնտեսական վարկային կոոպերացիային, աշխատելով կազմակերպել այդպիսին:

Այնուհետեվ խորհրդակցություններն ու համագումարները բազմաթիվ վորոշումներ են հանել գյուղատնտեսական աշխատանքների,—դատարանների, վարչական ապարատների շուրջը: Համագումարների արձանագրություններից պարզվում է, վոր անկուսակցական գյուղացիության խոշոր մեծամասնությունը մասնակցում է գյուղի աշխատանքներին:

Սակայն համագումարների աշխատանքների ասպարեզում յեվս մենք ունենք յերկու էական թերություն: Առաջին այն է, վոր մենք հիմնական զեկուցումները դնում ենք ընդհանուր կերպով, ընդհանուր խոսքերով, չենք կոնկրետացնում, չենք տալիս թվական տվյալներ յեվ չենք աշխատում շոշափելի յեզրակացություններ հանել, վոր կարողանանք գյուղացիությանը լայնորեն մասնակից դարձնել հարցերի քննությանը: Յերկրորդ՝ վոր մենք քիչ ենք ստեղծում այնպիսի պայմաններ, ուր բոլոր գյուղացիները կարողանան արտահայտվել, հարցեր առաջադրել, քննադատել բաց կողմերը յեվ կոնկրետ յեզրակացություններ հանել կատարվածի վերաբերյալ:

Առանձին ուշադրությամբ պետք է հետեվենք այդ թերությունների վերացմանը : Ինչքան շատ լսենք գյուղացիներին, այնքան շուտ մեզ կը հաջողվի գյուղացիներին գրավել դեպի պետական աշխատանքները:

Գյուղացիական համագումարներին ինչքան մենք խոր բովանդակություն տանք, այնքան գյուղացիության մեջ կզարթեցնենք քաղաքական ակտիվությունը:

Անկուսակցական գյուղացիական խորհրդակցությունների ու համագումարների բանաձեվերն ու վորոշումները, արտացոլում են իրենց մեջ բանվորագյուղացիական իշխանության նվաճումներն ու մասսաների գըրավումը դեպի պետական աշխատանքները:

Այս գծով, մեր աշխատանքներին ավելի խոր բովանդակություն պետք է տանք՝ նպաստելու համար գյուղացիական մասսաների լիակատար գրավմանը՝ դեպի խորհ. պետական շինարարությունը:

ԱՆԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐ ԱՌԱՋ ՔԱՇԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Վորոշում ՌԿ(բ)Կ Կենտկոմի)

Կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումի վորոշումների հիման վրա, կենտրոնում և տեղերում գյուղացիները ղեկավար պետական և հասարակական մարմիններում պատասխանատու աշխատանքի յեն կանչվել. այդ առաջ քաշման աշխատանքի արդյունքներն ու փորձը նկատի ունենալով, պետք է ընդունել, վոր գյուղացիների առաջ քաշման ասպարեզում մինչև այժմ կատարված աշխատանքը, մանավանդ նրանց դեպի կոոպերատիվ մարմիններ առաջ քաշելը, խիստ անբավարար է: Այս պատճառով անհրաժեշտ է առաջարկել բոլոր կուսկազմակերպություններին, վոր միջոցներ ձեռք առնեն ուժեղացնելու այդ աշխատանքը և միաժամանակ ուժեղացնեն իրենց մշտական ուշադրությունը դեպի այդ աշխատանքը: Այդ աշխատանքը պետք է կատարել, ղեկավարվելով հետևյալով.

1. Անկուսակցական գյուղացիների և գեղջկուհիների առաջ քաշման աշխատանքը պետք է կատարել բանվորներին և բանվորուհիներին առաջ քաշելու աշխատանքին զուգընթաց—խորհրդային, կոոպերատիվ և այլ ընտրովի հասարակական մարմինների գծով. ընդսմին այդ աշխատանքը պետք է այնպիսի բնույթ կրի, վոր բանվորներն ու գյուղացիներն իրենց միջից իրենք առաջ քաշեն ամենաներգործոն և ամենաառաջադեմ ընկերներին:

Կուսակցությունն ու կուսակցական մարմինները պետք է առավելագույն չափերով նպաստեն այդ աշխատանքին, միշտ ոգնելով գյուղացիներին, վոր նրանք իրենց միջից դեպի ղեկավար աշխատանք քաշեն հասարակական գործունեության ասպարեզի ամենաընդունակ և ամենաներգործոն ընկերներին:

2. Այդ աշխատանքը կատարելիս ամենամոտիկ ժամանակաշրջանում ուշադրություն պետք է դարձնել գլխավորապես այն բանի վրա, վոր նըպատակահարմար կերպով ոգտագործենք ընտրված, առաջ քաշված և խորհրդային, կոոպերատիվ ու այլ մարմինների կազմի մեջ մտցրված գյուղացիներին ու գեղջկուհիներին. պետք է ուշադրություն դարձնել այդ մարմիններում նրանց կոնկրետ աշխատանք, օրինակ՝ բաժնի վարիչների, յենթաբաժնի վարիչների, կոլեգիաների անդամների, հրահանգիչների և այլ պաշտոն տալու վրա: Ընդսմին պետք է նկատի ունենալ յուրաքանչյուր առաջ քաշվող աշխատողի հակումները, ընդունակությունները և անցյալ փորձը:

Ընդսմին յերբեք չպետք է դիմել այնպիսի միջոցների, ինչպիսի միջոցների դիմում են մանավանդ գավառներում, առաջ քաշվող գյուղացիների համար հատուկ (ֆիկտիվ) պաշտոններ ստեղծելով (յերկրորդ և յերրորդ տեղակալներ և այլն):

Անհրաժեշտ է կոնկրետ բովանդակություն դնել այն գյուղացիների աշխատանքի մեջ, վորոնք արդեն գործկոմների և այլ մարմինների անդամ են ընտրված, բայց մշտական աշխատանք չունեն և վորևէ բաժնում վորոշ պաշտոն չեն վարում: Անհրաժեշտ է մասնակից անել նրանց տեղերի աշխատանքի հետազոտության՝ համապատասխան գործկոմների և այլ մարմինների վորոշումների նախագծերի մշակման և զանազան հանձնաժողովների աշխատանքներին և այլն:

3. Հիմնարկությունների կուսղեկավարները և կուսբջիջները պետք է ձեռք առնեն ամեն մի միջոց, վորպեսզի առաջ քաշվող գյուղացիների համար իրենց հիմնարկում նպաստավոր պայմաններ ստեղծեն և նրանց գործնական ոգնություն ցույց տան, վորով այդ գյուղացիները կկարողանան շուտափույթ կերպով ծանոթանալ իրենց աշխատանքին. ընդսմին նրանց համար անհրաժեշտ է ստեղծել իրոք ընկերական մթնոլորտ:

Հիմնարկի կուսղեկավարներն ու կուսբջիջները պետք է նպաստեն, վոր առաջ քաշվող գյուղացիները կարելույն չափ կարճ ժամանակամիջոցում հիմնավորապես ծանոթանան հիմնարկի վողջ գործնական աշխատանքին. բացի այդ, պետք է ձեռք առնեն բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, վորպեսզի նախնական ծանոթացման և ընտելացման ժամանակաշրջանը առաջ քաշվողների համար կարելույն չափ կարճ տևի: Այս բանի համար անհրաժեշտ է են գլխից մասնակից դարձնել նրանց հիմնարկում քննվող բոլոր հիմնական հարցերի, մանավանդ գյուղին վերաբերվող հարցերի լուծման աշխատանքին. անհրաժեշտ է լուրջ հանձնարարություններ տալ նրանց՝ աշխատանքի ասպարեզում ինքնուրույն լինելու հնարավորություն տալով, նըրանց նախաձեռնությունը խրախուսելով և այլն:

4. Առաջ քաշված գյուղացիների աշխատանքը պետք է դնել այնպիսի պայմանների մեջ, վորպեսզի նրանք չկտրեն իրենց կապը գյուղի հետ և հնարավորություն ունենան ժամանակ առ ժամանակ այցելել իրենց գյուղը, նամակագրության միջոցով կապ պահպանեն գյուղացիների հետ, հանդիպեն գյուղից հատուկ միսիայով քաղաք ուղարկված գյուղացիների հետ և այլն: Բացի այդ, հնարավորություն պետք է տալ, վոր նրանք դաշտային աշխատանքների ժամանակ իրենց գյուղը մեկնեն՝ այդ աշխատանքներին մասնակցելու համար:

5. Առաջ քաշված գյուղացի ընկերների աշխատանքի փորձը ի մի գումարելու և այդ ընկերներին իրենց աշխատանքի ասպարեզում լավագույն կերպով ոգտագործելու միջոցներ գտնելու նպատակով, այն հիմնարկների ղեկավարները, վորտեղ մեծ թվով առաջ քաշված գյուղացիներ կան, պետք է վերջիններիս պարբերաբար ժողովի կանչեն՝ տվյալ հիմնարկում նրանց կատարած աշխատանքի պայմանները նրանց հետ միասին քննելու համար:

Նահանգական և գավառական կենտրոններում, նման խորհրդակցությունները պետք է գումարեն գործկոմների նախագահությունները:

6. Առաջ քաշված գյուղացի աշխատողներին հաճախ չպետք է փոխել ու մեկ աշխատանքից մյուս աշխատանքի դնել, ընդհակառակը, նրանց հնարավորություն պետք է տալ, վոր լիակատար չափով և համեմատաբար

յերկար ժամանակամիջոցում ծանոթանան աշխատանքի վորոշ ճյուղի հետ։

Առաջ քաշված գյուղացի աշխատողի այս կամ այն աշխատանքի համար անպետք լինելը վորոշելու խնդրում չափազանց փութկոտ չպետք ե լինել։ Յեթե առաջ քաշված գյուղացի աշխատողն այս կամ այն աշխատանքին տիրապետելու խնդրում սկզբնական շրջանում դժվարությունների յե հանդիպում, պետք ե կարելույն չափ ուշադիր վերաբերմունք ցույց տալ դեպի այդ աշխատողը, այդ աշխատանքին ծանոթանալու համար կարելույն չափ յերկար ժամանակ տրամադրել նրան և առավելագույն չափերով օգնել նրան այդ բանում։

7. Հետագայում գյուղացի աշխատողներին դեպի ղեկավար պետական, հասարակական և կոոպերատիվ աշխատանք առաջ քաշելը—բանվորներին և բանվորուհիներին սիստեմատիկաբար առաջ քաշելուն զուգընթաց—մշտական, սիստեմատիկ աշխատանքի բնույթ պետք ե ստանա. այդ աշխատանքի վրա բոլոր տեղական կուսկազմակերպությունները ամենալուրջ ուշադրությունը պետք ե դարձնեն և ամենալայն աջակցությունը ցույց տան այդ գործին։

Ամենից առաջ գյուղական կուսբջիջների և վոլոստային կուսկոմների վրա յե ընկնում աշխատանքի ապարատում և հասարակական կյանքում առաջ գնացող այնպիսի գյուղացիների հրապարակ քաշելը, վորոնց կարելի յե ավելի մեծ աշխատանքի լծել. հիշյալ մարմինները պետք ե կատարեն այդպիսիններին առաջ քաշելու աշխատանքը, անհրաժեշտ օգնությունը ցույց տան գյուղխորհուրդներին, փոխօգկոմներին, խրճիթ-ընթերցարաններին և գյուղական բոլոր մյուս հասարակական կազմակերպություններին ու ամեն կերպ օգտագործեն այդ մարմինների և առաջադեմ ու ներգործոն գյուղացիների միջև ստեղծվող կապերը։

Այն բոլոր առաջադեմ գյուղացիների մասին, վորոնց կարելի յե դեպի գավառական, նահանգական և կենտրոնական մարմինները քաշել, կուսբջիջները և վոլոստային կուսկոմիտեները պետք ե հայտնեն համապատասխան բարձրագաս կուսկոմներին։

Նահանգական և գավառական կուսկոմիտեները, պետք ե միջոցներ ձեռք առնեն գյուղացիներին առաջ քաշման աշխատանքին ավելի լայն ծավալ տալու և խորհրդային, կոոպերատիվ ու այլ մարմինների աշխատանքը դեպի այդ կողմն ուղղելու համար. դրա հետ միասին, պետք ե հատուկ ուշադրություն դարձնեն, վորպեսզի այդ աշխատանքին մասնակից դարձնեն գյուղի հետ ամենից շատ կապված մարմիններին—գյուղացիական թերթերի խմբագրություններին, գյուղացու տներին և այլն, ամեն կերպ օգտագործելով գյուղացիների հետ ունեցած նրանց կապը։ Բացի այդ, պետք ե լայնորեն օգտագործել կուսակցական—խորհրդային և այլ մարմինների հրահանգիչների ու ղեկավար աշխատողների շրջագայությունները տեղերում։

Իրենց աշխատանքի տեսակով գյուղի հետ կապված հիմնարկների (նահանգական, շրջանային և գավառական) կուսղեկավարները պետք ե ամենայն խնամքով ծանոթանան գյուղացի աշխատողների կազմի հետ և

նկատի ունենան առաջ քաշել նրանցից ամենահարմարներին, այդ աշխատանքը կապելով նախնական կուսկազմակերպությունների աշխատանքի հետ։

Կուսկոմիտեները պետք ե միշտ ղեկավարեն առաջքաշման աշխատանքները, հաշվառքի յենթարկեն նրա արդյունքները և այդ աշխատանքն ուղիղ հիմքերի վրա դնելու մասին ցուցմունքներ տան անհատ աշխատողներին, կուսկազմակերպություններին և ֆրակցիաներին։ Գյուղացիներին առաջ քաշելու խնդրում բարձրագաս կուսկոմիտեների կողմից բջիջներին և վոլոստային կուսկոմիտեներին ցույց տրվող ղեկավարությունը յերբեք չը պետք ե կատարել մեխանիկորեն, տեղերին ռազվյորստկայի տախտակ և այլն տալու միջոցով։

8. Գյուղացիներին պետք ե ղեկավար աշխատանքի կոչել ամենից առաջ այն մարմիններում, վորոնք իրենց մշտական հոգածության առարկան կազմող խնդիրներ ու ամենամեծ շփումն ունեն գյուղի հետ։

Առաջ քաշված գյուղացի աշխատողներով, առաջին հերթին անհրաժեշտ ե լրացնել հողմարմինների, կոոպերացիայի, հարկային և ապահովագրական մարմինների, ժողովրդական կրթության ու սոցապահովության մարմինների աշխատողների կազմը։ Անհրաժեշտ ե առաջ քաշվող ընկերներին մնայուն աշխատանքի կանչել նաև գործկոմների նախագահությունների մեջ և նրանց վարչական ու այլ բաժիններում։ Աշխատողներին պետք ե առաջ քաշել թե դեպի գավառական ու շրջանային (ОКРУЖН.) և թե դեպի նահանգական, յերկրային ու կենտրոնական մարմինները։

9. Առաջ քաշելու համար, պետք ե նկատի ունենալ ամենից առաջ չքավոր և միջակ գյուղացիների ու բատրակների շարքերում գտնվող, գյուղացիության մեջ հեղինակություն ու վստահություն վայելող և գյուղի հանրային—հեղափոխական կյանքին ներգործոն կերպով մասնակցող աշխատողներին. Անբավարար կրթական պատրաստությունը, ղեկավար-վարչական աշխատանքին անծանոթ լինելն ու այդ ասպարեզում փորձառություն չունենալը, այս կամ այն աշխատողի առաջքաշման խնդրում վճռական դեր չպետք ե խաղան և վճռական արգելք չպետք ե հանդիսանան։

10. Հատուկ ուշադրություն պետք ե դարձնել գեղջկուհիներին և ամենից առաջ խորհուրդների անդամ ու հասարակական գործիչի ջիղ ունեցող գեղջկուհիներին առաջ քաշելու աշխատանքն ուժեղացնելու վրա. այդպես պետք ե վարվել նաև վորպես պատվիրակուհի կամ խորհրդային, կոոպերատիվ ու այլ մարմիններում վորպես պրակտիկանտկա (փորձվող) աշխատող գեղջկուհիների հետ։

Գեղջկուհիներին առաջ քաշելու աշխատանքը պետք ե կապել այն բանի հետ, վոր ամենից առաջ նրանց քաշենք դեպի շինարարության այն ասպարեզները, վորոնք առաջին հերթին աշխատավոր կանանց շահերին են ծառայում գյուղում։ Մասնավորապես պետք ե ուշադրություն դարձնել գեղջկուհիներին դեպի առողջապահության (մայրության և մանկության պաշտպանություն), լուսավորության (սոցիալական դաստիարակություն), արդարադատության, հողային և այլ մարմիններն առաջ քաշելու վրա։

11. Ամեն կերպ նպաստելով անկուսակցական գյուղացիների առաջ քաշման գործին, բոլոր կուսկազմակերպությունները պետք է ուժեղացնեն նաև կոմունիստ գյուղացիներին դեպի պետական և հասարակական մարմինների ղեկավար աշխատանքն առաջ քաշելու գործը. մանավանդ անհրաժեշտ է ավելի լայն ծավալ տալ գյուղում աշխատող հարմար կոմունիստներին դեպի ղեկավար կուսաշխատանք քաշելու գործին, այդպիսի կոմունիստներին կուսկոմիտեների անդամ ընտրելով և քարտուղարների, կուսկոմիտեների բաժնեվարների, նահանգական և գավառական կոմիտեների հրահանգիչների ու այլ պաշտոններ տալով նրանց:

12. Անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել անկուսակցական գյուղացիների և գեղջկուհիների, բատրակների և բատրակուհիների առաջ քաշման վրա ազգային հանրապետություններում ու շրջաններում, ինչպես և այն նահանգներում ու շրջաններում, վորտեղ կան փոքր ի շատե նշանակելի տոկոս կազմող ազգային փոքրամասնություններ։

13. Անհրաժեշտ է ավելի լայն չափերով լուսաբանել մամուլում անկուսակցական գյուղացիներին և գեղջկուհիներին պատասխանատու աշխատանքի կանչելու ասպարեզում կատարվող թերությունները, սխալներն ու աղավաղումները։

ՎԱՐԿ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆԸ

Յուրաքանչյուր գյուղացի շատ լավ է հասկանում, վոր պետք է ամեն կերպ աշխատի բարձրացնել իր տնտեսությունը: Յուրաքանչյուր գյուղացի վոչ թե միայն հասկանում է այդ, այլև իր ընտանիքի յեվ իր գոյությունը պահպանելու համար ստիպված է անսահման յեռանդ գործադրել, աշխատել, քանի ուժը պատում է, վորպեսզի բարելավ դրության հասցնի իր տնտեսությունը:

Բանվորա-գյուղացիական իշխանություն հաստատելու համար բանվորների յեվ գյուղացիների միացած պայքարը, ինչպես յեվ կործանարար իմպերիալիստական պատերազմը, այնքան են ավերել, այն աստիճան վատացրել գյուղացիական տնտեսության դրությունը, վոր այդ տնտեսությունը բարձրացնելը շատ յեվ շատ դժվար է:

Ամենից շատ տուժել են լծկանները, մաշվել մեքենաներն ու յերկրագործական գործիքները, պակասել է լավ սերմերի քանակը, շատ տեղերում իրականացված չէ հողաշինարարությունը—սրանք են գյուղացիության հիմնական դժբախտությունները:

Սակայն այդ դարդին դարման անելն այնքան էլ հեշտ չէ, վորովհետև դրա համար պահանջվող միջոցները վոչ քայքայված գյուղացիությունն ունի, վոչ էլ մեր պետությունը:

Բանվորա-գյուղացիական կառավարության յեվ գյուղացիության հիմնական խնդիրն է՝ անհրաժեշտ միջոցներ գտնել յեվ փոքրագումար միջոցներով բավարարել գյուղացիական տնտեսության ամենասուր կարիքները:

1. ԲԱՆՎՈՐԱ-ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻՆՉՊԵՍ Է ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԱՐԿԸ

Հատկապես այդ նպատակով Բանվորա-գյուղացիական կառավարությունը վերջին տարիների ընթացքում սկսել է լայնորեն զարգացնել գյուղացիական կոոպերացիան յեվ ստեղծել գյուղատնտեսական վարկի սիստեմ:

Առանձին գյուղացիական տնտեսության համար շատ ավելի դժվար է յելք գտնել այդ դրությունից յեվ հոգալ իր կարիքները, քան պետության ոժանդակությունը վայելող գյուղացիական միության կամ գյուղացիական ընկերության համար:

Հենց այդ նպատակով է, վոր բանվորա-գյուղացիական կառավարությունը Խորհրդային Միության մեջ ամենուրեք ստեղծել է գյուղատնտեսական բանկերի յեվ գյուղատնտեսական վարկային ընկերությունների մի ցանց, վորոնց գլուխ է կանգնած գյուղատնտեսական կենտրոնական բանկը:

Գյուղատնտեսական բանկերի յեվ գյուղատնտեսական վարկային ընկերությունների այդ ցանցն իր գործունեության ընթացքում՝ հենվում է վարկային ստորին ընկերությունների կամ վարկային գործառնություններ ունեցող գյուղատնտեսական ընկերությունների վրա՝ յեվ նրանց միջոցով է կատարում իր աշխատանքը:

Գյուղատնտեսական կենտրոնական բանկը պետությունից ստացել է ավելի քան 40 միլիոն ռուբլի (համամիության մասշտաբով) վորպես հիմնական դրամագլուխ, յեվ մոտ 40 միլիոն ռուբլի յել պետական բանկից, վորպես մշտական փոխառություն. իսկ գյուղատնտեսական բանկերն ու գյուղատնտեսական վարկային ընկերություններն ստացել են ավելի քան 20 միլիոն ռուբլի պետությունից և մի $* միլիոն ռուբլի ել տեղային հաստատություններից ու կազմակերպություններից—վերջինս վորպես հատուկ դրամագլուխ:

Այսպիսով գյուղացիական տնտեսությանը վարկ տալու գործին պետությունն ընդամենը հատկացրել է ավելի քան 120 միլիոն ռուբլի:

Յեթե՛ այդ գումարը բաժանենք Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրա-
միլիոն ռուբլի պետությունից և մի 20 միլիոն ռուբլի ել տեղային հաստա-
թվի վրա, կտեսնենք, վոր պետությունն արդեն միջին հաշվով մոտ 6 ռուբլի յե հատկացրել յուրաքանչյուր տնտեսության վարկային ոգնության ցույց տալու գործին:

Այդ գումարը—յուրաքանչյուր գյուղացիական տնտեսությանը միջին հաշվով 6 ռուբլի—ի հարկե, դեռ յեվս շատ ու շատ քիչ է:

Յեթե նկատի ունենանք, վոր գյուղացիությունը գլխավորապես լծկանի պակասություն է զգում յեվ, որինակ, ընդունենք, վոր մի ձի գնելու համար միջին հաշվով 60 ռուբլի նորմալ վարկ է հարկավոր (մենք անշուշտ նկատի ունենք, վոր գյուղացիությունն ինքն յեվս վորոշ գումար կը հատկացնի այդ ձիու գնմանը), կը տեսնենք, վոր 120 միլիոն վարկային գումարով կարելի յե առայժմ բավարարել վոչ ավելի, քան 2 միլիոն գյուղացիական տնտեսության վարկային պահանջ: Ուրիշ խոսքով ասած, այդ գումարով կարելի յե տասից մեկ տնտեսության պահանջ բավարարել: Ինքնին հասկանալի յե, վոր աղքատության դուռը հասած յեվ հակահեղափոխության դեմ մղած պայքարի ու պատերազմի հետեվանքով քայքայված պետությունն ավելի, քան 120 միլիոն ռուբլի առայժմ չեր կարող հատկացնել այդ գործին:

2. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Այս իսկ պատճառով գյուղատնտեսական վարկ ստեղծելիս անհրաժեշտ է.

1) Զգուշությամբ և հոգատարությամբ կատարել առայժմ խիստ սահմանափակ այդ գումարների բաշխումը, պետք է այնպես անել, վոր այդ վարկերը մեծագույն ոգուտը տան այն գյուղացիներին, վորոնց կարիքն ամենից ավելի յե և վորոնք կարող են լավագույն կերպով գործադրել այդ միջոցները՝ իրենց տնտեսության բարձրացման և ամրապնդման համար.

2) Պետք է ձեռք առնել ամենայեռանդուն միջոցներն այդ գումարները մեծացնելու համար՝ և վոչ միայն պետության հատկացումների, այլեվ գյուղացիության խնայողությունների հոսանքը դեպի վարկային հաստատությունները ուժեղացնելու միջոցով:

Պետք է ուշադիր կերպով քննել այն բոլոր միջոցները, վորոնք կարող են նպաստել այս հիմնական խնդիրների իրականացմանը:

Առաջին խնդրի լուծման համար անհրաժեշտ է պարզել, թե՝ ի՞նչ կարիքի համար, ո՞ւմ, ի՞նչպես և ի՞նչ պայմաններով պետք է վարկավորել այն համեմատաբար սահմանափակ միջոցներից, վոր հատկացված են այդ գործին:

Յերկրորդ խնդիրն այն է, թե ի՞նչպես և վո՞րտեղից պետք է նոր միջոցներ գրավենք դեպի վարկային հաստատությունները:

Այս խնդիրների լուծումը չափազանց դժվար է, վորովհետև—

1) Մեր Միության սահմաններում գտնվող գյուղացիական տնտեսությունները խիստ տարբեր են իրարից յեվ միյեվնույն մոտեցումն ունենալ դեպի այդ տնտեսություններն անկարելի յե. Սիբիրի տնտեսություններին պետք է մոտենալ այլ կերպ, քան Բրյանսկի նահանգի տնտեսություններին, հեռավոր հյուսիսում պետք է նկատի առնել միանգամայն այլ առանձնահատկություններ, քան Կովկասում:

2) Գյուղացիական տնտեսությունների կարիքները ներկայումս շատ ու շատ անգամով ավելի յեն, քան այն գումարները, վոր առայժմ հաջողվել է բաժին հանել գյուղատնտեսական վարկին:

3) Գյուղացիական տնտեսությունների մեծագույն մասը ցրված է, կտրված մեկ-մեկուց յեվ չմիավորված, իսկ ոգնել ամեն մեկին առանձին-առանձին՝ այնքան ել հեշտ չի:

4) Թեկուզ յեվ շատ կարիքավոր առանձին գյուղացիական տնտեսությանը ցույց տրված ոգնությունը հաճախ կարող է իր անմիջական նպատակին չծառայել յեվ, հետեվապես, չանդրադառնալ տնտեսության բարձրացման յեվ բարելավման վրա:

3. Վորո՞նք են գյուղացիական տնտեսության կարիքները

Վորպեսզի լավագույն կերպով կարողանանք պարզել, թե ի՞նչ կարիքների համար, ո՞ւմ, ի՞նչպես յեվ ի՞նչ պայմաններով պետք է վարկավորել, պետք է հիշենք, վոր գյուղատնտեսական վարկի նպատակն այն է, վորպեսզի արտոնյալ յեվ եժան վարկի միջոցով ամենից առաջ ոգնենք միջակ յեվ սակավահող գյուղացիներին՝ իրենց տնտեսությունը բարձրացնելու, ամրացնելու յեվ լավացնելու գործում:

Այս իսկ պատճառով գյուղացիների բազմաթիվ կարիքներից մենք պետք է ընտրենք միայն այնպիսիները, վորոնք անմիջականորեն գյուղատնտեսական արդյունաբերության են վերաբերվում:

Հատկապես այս կարիքներին բավարարելով, մենք վարկով կարող ենք ոգնել գյուղացուն, վոր բարձրացնի ու բարելավի իր տնտեսությունը, իսկ միայն սպառողական բնույթ ունեցող կարիքներին բավարարելով, մենք, ի հարկե, տնտեսության անմիջական կերպով ոգնած չենք լինի յեվ արդյունագործությունը չենք ամրացնի:

Այժմ տեսնենք թե վորո՞նք են գյուղացիության այն հիմնական կարիքները, վորոնք անմիջականորեն գյուղատնտեսությանն են վերաբերվում:

4. Վարկ լծկան գնելու համար

Վստահությամբ կարող ենք ասել, վոր մեր Միության գյուղացիության մեծագույն մասն ամենից շատ լծկանի պակասություն է զգում: Դա նրա ամենաառաջին կարիքն է:

Առանց ձիու կամ առանց մի զույգ յեզան գյուղացիական տնտեսությունը—տնտեսություն չե:

Ինչ գործի յել վոր ձեռք զարնի գյուղացին—կամ ձի պետք ե բանեցնի, կամ—հարավում—մի զույգ յեզ:

Ավելորդ ենք համարում նույնիսկ հիշատակել այն, վոր սեվահող կամ կավախառն հող ունեցող շրջաններում գտնվող տնտեսությունների համար մեկ ձի կամ մի զույգ յեզն ել բավական չեն:

Մինչդեռ կալվածատերերի ու գեներալների հետ մղած պայքարի յեվ իմպերիալիստական պատերազմի տարիներին ամենից շատ լծկան ե տուժել:

Շատ լծկան մորթվեց գյուղերում նայեվ 1921 թվի սովի (Ռուսաստանում) յեվ 1924 թվի յերաշտի ժամանակ:

Այսպիսի գյուղեր կան, վորտեղ 100տնից միայն 30–35ն ե, վոր մեկական ձի ունեն, իսկ մնացած 65–70 տները վոչ մի ձի յեվ վոչ մի զույգ յեզ չունեն:

Այս բանը նկատի առնելով, այնպես պետք ե անել, վոր վարկը գլխավորապես տրվի լծկան գնելու համար:

Սակայն միանգամայն հասկանալի յե հետեվյալը· քանի վոր լծկանների թիվը պակսել ե համարյա թե մեր յերկրի բոլոր շրջաններում, ուստի յեվ բոլոր գյուղացիների այս ամենագլխավոր կարիքը բավարարել անկարելի յե:

Ձիազուրկ գյուղացիներին բավարարելու համար վոչ թե 2 միլիոն, այլեվ 200 հազար ձի դժվար թե կարելի լինի ներկայումս հեշտությամբ գտնել:

Իսկ արտասահմանից լծկաններ բերելն շատ թանգ կը նստի յեվ դա մեր գյուղացիական տնտեսությունների ուժերից վեր կլինի:

Այս պատճառով լծկան գնելու համար վարկ տալու ժամանակ պետք ե նախ յեվ առաջ իմանալ հետեվյալը· տվյալ շրջանում հնարավո՞ր ե լծկան գնել, գնման պայմանները ձեռնտո՞ւ յեն, անասունի համաճարակ չկա՞, կա՞ արդյոք անասնաբուժական հսկողություն յեվ այլն:

Յեթե բոլոր պայմանները գոհացուցիչ են յեվ յեթե կա լիակատար վստահություն, վոր ձիերի կամ այլ լծկանների գնումը կարող ե կատարվել գյուղացիական տնտեսության համար ձեռնտու յեվ մատչելի պայմաններով—միայն այդ դեպքում պետք ե լծկան գնելու համար վարկ տալ:

Այսպիսի վերաբերմունք պետք ե ունենալ վոչ թե միայն լծկան գնելու համար վարկ տալուց, այլեվ գյուղատնտեսական վարկի բոլոր տեսակների նկատմամբ:

Սակայն լծկան գնելու համար վարկ տալու ժամանակ հատուկ զգուշավորություն յերեվան բերելն այնուամենայնիվ անհրաժեշտ ե, վորովհետեվ լծկան գնելու ժամանակ գործած ամեն մի սխալ կարող ե ծանր կերպով ազդել փոխառությունը վերադարձնելու հնարավորության վրա,

կերպով ազդել փոխառությունը վերադարձնելու հնարավորության վրա,

5· Սերմացու գնելու վարկ

Գյուղացիական տնտեսության կարիքների շարքում յերկրորդ տեղն ե բռնում սերմացուի կարիքը:

Պատահում են դեպքեր, վոր անբերրիությունից վնասված գյուղացիները սերմացու բոլորովին չեն ունենում· պատահում են նայեվ այնպիսի դեպքեր, վոր բավարար չափով բերք ստացած գյուղացին ել սերմացու չի ունենում,—այսինքն սերմացու ունենում ե, բայց այնպիսին, վոր դրա ցանելը շատ անձեռնտու յե:

Չե վոր՝ ինչ ցանես, այն կհնձես:

Յուրաքանչյուր գյուղացի գիտի, վոր պետք ե լավ սերմ ցանել· բայց վո՞րտեղից ճարի:

Շատ տեղերում լավ սերմացու չլինելու պատճառով, սերմացուն վատացել ե· սերմահատիկները փոքր են, նվազ, լավ չբուսնող, խիստ աղբոտ:

Այսպիսի սերմից շահ չկա:

Այն ինչ արդեն խորհրդային շատ տնտեսություններ նշանակելի չափերով կարգի յեն գցել իրենց գործը յեվ սերմաբուծության են ձեռնարկել· կան նայեվ սերմնաբույծ ընկերություններ, վորոնք մաքուր յեվ բարձրավորակ սերմեր են բուսցնում ու վաճառում:

Ահավասիկ այդ տեսակի լավ սերմացու գնելու համար ե, վոր պետք ե գյուղացուն փոխառություն տալ:

6· Վարկ յերկրագործական մեքենաներ յեվ գործիքներ գնելու համար

Գյուղացիական տնտեսությունը սերմացուից վոչ-պակաս յերկրագործական մեքենաների յեվ գործիքների յե կարոտ:

Գյուղը մեր յերկրում բավարար քանակությամբ յերկրագործական մեքենաներ ու գործիքներ յերբեք չի ունեցել, վորովհետեվ մեր գյուղացին առաջ չեր հասկանում, թե ինչ ոգուտ կարող ե ստանալ մեքենաներից: Նա կարծում եր, թե արորը գութանից լավ ե, վորովհետեվ գութանից եժան ե: Նա գերադասում եր ձեռքով ցանել:

Պատերազմի յեվ տնտեսական քայքայման ընթացքում գյուղացիների ունեցած գյուղատնտեսական ինվենտարը նշանակելի չափերով մաշվեց:

Մինչդեռ առանց յերկրագործական մեքենաների յեվ առանց լավ յերկրագործական գործիքների անկարելի յե տնտեսություն բարձրացնել ու ամրացնել:

Մեքենան պապենական գործիքներից լավ ե աշխատում, թեթեվացնում ե աշխատողի աշխատանքը, յեվ գյուղացիական տնտեսության յեկամուտն ավելացնելու համար լավագույն պայմաններն ե ստեղծում:

Հասկանալի յե, վոր ներկայումս յերկրագործական մեքենաների ոգտավետությանը լիովին գիտակցելով հանդերձ, գյուղացին այնուամենայնիվ չի կարող վոչ գութան գնել, վոչ ել, մանավանդ, սերմնացան կամ տեսակարար մեքենա—միջոցներ չունենալու պատճառով:

Այս պատճառով անհրաժեշտ ե գյուղացուն փոխառություն տալ նայեվ այդ կարիքների համար:

Սակայն, գյուղացիական տնտեսությանը մեքենա գնելու համար վարկ տալուց պետք ե այնպես անել, վոր վոչ-մեծ յեվ համեմատաբար եժանագին գործիքները (գութան, փոցխ, կուլտիվատոր յեվ այլն) ինքը գյուղացին գնի, իսկ ավելի թանկագին ու բարդ մեքենաները (սերմնացան, կալսող, տեսակարար մեքենա յեվ այլն) վարձով ստանա այն ընկերության վարձակայանից, վորին անդամ ե գրված այդ գյուղացին:

7· Վարկ ջրաբաշխական կարիքների յեվ հողաշինարարության համար

Ներկայումս գյուղացիությունն այդ կարիքներից զատ զգում ե նայեվ հողաշինարարության կարիքը:

Հողաշինարարության համար փոխառություն տալուց պետք ե պայման դնել, վոր փոխառու գյուղացիներն անցնեն տնտեսավարության կատարելագործ ձեվերի, այն ե՝ սերմնափոխության բազմամյա սիստեմի յեվ լայնաշերտ ցանքսարարության:

Հողաշինարարության կարիքին զուգընթաց բազմաթիվ վայրերում առաջ ե քաշվում նայեվ ջրաբաշխության, այսինքն հողը լավացնելու պահանջը:

Այս գործի համար ել անհրաժեշտ ե վարկ տալ յեվ այդ վարկը պետք ե տալ մանավանդ այնպիսի վայրերում, վորտեղ մելիորացիան եյական անհրաժեշտություն ե գյուղացիության համար:

Այսպես որինակ, յերաշտոտ շրջաններում, Պովոլժիեյում, Հյուսիսային Կովկասում, Ուկրայնայի տափաստաններում առանց ջրաբաշխումի, առանց ջրամատակարարման (վոռոգման), առանց արհեստական ջրամբարներ, լճեր յեվ այլն ստեղծելու—յերաշտի դեմ դժվար ե պայքարել:

Կա յեվ մեկ ուրիշ բան, մեր հյուսիսային յեվ արեվմտյան նահանգներում հողերի մեծ մասը ճահճոտ ե: Ճահիճների ցամաքեցնելը հնարավորություն ե տալիս ընդարձակելու ոգտագործվող հողի տարածությունը յեվ բարձրացնելու գյուղացիական տնտեսությունը:

Ամենից լավն այն ե, վոր այն շրջաններում, վորտեղ ջրաբաշխությունը կարող ե նշանակելի չափերով բարելավել գյուղացիական տնտեսությունը, ջրաբաշխության համար փոխառությունը տրվի ջրաբաշխական ընկերությունների միջոցով:

(Շարունակելի)

Ա. ԱՐՏՅՈՒԽԻՆԱ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԻՆ-ԱՆԴԱՄՆԵՐԻՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳՐԱՎԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

13-րդ կուսհամագումարի դիրեկտիվը, վորը խոսում ե այն մասին, թե «խորհրդային ապարատի վերակազմակերպումն ու բարելավումը պետք ե նմանապես ի նկատի ունենան այս մարմինների կողմից դեպի կին գյուղացիական մասսաների իրավունքներն ու շահերը ցույց տրվող վերաբերմունքի փոփոխությունը», գլխավորապես կիրառվել սկսեց կենտկոմի հոկտեմբերյան պլենումի՝ խորհուրդների գործունեության աշխուժացման վերաբերյալ վորոշումից, ինչպես և Համառուսական կենտգործկոմի 2-րդ նստաշրջանի՝ իշխանության տեղական մարմիններում կանանց մասնակցության վերաբերյալ հանած վորոշումից հետո: Այդ վորոշման կենսագործման առաջին ստուգումն ե հանդիսանում 1925 թվին գեղջկուհիների ցույց տված մասնակցությունը խորհուրդների ընտրություններին:

Խորհուրդների վերընտրությունների կամպանիան մի շարք վայրերում չափազանց աշխույժ անցավ և մեծ հետաքրքրություն առաջ բերեց կանանց շրջանում: Խորհուրդների վերջին ընտրություններին կանայք ավելի մեծ չափով մասնակցեցին, քան նախընթաց ընտրություններին: Շատ վայրերում գեղջկուհի-կանանց ակտիվությունն ամեն սպասածից վեր եր: Ընտրող կանանց տոկոսն ամենուրեք աճել ե:

Այսպես, որինակ, Որլովի նահանգում 1923 թվին գյուղխորհուրդների ընտրություններին մասնակցել ե 7,558 գեղջկուհի (բոլոր գեղջկուհիների ընդհանուր թվի 13,5 տոկոսը), իսկ 1924 թվին—87,627 գեղջկուհի (բոլոր գեղջկուհիների 21,2 տոկոսը):

Վյատկայի նահանգում 1923 թվին մասնակցել ե 2,954 գեղջկուհի, իսկ 1924 թվին—54,755 գեղջկուհի (18 անգամ ավելի):

Կարելի յե մի քանի բնորոշ թվեր ևս բերել: Որինակ, Ալթայի նահանգի Բառնաուլի գավառում անցյալ տարի մասնակցել ե բնակչության կին մասի 5,6 տոկոսը միայն, իսկ այս կամպանիայի ժամանակ՝ 37,6 տոկոսը: Վլադիմիրի նահանգի Սերեգայի գավառում անցյալ տարի մասնակցել ե 1,1 տոկոսը, այս տարի՝ 25,3 տոկոսը: Մոսկվայի նահանգի Վոսկրեսենսկի գավառում 1924 թվին՝ 5,6 տոկոսը, իսկ 1925 թվին՝ 54,7 տոկոսը և այլն:

Սակայն, յեթե համեմատենք տղամարդկանց հետ, կը տեսնենք, վոր կանանց մասնակցությունն ընտրություններին դեռևս շատ աննշան ե: Վերջին ընտրությունների տվյալների համաձայն 15 միլիոն կին-ընտրողներից խորհուրդների ընտրություններին ներկա յեն գտնվել 2 և կես միլիոն կին, մինչդեռ տղամարդկանց 58,2 տոկոսն եր մասնակցում:

Կին-ընտրողների տոկոսի բարձրացման հետ զուգընթաց յերևաց, վոր նրանք չափազանց ակտիվ մասնակցություն են ցույց տալիս ընտրություն-

ներին։ Ահա թե ինչպես են բնորոշում տեղերը գեղջկուհիների այդ ակտիվությունը․

«Ոչոք գյուղացի կանանց այնպիսի շարժում չի տեսել, ինչպես այս վերընտրությունների ժամանակ էր։ Ժողովին մասնակցողների 50 տոկոսը կանայք էին։ Նրանք ակտիվ մասնակցություն ցույց տվեցին վիճաբանություններին և թեկնածությունները քննելուն։ Երբ գյուղացիները փորձ արեցին կանանց ընտրություններից հեռու պահելու, նրանք ամենայն վճռականությամբ ընդդիմություն ցույց տվին»։

Գեղջկուհի-կանայք իրենց ցույց տվին վորպես մեր հիմնական նեցուկը գյուղում։ Ընտրությունների ժամանակ նրանց հայտնաբերած ակտիվությունն ամեն սպասածից դուրս էր։ Չնայելով տղամարդկանց անհողդողդ պահպանողականությանը, նրանք ուղղակի կատաղությամբ պաշտպանվում էին ընտրական ժողովներում, և չնայած իրենց ամուսինների կտրական արգելքին, նրանք, այնուամենայնիվ, հաճախում էին ժողովներին իրենց թեկնածուներին (պատգամավորուհիներին) առաջադրում և ամեն կերպ աշխատում, վոր նրանք ընտրվեն»։

Դեպքեր են յեղել, յերբ կանայք, չնայելով տղամարդկանց կողմից ցույց տրված ծաղրական ու յերկմիտ վերաբերմունքին (Սամարա), յեռանդուն կերպով պաշտպանել են իրենց թեկնածությունները։ Վորոշ վայրերում կանայք վերընտրությունների ժամանակ առանձին խմբեր են կազմում, պաշտպանելով նախապես քննության յենթարկված թեկնածությունները և քվեարկել են ինչպես մի մարդ։

Գոմելի նահանգում դեպքեր են յեղել, յերբ գյուղացիները իրենց կանանց ծեծի յեն յենթարկել ընտրություններին մասնակցելու համար։ Կամ, օրինակի համար, այդ նույն նահանգի Սուրաժի վոլոստում այնպիսի դեպք, յերբ փեսացուն, զագսում արձանագրվելուց հետո, թողել է իր հարսնացուին նրա համար, վոր նա այլ մարդու յե ձայն տվել։

Քիչ դեպքեր չեն յեղել, յերբ կանայք պաշտպանել են կոմունիստների թեկնածությունները։ Այս հատկապես վերաբերում է այրիներին, Կարմիր բանակայինների կանանց և այլն։ Մի քանի վայրերում ունեվոր գյուղացիները այնպես էին արել, վոր կոմունիստները չընտրվեն, սակայն կանայք իրենց քվեարկությամբ տապալեցին ունեվորներին։ Ի պաշտպանություն կոմունիստների՝ հետևյալ պատճառաբանությունները էին անում. «Յեթե նա ձեզ, գյուղացիներիդ հարկի համար ճնշում էր, ապա այդպես էլ հարկավոր էր, իսկ մեզ, աղքատ այրիներիս նա իր ուժերը ներածին չափ ոգնել է և պաշտպան հանդիսացել չքավորությանը։ Կոմունիստից բացի ով կարող է մեր շահերը պաշտպանել»։

Գյուղի տղամարդիկ հաճախ պահպանողական վերաբերմունք են ցույց տվել կանանց խորհուրդների մեջ ընտրելու առթիվ. «Ձին պայտել չգիտես ուրեմն և մի խառնվիր գյուղը կառավարելու, խորհուրդի մեջ ընտրվելու գործին», «կանայք զինվորական ծառայություն չեն անում, էլ ինչու պիտի նրանց հավասար իրավունք տալ տղամարդկանց հետ միասին)։

Շատ բնորոշ է մի խումբ գեղջկուհիների կողմից ընտրական հանձնաժողովին տրված դիմումը։ «Խնդրում ենք ընտրական հանձնաժողովին՝ լուրջ ուշադրություն դարձնել տղամարդկանց անարդարացի վերաբերմունքի վրա դեպի մեզ՝ կանայքս, շրջանային խորհուրդների նախընտրական ժողովում, վորի ժամանակ մենք կանայքս ծաղրի յենք յենթարկվել և նախկին շրջխորհուրդների թեկնածուներ նշանակելը մեզ կոպիտ ձևով ամեն տեսակի նկատողություններ են արել ու ասել. «Ինչու եք եկել կանայք, դուք այստեղ գործ չունեք անելու, միյեվնույն է չենք թողնի, վոր ձեզանից մեկն ու մեկը գյուղխորհուրդի մեջ ընտրվի»։ Յեվ յերբ տղամարդիկ մեր առաջադրած թեկնածուին քվեարկելիս բարձրաձայն ծիծաղելով ձեռք էին բարձրացնում նրա դեմ, մենք կանայքս, վոր ընդհանրապես շատ քիչ ենք մասնակցել ժողովների, չկարողացանք տանել այդ ծաղրանքը և հեռացանք ժողովից. մեր հետևից տղամարդիկ բարձրաձայն գոռում էին, «Փաշվեք տուտուցներ», առաջներում առանց ձեզ ղեկավարվել ենք, այժմ էլ կը ղեկավարարվենք»։ Տղամարդիկ նախատեսելով, վոր ժողովը կարող է խանդարվել, մեր բացակայության ժամանակ գյուղխորհուրդի անդամ են ընտրում յերկու կնոջ։ Մենք այն կարծիքին ենք, վոր տղամարդիկ իրենց այս քայլով ճնշում են գործ դնում կանանց վրա. ուստի խնդրում ենք կամ ընտրությունները խափանել և կամ տղամարդկանց 50 տոկոսին փոխարինել կանանցով»։

Յերկրորդ անգամ տեղի ունեցած ընտրությունների ժամանակ կին-ընտրողներն ավելի նկատելի ակտիվություն են հայտնաբերել։ Այսպես, օրինակ, 1,115 վոլոստից հասած տեղեկությունների համաձայն գյուղխորհուրդների առաջին ընտրությունների ժամանակ կանայք մասնակցել են 9,1 տոկոսով, իսկ յերկրորդ անգամ տեղի ունեցած ընտրություններին՝ 21,5 տոկոսով։

Ընտրությունների ժամանակ հատկապես մեծ տոկոսով կանայք են ներկայացել հետևյալ նահանգներում. Մոսկվայի նահանգում 32,2 տոկոսը, Իվանով-Վոզնեսենսկի նահանգում 34 տոկ., Տուլայի նահանգում— 34,1 տոկ., Վլադիմիրի նահանգում—34,3 տոկ., Ալթայի նահանգում—34,8 տ., Չերեպովեցի նահանգում—35,5 տոկ., Վոլոգդայի նահանգում— 36 տոկ. և Գոմելի նահանգում— 45,8 տոկոսը։

Սակայն, չնայելով վոր կանանց ակտիվությունը ընտրությունների ժամանակ նկատելի չափով բարձրացել է, ընտրությունների բեկանումից հետո ընտրված կանանց թիվը մի շարք վայրերում նկատելի չափով իջել է. Օրինակ, Գոմելի նահանգում յեղել է 15,3 տոկ., դարձել է 12,8 տոկ., Զապորոժյեյում—յեղել է 23,3, դարձել է 12,1, Պավլոգրադի շրջանում (28 գյուղխորհուրդներում) յեղել է 12,3, դարձել է 10,6 տոկ.։

Դոնեցի նահանգի վորոշ գավառներում կանանց տոկոսը համարյա թե կիսով չափ իջել է։ Այս բացատրվում է նրանով, վոր անցյալ վերընտրությունների ժամանակ շատ վայրերում կանայք մեքենայորեն մտցված են յեղել թեկնածուական պարտադիր ցուցակների մեջ։ Սակայն այժմ դրա դիմաց ընտրված կանայք հենց այնպիսիներն են, վորոնց կարելի յե ակտիվ աշխատանքի լծել։ Ընտրություններին ներկայացած կանանցից խորհուրդների մեջ ավելի քիչ մարդ ե ընտրվել, քան տղամարդկանցից։ Այսպես, օրինակ ընտրություններին ներկա գտնված 1000 տղամարդուց գյուղխորհուրդների մեջ ընտրվել են 53 հոգի, մինչդեռ 1000 կնոջից ընտրվել են միայն 19-ը, այսինքն, յերեք անգամ ավելի քիչ, քան տղամարդկանցից։

Յեղած նյութերը հիմք են տալիս պնդելու, վոր այնտեղ, վորտեղ կուսմարմիններն ու խորհուրդները գեղջկուհիներին ընտրական կամպանիայի մասնակից անելու և խորհուրդներում առաջ քաշելու գործին մեծ ուշադրություն են դարձրել, կոնֆերենցիաներում և գյուղական ժողովներում գյուղացիությանը պարզաբանելով գեղջկուհու եյությունն ու նշանակությունը խորհրդային շինարարության ասպարեզում,— այնտեղ կամպանիան մեծ հաջողությամբ ե անցել և ընդհակառակը, այնտեղ, վորտեղ դրա համար պատրաստի հող չի յեղել, գեղջկուհին մեծ դժվարությամբ ե իր համար տեղ նվաճել խորհուրդներում։ Նկատվել են այնպիսի դեպքեր, յերբ բջիջները ձեվական վերաբերմունք են ցույց տվել գեղջկուհիներին խորհուրդների մեջ առաջ քաշելուն։ Գեղջկուհիների թեկնածությունները տեղերի կողմից քվեարկվել են վորպես կուսակցության պարտադիր հանձնարարություն, իսկ յերբեմն ել կրել են ստիպողական բնույթ (քվեարկել են հերթով)։ Այդպիսի դեպքերում հաճախ հաշվի չի առնվել ընտրվողների ակտիվությունը և ուշադրության չի առնվել այն հանգամանքը, թե թեկնածուները գյուղացիության մասսաներում հեղինակություն են վայելում թե վոչ։ Այդպիսի դեպքերում տղամարդիկ ել ավելի մեծ անբավականությամբ հայտարարում եյին. «Մենք խորհրդում կնոջ կարիք չենք զգում»։ Նկատվել են և այնպիսի դեպքեր, յերբ գեղջկուհիներին ցուցակներից հանել են։ Տեղերի կողմից գեղջկուհիներին նման ձևով առաջ քաշելուն բացասական վերաբերմունք ցույց տալու հետևանքով. խորհուրդների ընտրությունների ժամանակ գեղջկուհիների հետ աշխատելու առանց այն ել դժվարին պայմանները բարդացել են։

Փորձը վկայում ե, վոր ապագայում գեղջկուհիներին խորհուրդների մեջ առաջ քաշելու նախապատրաստական աշխատանքին անհրաժեշտ ե, վոր կուսակցական և խորհրդային մարմինները մեծ ուշադրություն դարձնեն։ Բայց և այնպես վերջացած կամպանիան ընդհանուր առումով անցյալ տարվա համեմատությամբ ավելի հաջող ե անցել և ամբողջ ՌՍՖԽՀ-ում ավելի 42,449 գյուղխորհուրդների գեղջկուհի անդամ, վորոնցից 171-ը գյուղխորհուրդի նախագահներ են։ Վոլոստային համագումարներին մասնակցել ե 14,258 հոգի, վոլոստային գործկոմների անդամներ են ընտրված 1,125 հոգի և վոլոստային գործկոմների նախագահներ՝ 6 հոգի։ Ամբողջ ՌՍՖԽՀ-ում խորհրդային սարքի ապարատում աշխատող կանանց ընդհանուր քանակը բավական պատկառելի մի թիվ ե կազմում—60,000 հոգի։

Կուսակցության և Խորհրդային իշխանության առաջ խնդիր ե ծառացած՝ աշխատավորուհիների ու գեղջկուհիների նոր ընտրված մասսային խորհուրդների գործնական աշխատանքի ասպարեզում կոփել, նրանց մասնակից անել խորհուրդների աշխուժացման աշխատանքներին, գեղջկուհիների այդ 60,000-անոց մասսային կարողանալ օգտագործել գյուղացիության լայն մասսաների հետ կապ պահպանելու համար։

«Խորհրդային ապարատի բարելավման ուղին, ասում ե խորհուրդների 3 րդ համագումարի վորոշումը, «ընկած ե բանվորներին ու գյուղացիներին պետության կառավարելու գործին մասնակից անելու միջով, պայմանով միայն, վոր զարկ տրվի բանվորների ու գյուղացիների, աշխատավորուհիների և գեղջկուհիների ինքնագործունեությանը»։

Այս յերկու խնդիրներն իրագործելու համար, այն ե՝ խորհուրդների միջոցով գյուղացիության մասսաների հետ կապ պահպանելու և բանվորների ու գյուղացիների՝ պետություն կառավարելու ինքնագործունեությունը հաջողությամբ զարգացնելու համար, պետք ե կարողանալ խորհուրդներում գործնական աշխատանքի մասնակից անել ամեն մի գեղջկուհու ու գյուղացու։ Հարկավոր ե նրանց համար աշխատանքի ընթացքում վստահության ու օգնության պայմաններ ստեղծել և բարձրացնել նրանց կուլտուրական ու քաղաքական մակարդակը։ Պետք ե կարողանալ նրանց կապել գյուղի վողջ խորհրդային հասարակայնության, և ամենից առաջ, գեղջկուհիների պատգամավորական ժողովների հետ։ Պետք ե կարողանալ այնպիսի հիմքերի վրա դնել խորհուրդների անդամների աշխատանքը, վոր գյուղի բնակչությունը խորհուրդների անդամներին, վորպես իր իսկական պաշտպաններին ճանաչի, վորպեսզի նրանց միջոցով բնակչությունը տեղյակ լինի Խորհրդային իշխանության ձեռնարկումներին, վորպեսզի խորհուրդում իր անդամների միջոցով նա կարողանա իրեն հուզող բոլոր ցավոտ հարցերի լուծումն գտնել։

Խորհուրդների 3-րդ համագումարի կին պատգամավորների խորհրդակցությանը գեղջկուհիները պատմեցին գյուղի աշխատանքի դժվարությունների մասին՝ այնպիսի պայմաններում, յերբ խորհուրդների կին-անդամները կիսագրագետ են, յերբ հաճախ վոչ միայն «տղամարդիկ, այլ և խորհուրդները ծաղրի յեն յենթարկում խորհուրդների մեջ ընտրված կանանց», յերբ բնակչությունը տեղյակ չե վոչ խորհուրդների նոր «կանոնադրությանը»և վոչ ել խորհուրդների աշխուժացման խնդրին։ Բոլոր այս հարցերում և շատ այլ բաներում բջիջները, խորհուրդները և ազգաբնակչության լայն մասսաները պետք ե օգնության գան նրանց։

Միայն ազգաբնակչության, խորհուրդների և կուսակցության ընդհանուր օգնությամբ կարելի կը լինի իրագործել ընկ. Լենինի մեծագույն ավանդներից մեկը, այն ե՝ մասնակից անել չքավորությանը, աշխատավորությանը պետություն կառավարելու ամենօրյա աշխատանքին։

ՊՐՈՖԻՆՏԵՐՆԻ III-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ

(ՀՈՒԼԻՍ, 1924 Թ.)

ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Պրոֆինտերնի 3-րդ համագումարը համարում է, վոր համաշխարհային կռվի փորձը, ֆաշիզմի հաջողությունները մի շարք յերկրներում և սոցիալական հեղափոխության շահերն անհրաժեշտ են դարձնում, վորպեսզի պրոլետարիատը, հատկապես նրա պրոֆեսիոնալ կազմակերպված մասը, իր առորյա կռվի ու աշխատանքի ընթացքում հաշվի առնի այն բացառիկ նշանակությունը, վոր ունի բանվոր դասակարգի և աշխատավոր գյուղացիության մարտական դաշինքը:

Գյուղացիությունը յերկրների մեծամասնության գյուղական բնակչության ամենանշանավոր մասն է, սակայն իր սոցիալական կազմով նա միատարր չէ: Մի շարք յերկրներում գոյություն ունեցող և մյուսներում զարգացող գյուղատնտեսական ճգնաժամը· շերտավորման այդ պրոցեսն ավելի ու ավելի յե ուժեղացնում, աճեցնելով աղքատ գյուղացիության շարքերը և դրա հետ միասին գյուղացիության մեջ հեղափոխական տրամադրություններ կուտակելով:

Գյուղացիության ունեվոր մասը (բռունցքները), վորը վարձու աշխատանքով է ոգտվում, արհմիություններին և ամբողջ բանվոր դասակարգին անպայման թշնամաբար է վերաբերվում: Այս դրությունը բանվոր դասակարգին թելադրում է՝ վարձու աշխատանքի շահագործման դեմ պայքարում ամենորյա կռիվ կազմակերպել, իսկ վերջինիս միակ ճանապարհն է՝ գյուղատնտեսական բանվորների շարքն արհեստակցական կազմակերպություններ ստեղծել:

Սակայն, գյուղի վերաբերմամբ արհեստակց. շարժման խնդիրներն այսքանով չեն սպառվում, վորովհետև գյուղի բնակչության մի նշանավոր խավը միջակ ու մանր գյուղացիությունն է, վորը սեփական աշխատանքով է ապրում, բռունցքներից և կալվածատերերից կապալով հող է վերցնում: Համաշխարհային բանվորական շարժման կարևորագույն խնդիրներից մեկն է՝ ուժեղացնել կապը գյուղացիության այդ խավի հետ, նրա հետ անմիջական աշխատակցության ձևեր ստեղծել, պաշտպանել հանուն հողի նրա մղած կռիվը, բուրժուազիայի, բուրժուական ինտելիգենցիայի, խոշոր կալվածատերերի և բռունցքների ազդեցությունից նրան դուրս հանել:

Պրոֆինտերնի 3-րդ համագումարը վողջունում է Միջազգային Գյուղացիական Խորհրդի կազմակերպումը, վորի խնդիրն է՝ կալվածատերերի և կապիտալիստների դեմ կռվելու համար միջազգային սահմաններում աշխատավոր գյուղացիության միություն ստեղծել:

Այստեղից յելնելով է, վոր վորոշվում է կարմիր արհմիությունների վերաբերմունքը դեպի գյուղացիական կազմակերպությունները: Այդ վերաբերմունքն է՝

ա) Միջազգային գյուղացիական խորհրդի պլատֆորմայի հիման վրա ամեն կերպ նրանց աջակցել.

բ) Իրենց ինքնուրույն կազմակերպություններն ունեցող՝ գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների միջոցով ոգնել գյուղացիական աշխատանքային միությունների հեղափոխական աղքատ թևին, այդ միություններից բռունցքային-ինտելիգենտական տարրերը հեռացնելու համար:

գ) Ձեռք առնել ամեն միջոց, վորպեսզի բոլոր յերկրների աշխատավոր գյուղացիության առանձին կազմակերպությունները միջազգային գյուղացիական խորհրդին միանան:

Միաժամանակ, կարմիր միությունները պետք է ամբողջապես պաշտպանեն այն կռիվը, վոր կալվածատերերի, բռունցքների, բյուրոկրատիայի և պաշտոնեության դեմ մղում է աշխատավոր գյուղացիությունը: Մինչ այժմ այդ կռիվը համարյա ամենուրեք տարերային բնույթ է կրել: Կարմիր արհմիությունների ոգնությունը կապացուցի, վոր կալվածատերերի և կապիտալիստների դեմ մղվող կռվում բանվորության և աշխատավոր գյուղացիության մարտական միությունը հնարավոր և անհրաժեշտ է:

Միայն այդ պայմանի իրականացումով է, վոր հնարավորություն կըստեղծվի՝ կապիտալի դեմ մղվող կռվում գյուղացիության այդ խավը բանվորությանը դաշնակից դարձնել, կապիտալիստ. հասարակակարգի դեմ նրան կռվի դուրս հանել և բանվորության հետ նրան այն աստիճան կապել, վոր վոչ միայն ապահովված լինի գյուղատնտեսական բանվորների գործադուլային կռվին աջակցելը նրա կողմից, այլ և ամբողջ բանվոր դասակարգի հեղափոխական կռվի վճռական մոմենտներին՝ հանձինս աշխատավոր գյուղացիության բանվորությունը յեթե վոչ ակտիվ դաշնակից ունենա, համենայն դեպս հանձինս նրան թշնամի չունենա:

Այս ուղղությամբ աշխատելով, կարմիր արհմիությունները վոչ միայն կապահովեն բանվորական շարժման թիկունքը կապիտալիզմի դեմ մղվող կռվում, այլև գյուղացիությանը կազմակերպելով, նրան գործողության այն միացյալ կոմիտեների շուրջը հավաքելով, վորոնք ֆաշիզմի, ռեակցիայի և նոր պատերազմի սպառնալիքի դեմ կռվելու յեն կոչված, աշխատավոր գյուղացիությանը միացած, կապիտալիզմը կը տապալեն:

Պրոֆինտերնի 3-րդ համագումարը, հաստատելով նախորդ համագումարներում ընդունած իր վորոշումներն այն բացառիկ կարևորության մասին, վոր ունի աշխատանքի ուժեղացումը գյուղատնտեսական բանվորների մեջ ամեն մի հնարավոր միջոցով, համարում է, վոր բոլոր արհմիությունների առաջ, հատկապես ներկայումս, հետևյալ խնդիրներն են կանգնած.

ա) Խոշոր կալվածատերերի և ունևոր գյուղացիության հողերի վրա, ինչպես և անտառներում աշխատող գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների բազմամիլիոն մասսաներին աջակցել ճանաչելու իրենց, վորպես դասակարգ.

բ) Պրոլետարիատի այդ ամենաշահագործվող և ամենաճնշված խավին կազմակերպչական և նյութական ոգնություն ցույց տալ, վորպեսզի ռեֆորմիզմի և նացիոնալ-ֆաշիզմի մանր բուրժուական իլյուզիաների ազդեցությունից նրանց ազատելով և նրանց ցրվածությունը վերացնելով, գյուղատնտեսական և անտառային պրոլետարիատի ուժեղ դասակարգային միություն ստեղծել:

Գյուղատնտեսական բանվորների —հատկապես գյուղում և գյուղացիական տնտեսություններում աշխատողների (բատրակների)—դասակարգային դաստիարակման և միացման այս խնդիրների լուծումը հանդիպել է և հանդիպում է մի շարք խոչնդոտների, վորոնք են.

ա) Գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների ցրվածությունը.

բ) Նրանց դասակարգային անգիտակցությունը.

գ) Նրանց շարքերից դուրս յեկած՝ անհրաժեշտ կազմակերպիչների կադրի բացակայությունը.

դ) Բացառիկ ցած աշխատավարձը.

ե) Նրանց աշխատանքի շահագործման ստրկային պայմաններն ու ձևերը, մանավանդ գաղութային և արևելյան յերկրներում. այստեղ հատուկ ուշադրության են արժանի աշխատանքի այն պայմանները, վորոնցում աշխատում են գյուղատնտեսական նեգր-բանվորները և բանվորներն Ամերիկայում ու այլ յերկրներում.

զ) Բռունցքային-կալվածատիրական միությունների զորությունը:

Գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների դասակարգորեն-գիտակից արհեստակցական շարժումը, վորը վոչ ավելի, քան 25 տարվա պատմություն ունի, իսկ շատ յերկրներում միայն պատերազմի նախորեին է առաջացել, դեռ այսոր ել հետևյալ հատկանիշներն ունի.

ա) Արհեստակցական շարժման այդ ճյուղում ռեֆորմիզմը և այլ մանր-բուրժուական ուղղությունները նշանավոր ազդեցությամբ են ոգտվում.

բ) Խոշոր կալվածատերերը և բուրժուական ինտելիգենցիան, գյուղական բանվորների կազմակերպությունների վրա նշանավոր անմիջական ազդեցություն ունեն.

գ) Նրանց արհեստակցական շարժումը բաժան-բաժան է յեղած ըստ պրոֆեսիոնալ ու ազգային, ըստ կրոնական ու քաղաքական նշանների.

դ) Նրանց բացառիկ ցած տոկոսն է կազմակերպված.

ե) Նրանց դասակարգային կազմակերպությունների մեջ են մտնում վոչ-վարձու աշխատավորներ՝ ձեռնարկատերեր:

Մի շարք յերկրներում տարերային կերպով ծագած գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների գործադուլները պարտությամբ վերջացան: Նրանց շարքերում տարվող աշխատանքը թույլ համարելով, Պրոֆինտերնի 3-րդ համագումարն անհրաժեշտ է գտնում-հանուն այդ աշխատանքի ուժեղացման բոլոր սեկցիաներին և տեղային կազմակերպություններին հետևյալն առաջարկել.

ա) Արդյունաբերական բանվորների միությունները և արհեստակցական կենտրոնները գյուղատնտեսական բանվորների մեջ աշխատանք տանելու համար հատուկ ֆոնդեր են կազմում.

բ) Գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների գոյություն ունեցող հեղափոխական արհմիություններում, աշխատանքն ուժեղացնելու կամ ռեֆորմիստական և այլ մասսայական կազմակերպություններում Պրոֆինտերնի կողմնակիցների ազդեցությունը բարձրացնելու համար հատուկ կազմակերպիչներ ունենալ.

գ) Ուժեր և միջոցներ տրամադրել՝ գյուղատնտեսական բանվորների արհմիություններ կազմակերպելու այն յերկրներում, վորտեղ նրանք դեռ գոյություն չունեն.

դ) Արդյունաբերական բանվորները և միջմիութենական կազմակերպությունները գյուղատնտեսական բանվորների գործադուլային կռվին ամեն մի պարագայում ոգնության են հասնում.

ե) Գյուղատնտեսական և անտառային բանվորներին համադասակարգային կռվին և համաարհեստակցական շինարարությանը հաղորդակից անել.

զ) Քաղաքի պրոլետարիատի տնտեսական ու քաղաքական բոլոր մասսայական յելույթներին գյուղատնտեսական բանվորների լոզունգներն ու պահանջները ևս առաջ քաշել.

ը) Կենտրոնական ու տեղային բոլոր համագումարներում, կոնֆերանսներում և ժողովներում քննության առնել և այն խնդիրները, վորոնք գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների շարժման ու նրանց դրության հետ են կապված.

թ) Գյուղատնտեսական և անտառային պրոլետարիատի ամենալայն խավերի համար առանձին յերկրներում մասսայական հանրամատչելի մամուլ ստեղծել.

ժ) Ֆաշիզմի և ռեակցիայի դեմ կռվելու համար, գյուղատնտեսական արդյունաբերական բանվորների միացյալ յելույթներ և գործողության միացյալ կոմիտեներ կազմակերպել:

3-րդ կոնգրեսն իր կազմի մեջ մտնող բոլոր կազմակերպությունների հատուկ ուշադրությունն է հրավիրում ստորին բջիջների, այսինքն՝ բանվորական տեղային կոմիտեների ուժեղացման ու զարգացման կարևորության վրա, բջիջների, վորոնց մեջ են մտնում կալվածատերերի ու գյուղերի և հատկապես վարձու աշխատանք գործադրող բռունցքային տնտեսությունների գյուղատնտեսական ու անտառային բանվորները:

Համագումարը նաև կարևոր է համարում գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների արտադրական կազմակերպությունների մեջ գրավել գյուղի աշխատավոր ինտելիգենցիային (գյուղատնտեսներ, հողաչափներ, անտառապետներ և այլն):

Պրոֆինտերնի Գործադիր Բյուրոյին հանձնարարելով գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների շարժմանն ամեն մի հնարավոր աջակցություն ցույց տալ, 3-րդ համագումարը գտնում է, վոր գյուղատնտեսական բանվորների միությունները կարող են և պետք է լինեն ամենակարևոր ողակներից մեկը բանվոր դասակարգի և գյուղացիության հեղափոխական մասի մեջ հաստատվելիք կապի գործում, կապի, վորը դասակարգային կռվի հաջողության համար այնքան անհրաժեշտ է:

Սակայն, գյուղատնտեսական պրոլետարիատի կողմից այդ խնդիրը կա-

թող է լուծվել այն չափով, ինչ չափով որ կաճին նրա կազմակերպությունները և դասակարգային գիտակցությունը:

Գյուղատնտեսական բանվորների յեվ աշխատավոր գյուղացիության մշտական խառը կազմակերպություններ ստեղծելը՝ համագումարն աննպատակահարմար ե համարում յեվ ընդգծում ե այն կարեվորությամբ, վոր ունեն գյուղատնտեսական յեվ անտառային բանվորների ինքնուրույն դասակարգային կազմակերպությունները:

Գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների միությունների կազմակերպչական ձուլումն այլ արտադրությունների միությունների հետ, համագումարն աննպատակահարմար ու վնասակար է համարում և ընդգծում է այն անհրաժեշտության ու կարևորության վրա, վոր ունի գյուղատնտեսական ու անտառային բանվորների միության կազմակերպչական ինքնուրույնությունն այնտեղ, վորտեղ ձուլումն արդեն կատարված է, վորովհետև բանի ձուլումն այլ արտադրության պատկանող միությունների հետ կը դժվարացներ այն կարևոր աշխատանքը, վորը գյուղատնտեսության և անտառային տնտեսության մեջ աշխատող վարձու բանվորների մեջ է կատարվում:

Դրա հետ միասին, համագումարը հատկապես կարևոր է համարում վերականգնել գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների արհեստակցական շարժման միասնականությունը: Վերջինիս մինչ այժմ չիրականանալու պատասխանատվությունն, Ամստերդամի մեջ մտնող գյուղատնտեսական բանվորների միջազգային արտադրական միության ղեկավար ռեֆորմիստական խմբակի վրա յե ընկնում:

Պրոֆինտերնի Գործադիր Բյուրոյին համագումարը հանձնարարում է գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների արհեստակցական շարժմանն օգնելու և նրան վերականգնելու գործին հատուկ ուշադրություն նվիրել այն յերկրներում, վորտեղ ֆաշիզմի և ռեակցիայի կողմից այդ շարժումը վայրագ կործանման է յենթարկվել (Իտալիա, Հարավ-Սլավոնիա, Իսպանիա, Լեհաստան, Եստլանդիա, Բուլղարիա), ինչպես և հանձնարարում է ամեն ջանք գործադրել՝ արևելյան և գաղութային յերկրներում գյուղատնտեսական և անտառային պրոլետարիատի դասակարգային կազմակերպություններ ստեղծելու:

Համագումարն ընդգծում է այս կարևորությունը, վոր ներկայացնում է Ամերիկայի գյուղատնտեսական նեգր բանվորների կազմակերպումը՝ գյուղատնտեսական բանվորների արհմիության շուրջը:

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ

Ա. ՄԻՐՈՆՍԿԻ

ԿՈՒՍԱՄՐԱՑՎԱԾՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՈՒԺԵՂԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կոմյերիտմիության մեջ կուսակցության կատարելիք աշխատանքը չորս մոմենտի յե բաժանվում. սովորեցնել ու դաստիարակել կոմյերիտմիությունը, թե ինչպես պիտի ճշտությամբ հասարակական-քաղաքական աշխատանք կատարել, կոմյերիտմիության լավագույն անդամներին կուսակցության մեջ փոխադրել, կոմյերիտմիության միջոցով քաղաքական աշխատանք կատարել յերիտասարդության բանվորագյուղացիական լայն մասսաների շրջանում և աշխատանք կատարել պիոներների շրջանում:

14-րդ կուսկոնֆերենցիան իր բանաձևի մեջ հետևյալն է ասում. «տեղական բոլոր կուսկազմակերպությունները պետք է կուսակցական պրոպագանդիստների վորոշ կադր ընտրեն կոմյերիտմիության դաստիարակչական աշխատանքները կատարելու համար: Դրա հետ միասին պետք է օգնության գալ կոմյերիտմիությանը՝ իր շրջանից պրոպագանդիստներ պատրաստելու գործում: Պետք է կոմյերիտմիության անդամներին կուսակցության մեջ գրավել մասնավորապես գյուղում, վորտեղ կոմյերիտմիությունը պետք է կուսակցության օգնականի դեր խաղա ինչպես տնտեսության վերականգնման, այնպես և քաղաքական զարգացման ասպարեզում»: Յեվ ավելին. «գյուղի կուսակցական կազմակերպությունների ամրապնդման համար հատկապես մեծ նշանակություն պիտի ունենա գյուղական կոմյերիտական ակտիվի քաղաքական դաստիարակության և գործնական պատրաստության ուժեղացումը. միաժամանակ իրական միջոցների պիտի դիմել այդ ակտիվի քաղաքականապես պատրաստման մասին կուսակցության մեջ գրավելու համար»:

Գործնականորեն, կուսակցության անդամները պիտի դաստիարակեն վոչ միայն խմբակների ու դպրոցների, այլ և ՌԿԿ բջիջների կողմից ՌԼԿՅԵՄ ամրացված կուսակցության անդամների անմիջական ղեկավարությամբ ԿՅԵՄ անդամների գործնական և հասարակական աշխատանքի մասնակից անելու միջոցով:

Կուսակցության այդ իսկ ամրացված ընկերները պետք է վարպետորեն ղեկավարեն ինչպես ՌԼԿՅԵՄ լավագույն ամենաակտիվ մասին կուսակցության մեջ քաշելու, այնպես և բանվորագյուղացիական յերիտասարդության լայն մասսաների կարիքները հոգալու և պիոներներին դաստիարակելու աշխատանքները:

Տեսնենք, թե ինչ ունենք մենք գործնականում: Կան մի շարք փաստեր, վորոնք ասում են, վոր ղեկավարության և կապ պահպանելու համար ԿՅԵՄ բջիջների ամրացված կուսընկերներն ամենևին աշխատանք չեն կատարում և այդ ներկայացուցչությունից քիչ ոգուտ է ստացվում:

Այս հարցի վրա պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել:

Միայն ագիտացիայի միջոցով կուսակցության անդամներին չի կարելի կցել կոմյերիտմիության աշխատանքներին: «Ուժեղացնել» ընդհանուր ֆրազով կոմյերիտմիության ամրացված կուսընկերների աշխատանքը չի կարելի ուժեղացնել:

ԿՅԵՄ մեջ աշխատելու համար նշանակված կուսընկերների աշխատանք չկատարելու պատճառները վոչ թե այն են, վոր այդ ընկերները չեն ցանկանում աշխատել կոմյերիտմիության մեջ, այլ այն, վոր նրանք չեն կարողանում և չեն իմանում, թե ինչպես պիտի սկսել աշխատել կոմյերիտմիության շարքերում: Անպայման կուսակցության նշանակած ընկերների շարքում մի խոշոր տոկոս կա, վորը հարմար չէ կոմյերիտմիության մեջ աշխատանք կատարելու համար, սակայն գլխավոր թերությունն այն է, վոր ՌԿԿ բջիջները ղեկավարություն չեն ցույց տալիս կուսակցության կողմից նշանակված ընկերներին: Սակավ բացառությամբ բջիջներն ևս ղեկավարություն չեն ստանում ՌԿԿ վոլոստային և շրջանային կոմիտեների կողմից, իսկ վերջիններս էլ աշխատանքի այդ ասպարեզում ղեկավարություն չեն ստանում բարձրադիր կուսմարմիններից:

Աշխատանքի այս ասպարեզում համարյա թե չկան մշակված կազմակերպչական ձևեր և հրահանգչական ցուցումներ: Չկա այդ աշխատանքի փորձի հաշվառում: Չկա այդ ասպարեզում աշխատող ընկերների միջև փորձի փոխանակություն:

Հարկավոր է քաղաքներում, և մանավորապես գյուղում կոմյերիտմիության մեջ աշխատելու համար նշանակված կուսընկերների պարբերական խորհրդակցություններ գումարել:

Հարկավոր է կոնկրետ կերպով վորոշել, թե կոմյերիտմիության բջիջի աշխատանքների ասպարեզում վորն է կուսակցության նշանակած անդամի տեղը, թե ինչ մասնակցություն և ղեկավարություն պիտի ցույց տա նա ԿՅԵՄ բջիջի աշխատանքներին: Լինում են դեպքեր, յերբ կուսակցության նշանակած անդամներն իրենց ղեկավարության ասպարեզում շատ հեռուն են գնում, «հրամանատարություն անում կոմյերիտմիության վրա»: Լինում են և այնպիսի դեպքեր, յերբ նշանակված կուսընկերներն այնքան ղեկավարություն չեն ցույց տալիս, վորքան հարկավոր է:

Անհրաժեշտ է վորոշ պատասխանատվություն դնել ինչպես կոմյերիտմիության մեջ աշխատելու համար նշանակված ընկերների, այնպես և ԿՅԵՄ այն բջիջների վրա, վորոնց նրանք ամրացված են:

Նշանակված կուսընկերները պետք է կուսակցական լայն ժողովներում ցուցադրական զեկուցումներ տան ինչպես դրական, այնպես և բացասական աշխատանքների վերաբերյալ:

Կան կուսակցության բազմաթիվ անդամներ, վորոնք սիրում են կոմյերիտմիությունը և պատրաստ են նրա հետ ապրել և աշխատել:

Կան բազմաթիվ ջղային ընկերներ, վորոնք արդեն անպետք են յերիտա–

տարդության շրջանում աշխատելու համար: Հարկավոր է կոմյերիտմիության մեջ աշխատելու համար նշանակված կուսընկերների խնամքոտ ընտրություն կայացնել, ըստ վորում այդ ընտրությունը պիտի լինի կամավոր, և վոչ թե դիսցիպլինայի կարգով:

Հարկավոր է կուսակցության անդամների կողմից ԿՅԵՄ անդամների նկատմամբ գաղափարական ղեկավարություն և վոչ թե խնամակալության մթնոլորտ ստեղծել, հարկավոր է ստեղծել այնպիսի մթնոլորտ, վոր կոմյերիտմիության ղեկավարելու աշխատանքի կարևորությունը ակներև լինի:

Չպետք է սահմանափակվել միայն մի ընկերոջ նշանակումով, հարկավոր է և կարելի յե նշանակել մի քանի անդամի, ի հարկե, յելակետ ունենալով վոչ թե նրանց քանակը, այլ վորակը:

Չպետք է կոմյերիտմիությունը ղեկավարելու այդ ծառայությունը կատարել բացառապես կոմյերիտմիության բջիջում պաշտոնական ներկայացուցչություն հաստատելով: Պետք է աշխատել միացյալ ժողովների, նիստերի և այլ միջոցներով կոմյերիտմիության աշխատանքներին մասնակից անել ամբողջ կուսբջիջին:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ա. ԴԱՍՏԱԿՅԱՆ

ՊԵՏ-ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՅԻ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային Միության տնտեսությունը զարգանում ե այնպիսի ուժեղ թափով, վոր նրա առանձին մասերի ղեկավարությունը անհրաժեշտորեն պահանջում ե Պետական բոլոր որգանների յեվ կոոպերացիայի միաձույլ յեվ համերաշխ գործակցությունը։

Այսոր արդեն գաղտնիք չե, վոր սպառողական կոոպերացիան, Խորհրդային Միության ապրանքաշրջանառության մեջ, յուր պատվավոր տեղն ե գրավում յեվ կան բոլոր տվյալները համոզվելու, վոր սպառկոոպերացիայի ֆինանսական յեվ կազմակերպչական հնարավորությունները 1925—26 թ. թ. ընթացքում ավելի յեվս կուժեղացնի յուր դերը յերկրի ապրանքաշրջանառության մեջ։ Սակայն մինչև այժմ ել. կոոպերատիվ կազմակերպությունները, վորոնք կոչված են կատարելու Խորհրդային պետության գլխավոր ֆունկցիաներից մեկը, աշխատել են առանց պլանի։ Նրանց աշխատանքները կախված են յեղել նրանից. թե յուրաքանչյուր առանձին կոոպերատիվ կազմակերպություն ինչպիսի պայման ե կնքում վորյեվե տրեստի կամ սինդիկատի հետ։ Ահա այդ աննորմալ դրության շնորհիվ, քիչ չեն յեղել դեպքեր, յերբ կոոպերատիվի առեվտրական բաժինը, նրա հետ միասին յեվ մյուս բաժինները, յենթարկվել են պատահականությունների, յեվ այդ պատահական պայմանագրերի հետեվանքով ե, վոր մենք շատ հաճախ տեսնում ենք կոոպերատիվի խանութներում կան այնքան ապրանք, (затоварование) վոր կոոպերացիան տանում ե ֆինանսական ճգնաժամի կամ լինում են այնպիսի դեպքեր, յերբ ամիսներով կոոպերացիայի խանութների դարակները մնում են առանց ապրանքի։ Յեվ այդպիսով, կոոպերացման յենթակա բանվորը կամ գյուղացին, կոոպերատիվ կազմակերպությունից չըստանալով իրեն անհրաժեշտ ապրանքները, շատ անգամ դիմում ե մասնավոր շուկային, վճարելով վերջինիս չտեսնված տոկոսներ կամ հաճախ մնում ե առանց ապրանքի, յերբ մեր կենտրոնում կուտակված մնում են նրանց պահանջած ապրանքները։

Այդ աննորմալ յերեվույթները վերացնելու յեվ կոոպերացիային պլանային ու պարբերաբար ապրանքներ մատակարարելու գործը վերջինիս հանձնելու հարցը, մեր կոոպերատիվ կենտրոնների կողմից, հանձինս Զագսոյուզի յեվ Ցենտրոսոյուզի, դեռ յեվս անցյալ տարվա ամառվանից հարց ե բարձրացված յեղել պետական արդյունաբերության առաջ. սակայն պետարդյունաբերությունը միշտ խուսափել ե կոոպերացիայի կենտրոնների հետ համաձայնության գալու, վերջինիս հանձնելու պլանային յեվ առանց դադարեցման ապրանքներ մատակարարելը։ Սինդիկատների և տրեստների այդ անհամաձայնությանը, գալիս են վերջ տալու Ռ. Կ. Կ. (բ.) Կենտկոմի յեվ պետական բարձրագույն որգանների վերջին վորոշումները։ Այդ վորոշումները միանգամընդմիշտ վերջ են տալու բոլոր տարաձայնություններին յեվ ընդգծելու այն հիմնական գիծը, վորը հնարավորություն կտա վերջնականապես հարթելու պետարդյունաբերության յեվ կոոպերացիայի փոխհարաբերությունները։ Այդ վորոշումները, այսոր արդեն տվել են իրենց դրական արդյունքները, Ցենտրոսոյուզը համաձայնության ե յեկել մի քանի խոշոր սինդիկատների հետ, ինչպիսին ե В. Т. С. շաքարատրեստը յեվ այլն։ Ավելորդ չե շեշտել, վոր պետարդյունաբերության յեվ կոոպերացիայի կենտրոնների միջեվ կայացած համաձայնությունը, բացի նրանից, վոր պետք ե վերջնականապես լուծի նրանց փոխհարաբերության հարցը, այլ նայեվ դրա հետ Միասին կոոպերացիայի ստորին ցանցը ձեռք ե բերելու մի շարք խոշոր արտոնություններ, վոր չեր կարողանում ձեռք բերել առանձին-առանձին շուկա դուրս գալով։

Ռ. Կ. (բ.) Կ. Կենտկոմի վերջին վորոշումները կոոպերացիայի մասին հարթելով պետարդյունաբերության յեվ կոոպերացիայի փոխհարաբերությունները, միաժամանակ վերջ ե տալիս այն տարաձայնություններին, վոր գոյություն ունեյին սպառկոոպերացիայի կազմակերպչական ինստրուկցիայի ասպարիզում։ Այդ տարաձայնությունները գոյություն ունեյին նայեվ մեզ մոտ Հայաստանում։ Վերջին տարիների ընթացքում, սպառկոոպերացիայի ստորին ցանցը հետզհետե զարգանալով, յուր բնական պահանջներն ե առաջադրում մեր Հայկոոպի կենտրոնի առաջ, ինչպիսին ե ժամանակին յեվ պարբերական եժան ու բարձր վորակի ապրանքներ մատակարարելը յեվ այլն։ Բայց մեր կենտրոնը, ինչպես յեվ ուրիշ տեղերում չի կարողացել բավարարել առաջադրված պահանջներին, վորի շնորհիվ մեր ստորին ցանցի 75 տոկոսը կապվել ե պետարդյունաբերության հետ անմիջապես մեկուսացնելով կենտրոնը։ Անշուշտ, այդ բոլորի մեջ մեծ դեր են խաղացել ընդհանուր պայմանները պետարդյունաբերական կոոպերացիաների ճյուղերը յեվ այլն։ Բայց յեվ քիչ չեն այն պայմանները, վորոնք անմիջապես բղխել են մեր կենտրոնի սխալներից։ Կենտկոմի վորոշումը չըժխտելով կենտրոնների գոյությունը, միյեվնույն ժամանակ հնարավորություն ե տալիս ստորին ցանցին կապվելու անմիջապես տրեստների յեվ սինդիկատների հետ։ Այդ վորոշումը գալիս ե մեր կենտրոններին, մասնավորապես Հայկոոպին դնելու այնպիսի պայմաններում, վորպեսզի նա ուղղի իր բոլոր թերությունները յեվ տնտեսական շահագործման միջոցով, ստորին ցանցի թե տնտեսապես յեվ թե կազմակերպչորեն կապելու կենտրոնի հետ։ Յեթե այդ առողջացումը տեղի չունենցավ մեր կենտրոններում, մենք Կենտկոմի վորոշումները կյանքում կիրառած չենք լինի յեվ դարձյալ կենտրոնները կը մնան մեկուսացած։ Ստորին կոոպերացիան իր հերթին, պետք ե վերացնի այն բոլոր թերությունները, վոր գոյություն ունեն մինչև այժմ. ինչպիսիք են՝ վերադիր ծախսերի բարձր լինելը, առանց պլանի ապրանքային գնումները (Затоварование), վորի հետեվանքով կոոպերատիվ կազմակերպությունը գնում ե դեպի ֆինանսական փչացում, անդամների ակտիվության բացակայություն յեվ այլն։ Պետք ե յուրաքանչյուր կոոպեբատրի համար պարզ լինի, վոր պետարդյունաբերությունը կոոպերացիայի հետ կը գործակցի միայն այն դեպքում, յերբ նա առողջ ե յեվ վարկունակ։ Յերբ մենք վերացնենք մեր բոլոր թերությունները, դա արդեն գրավական ե պետարդյունաբերության մեզ հետ գործակցության։ Պետարդյունաբերությունը յեվ կոոպերացիան պետք ե համերաշխորեն գործակցեն միմիանց։ Այդ ե հրահանգում մեզ Կենտկոմի վերջին վորոշումները։

ՏԵՂԵՐՈՒՄ

Ա. ԼԱԼԱՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՆԵՐՈՎ

Հայաստանի «Կոմունիստ» ամսագրի № 2-ում ընկ. Բաննայանը իր «այն, ինչ վոր հակառակ ե Լենինի ծրագրին» հոդվածի մեջ (յերես 48) շեշտում ե ինչ վոր 150 փութ գարու հարցում առաջ յեկած անտակտ քայլի մասին։

Մեզանից յուրաքանչյուրը, ցանկանալով խոսել (բանավոր կամ գրավոր) աշխատավորի բացասական կողմերի մասին, ամենից առաջ նա պարտավոր ե հարցը ուսումնասիրել և բազմակողմանի ստուգում կատարել տեղում, վորից հետո կարող կլինի տալու ճշգրիտ տեղեկություններ փաստացի տվյալներով։

Զարմանալի յե, յերբ այն գրողները, վորոնք տեղեկություն չունեն կամ յեթե ունեն իրականությունից հեռու յեն, վերցնում գրում են առանց փաստական տվյալների, գեղեցիկ գունավորումներով ճառախոսական հոդվածներ։

Դժբախտաբար ընկ. Բաննայանն ել թույլ ե տալիս նույնը՝ իր հիշած 150 փութ գարու հարցում։ Պետք ե պարզ ասել, վոր ընկ. Բաննայանի ուսումնասիրությունը այս հարցում բացակայում ե։

Ընկ. Բաննայանը գրում ե. «Շրջգործկոմի նախագահ ընկ. Բաղալյանը բացատրության փոխարեն շատ կոպիտ կերպով լռեցնում ե արտահայտվող գյուղացուն»։

Շատ լավ...

Մի պահ հավանություն տանք Բանդայանի նկատողությանը. մի պահ յենթադրենք, վոր ընկ. Բաննայանի գրածը ճիշտ ե յեղել։ Բայց, չե՞ վոր պետք ե խորը թափանցել հարցում, իմանալ նրա դարսվածքը, ամբողջապես հարցի եյությունը և վերջապես ինչումն ե կայանում գյուղացու բողոքը։

Յուրաքանչյուրը մեզանից, ամենից առաջ պետք ե խրատող, խրախուսող լինի իրեն համար, և ապա ուրիշի։

Յեթե յենթադրենք ընկ. Բաղալյանը հակառակն ե գործել, շեղվել ե ընկ. Լենինի ծրագրից, կը նշանակե, վոր ընկ. Բաննայանը յեվս այս հարցում բոլորովին չի մոտեցել Լենինի ծրագրին։

Ինչու։

Շատ պարզ ե. ընկ. Բաննայանը միանգամայն աչքաթող ե արել այն, թե ինչպես ե առաջ յեկել բողոքը յեվ ովքեր են բողոքողները։ Հենց այստեղ են ասել՝ «իրեն աչքի միջի գերանը թողած՝ ուրիշների աչքում փշիկ ե տեսնում»։

Պարզ յեվ կոնկրետ։

Բողոքողները կուլակներն են. յեթե նույն րոպեյին կուլակը չեր բողոքողը, կնշանակի կուլակի ազդեցության տակ գտնվողն ե յեղել։

Յես ներկա չեմ յեղել այդ դեպքին, բայց մանրամասն տեղեկություն ունեմ, քանի վոր ինքը, այդ հարցում զրպարտող (միյեվնույն ժամանակ կուլակների ազդեցության տակ գտնվող) ընկերը, գյուղացին, քննության ժամանակ իր բերած պարզաբանությամբ ապացուցեց, վոր ինքը գտնվել ե կուլակների ազդեցության տակ յեվ գործել ե նրանց ղեկավարությամբ։

Նա ասում ե.

—Կուլակները հավատացնում են, վոր գյուղի աշխատավորները կերել են 150 փութ գարի և դրդում են ինձ դուրս գալ հասարակական ժողովներում բողոքել այդ մասին, դրա հետ խոստանում եյին ինձ միշտ պաշտպանել։ Նա ասում ե,—ասում եյին գյուղի կուլակները.—դու վորպես կուսակցական կարող ես ամեն մի րոպե բողոքել քո ընկերների դեմ, քեզ վոչինչ չեն կարող անել։ Յեթե մենք բողոքենք, մեր բողոքը վոչ մի տեղ չի հասնի։

Այս հարցը քննության միջոցով պարզված ե, վոր այն բոլորը, ինչ վոր սարքում եյին կուլակները մեկ ուրիշի միջոցով, ամբողջովին զրպարտություն ե։ Գյուղի աշխատավորները վոչ մի ժամանակ, իրենց գործունեության ընթացքում, անհատական նյութական բավարարումը հասարակական ապրուստի միջոցներով չեն հասցրել այնպիսի մի ծայրահեղ աստիճանի, ինչպիսին ե 150 փութ գարու «կլանումը»։

Ուրեմն, տալով հակառակ բացատրություն ընկ. Բաննայանի անհիմն արտահայտության, վորով աղավաղվում ե. «այն, ինչ վոր հակառակ ե Լենինի ծրագրին» վերնագրի ամբողջ միտքը, ցանկանում եմ ասել, վոր ընկ. Բաննայանը թյուրիմացության մեջ ե։

Յես հավատացած եմ, յեթե ընկ. Բաննայանը ծանոթ լիներ հարյուր տոկոսով այդ գործին յեվ ինքն ել լիներ ընկ. Բաղալյանի տեղը, նույնը կաներ, ինչ վերջինս ե արել։

Այնքան, վորքան գործի դարսվածքը անպես ե յեղել, վոր կուլակները աշխատում եյին գցել գյուղ-աշխատավորների վարկը զանազան զրպարտություններով, այն ել շահագործման միջոցով, այդ հիման վրա անժխտելի յե Բաղալյանի «կոպիտ» վերաբերմունքը։ Յես չեմ ասում պետք ե գյուղացիության վրա տիրե կոպտությունը, այլ խոսքս միայն մեր այս գործի մասին ե։

Ընկ. Բաննայանը թող պարզ պատկերացնի յեվ իրարից բաժանի հետևյալ 2 մտքերը.—տակտիկան ընդհանուր աշխատանքի մեջ և, տակտիկան յեզակի գործունեության մեջ,—յերբ հակառակորդը աշխատում ե գրավել մասսայի ուշադրությունը իր նպատակներին հասնելու համար։

Թող սա լինի հիմք ընկ. Բաննայանի համար, վոր ուրիշ անգամ առանց հիմնովին ուսումնասիրության չգրի աշխատավորի «բացասական» կողմերի մասին։

Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

«ԱՎԻԱՔԻՄ»-Ի ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Ավիացիայի և քիմիական պաշտպանման ու արդյունաբերության բարեկամների ընկերությունը՝ «Ավիոքիմ»-ը, մեր ուժեղ հասարակական կազմակերպություններից մեկն ե։ Նրա նպատակն ե՝ ամենուրեք աջակցել մեր ավիացիայի և քիմիական արդյունաբերության բարձրացմանը։ Ավիացիան և քիմիան այժմյան տեխնիկայի և գիտության ուժեղագույն ճյուղերն են, վորոնք հսկայական դեր յեն խաղում կուլտուրական, տնտեսության և ռազմական ասպարեզներում։

Բուրժուազիան, ըստ իր սովորության, տեխնիկայի այդ ճյուղը՝ ավիացիան օգտագործեց պատերազմի կարիքների համար։ Նրա դերը շատ մեծ յեղավ կապիտալիստական պատերազմի ժամանակ, վորտեղ նա կատարում եր հետախուզական ծառայություն և օգտագործվում եր հակառակորդին հեռավոր թիկունքներում ռմբակոծելու համար։ Այրոպլանով ռմբակոծվում եյին զինամթերքների պահեստներ, յերկաթուղային գծեր ու կամուրջներ, քաղաքներ, գործարաններ և այլն։

Բուրժուազիան պատերազմի ժամանակ օգտվել ե մեծ չափերով նաև քիմիական միջոցներից։

Պատերազմից հետո, ռազմական ավիացիայի և քիմիայի զարգացումը հասել ե ուժեղ չափերի։ Կասկած չկա, վոր ապագա պատերազմներում այդ յերկու նոր զենքերը վճռողական դեր յեն խաղալու։ Թե ավիացիան և թե քիմիան, յերկուսն ել ունեն նաև տնտեսական և կուլտուրական խոշոր նշանակություն։

Ավիացիան ամմվանից ել արդեն պատվավոր տեղ ե բռնել փոխադրական միջոցների շարքում։ Նա փոխադրության ամենաարագ, անվտանգ և քիչ ծախք պահանջող միջոցն ե։ Վորպես այդպիսին, ավիացիան անփոխարինելի ե մանավանդ լեռնոտ յերկրների համար, վորտեղ խճուղիներ և յերկաթուղի կառուցելը չափազանց դժվար ե։ Բացի այդ, ավիացիան վերին աստիճանի օգտակար միջոց ե գյուղատնտեսության ասպարեզներում։ Այժմ այրոպլաններից օգտվում են վնասատուների դեմ կռվելու համար։ Նա քիմիական թունավոր փոշիներ և հեղուկներ ե ցանում վնասատուներով վարակված ցանքսերի վրա և մի օրում կարողանում մեծ տարածություն ազատել նրանցից։ Միևնույն ժամանակ օգնում ե նաև հողաբաժանությանը, ցանքսերի քանակը և վորակը հաշվի առնելու յեղանակի գուշակմանը և այլն։ Այրոպլանով դժվար չե կապ հաստատել գյուղի ու քաղաքի միջև։ Նման միջոցներով նա հեշտությամբ և արագ գյուղ կը հասցնի գրականությունը, եպիդեմիայի դեպքում՝ բժշկական օգնություն, դեղորայք և այլն։

Քիմիայի դերը գյուղատնտեսության ասպարեզում ավելի ես խոշոր ե։

Ամենից առաջ նա հողը պարարտացնելու գրեթե միակ միջոցն ե։

քիմիական պարարտանյութերը համեմատաբար եժան և մատչելի յեն գյուղացուն։ Մանավանդ մեր գյուղերի համար նա կարող է լինել փրկարար մի միջոց, վորովհետև մեր հողը սակավ է և ուժասպառված, քիմիական պարարտանյութերը մի քանի անգամ բարձրացնում են բերքի քանակը և հնարավորություն են տալիս քիչ հողով բավարարվելու։ Բացի այդ, քիմիական նյութերը վնասատուների դեմ կռվելու ամենաազդեցիկ և անփոխարինելի միջոցն են։

Այսպիսով մենք տեսնում ենք, վոր ավիացիան և քիմիան գյուղացու տնտեսությունը, նրա կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու անհրաժեշտ միջոցներն են, հետևապես նրանց զարգացումը մեզ համար առաջնակարգ մի խնդիր է։

Նրանց յերկուսի զարգացումն էլ հնարավոր է միայն մեր գյուղացիության ամենալայն խավերի անմիջական մասնակցությամբ։ Իսկ գյուղացին այդ աշխատանքներին կմասնակցի միայն այն դեպքում, յերբ կը հասկանա նրանց խոշոր նշանակությունը։ «Ավիաքիմի» առաջնակարգ խնդիրն է տարածել գյուղացիության մեջ ավիացիայի և քիմիայի մասին գիտելիքներ, բանավոր և գրավոր ագիտացիայի և գործնական աշխատանքների միջոցով։

Այսոր «Ավիաքիմը» գյուղ կարող է գնալ միայն հենվելով գյուղացիության գիտակից տարրերի վրա, վորոնք գյուղում պիտի կատարեն այդ աշխատանքները. գյուղում այդ գործի խոշոր դերը և վճռողական խոսքը առաջին հերթին պատկանում է կոմկուսի, կոմյերիտմիության անդամներին։

Այդ աշխատանքներին պիտի ակտիվ մասնակցի անպայման և գյուղական ինտելիգենցիան, հանձինս ուսուցիչների նաև յեթե կան՝ գյուղատնտեսի, կուլտկրթական գյուղական մարմինների և հիմնարկների, առաջին հերթին խրճիթ-ընթերցարանները։

Ինչ են պարտավոր անել վերոհիշյալները և ինչպես պիտի կատարեն նրանք այդ աշխատանքները։

Նրանք պիտի կազմեն «Ավիաքիմի» գլխավոր բազան և իրենց վրա պիտի վերցնեն գյուղում «Ավիաքիմի» բջիջը կազմակերպելու գործը, վերջինիս համար պիտի կապ հաստատեն իրենց գավառային կամ շրջանային «Ավիաքիմի» բաժանմունքի հետ, վորից նրանք կստանան բոլոր անհրաժեշտ ձեռնարկները, ցուցմունքներ, հրահանգներն և նյութերը (գրականություն, պլակատներ և այլն)։

Գրականության և այլ միջոցներով պիտի ձեռք բերել վորոշ գիտելիքներ ավիացիայի, քիմիայի և «Ավիաքիմի» նպատակների համար, վորպեսզի կարողանանք գյուղում այդ հարցերի մասին կազմակերպել զեկուցումներ, զրույցներ և այլն։ Վորոշ ագիտացիա մղելուց հետո, գյուղացիների մեջ կարելի կլինի արդեն սկսել անդամագրությունը՝ իհարկե կամավոր։

Այսպիսով կկազմակերպվի գյուղական «Ավիաքիմի» բջիջը, վորից հետո կըսկսվի լուրջ և գործնական աշխատանքների շրջանը։ Ագիտացիայի գլխավոր տեղը պիտի լինի անկասկած խրճիթ-ընթերցարանը, վորին կից անհրաժեշտ է կազմակերպել «Ավիաքիմի» անկյունը։ Այս անկյունում պիտի տեղավորվեն ավիացիայի և քիմիայի վերաբերյալ համապատասխան մատչելի գրականության պլակատներ, օդանավերի մոդելներ, ըստ հնարավորության քիմիական զանազան նյութեր և այլն։ Անկյունը պիտի այնպես դասավորված լինի, վոր ամեն գյուղացի այնտեղ հաճախելիս վորոշ տպավորություն ստանա։ Այնտեղ յերբեմն պիտի կարդալ զեկուցումներ, զրույցներ. իսկ հնարավոր դեպքում և մատչելի դասախոսություններ։ «Ավիաքիմի» գյուղական բջիջի բյուրոյի կազմը պիտի լինի ուժեղ, գործունյա և պատրաստված, վորպեսզի գյուղում կարողանա ղեկավարել գործնական աշխատանքները։

«Ավիաքիմ»-ը կազմակերպելու յեն հատուկ ջոկատներ (ОТРЯД), վորոնք գարնան և ամառային ամիսների ընթացքում պիտի ուղարկվեն գյուղերը վնասատուների դեմ կռվելու համար։ «Ավիաքիմի» անդամ գյուղացիները նման օգնություն, ի հարկե, կստանան առաջին հերթին վորոշ արտոնություններով։ Այդ ջոկատները գյուղում «Ավիաքիմի» բջիջի հսկողության տակ պետք է գործեն և վերջիններս պիտի կարողանան նրանց նպատակահարմար կերպով ոգտագործել։

Բացի այդ, նրանք նպաստելու յեն գյուղի հողերի պարարտացման գործին։

Առաջիկա գարնանը այս աշխատանքները կկրեն փորձնական բնույթ, վորպեսզի գյուղացիությանը կարողանանք փաստորեն բացատրել և ապացուցել քիմիական պարարտանյութերի առավելությունը։

Փորձնական դաշտերի բերքի արդյունքները, գյուղացիության համար կծառայեն որինակ և հետագայում հողի պարարտացման ասպարեզը ինքն իրեն կլայնանա։

Այսպիսով մենք կըկարողանանք բարձրացնել մեր գյուղատնտեսությունը, վորից մեծ կախում ունի մեր յերկրի ընդհանուր տնտեսության բարձրացումը։

Մոտակա ձմեռային ամիսներում աշխատանքները գյուղում այս ուղղությամբ պիտի տարվեն, վորոնց հիմնադիրը և հետագա զարգացնողը պիտի լինի գյուղական ակտիվը, հանձինս կոմկուսի անդամների և գյուղական ինտելիգենցիայի։

«Ավիաքիմ»-ի աշխատանքներին անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրություն և ամենայն աջակցություն ցույց տալ։

Ա. ՄԱԴԱԹՅԱՆ

ԱԿՈՒՄԲԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԵԹՈԴՆԵՐՆ ՈՒ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ՅԵՎ ԽՄԲԱԿԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱԿՈՒՄԲԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻՆ

Ակմբային աշխատանքը խիստ վորոշ կերպով բաժանվում ե յերկու տեսակի—մասսայականի և խմբակայինի։

Մասսայական աշխատանքը հետեվում ե մի սկզբունքի—այս կամ այն նյութով ընդգրկել կարելույն չափ մեծ մասսա, տալ այդ մասսային վորոշ հասկացողություն այս կամ այն հարցի մասին, առանց մանրամասնությունների մեջ մտնելու։

Իսկ խմբակային աշխատանքը տարբերվում ե մասսայականից հատկապես նրանով, վոր շոշափվող հարցերը խորացնում և մանրամասն մշակման ե յենթարկում։

Ակմբային աշխատանքի վո՞ր տեսակներն են պատկանում մասսայականին և վորո՞նք խմբակայինին ու ինչպիսի կապ պետք ե լինի նրանց միջև։

Մասսայական աշխատանքի հիմնական տեսակներ են հանդիսանում՝ դասախոսությունները, զեկուցումները, միտինգները, դիսպուտները, թեմատիկ յերեկոները, մասսայական եքսկուրսիաները, կենդանի զեկուցումները, անկյունների ցուցադրական աշխատանքը, գրքերի ցուցահանդեսը և այլն։

Ինչպես տեսնում ենք այս թվարկումից, մասսայական աշխատանքի դեպքում, ամեն անգամ նոր նյութ ե ընտրվում, հաճախ անցյալ նյութերի հետ կապ չունեցող մի նյութ, բայց մասսաներին հուզող, այսօրվա հարցեր շոշափող նյութ։ Սա մասսայական աշխատանքի հիմնական գիծն ե։

Այդպես չե խմբակային աշխատանքը, վորտեղ պարապմունքները կատարվում են համաձայն վաղորոք նշմարված, վորոշ ժամանակաշրջան նկատի առնող ծրագրերի և վորտեղ պարապմունքները մեկը մյուսի շարունակությունն են կազմում։

Իբրև որինակ, վերցնենք Փարիզի կոմունան։

Մասսայական աշխատանքի դեպքում կոմունան կարտացոլվի մի զեկուցման մեջ, դուցե մի թեմատիկ յերեկոյի մեջ, նրան կը նվիրվի մի կենդանի զեկուցում, գրքերի միօրյա ցուցահանդես և կը կազմակերպվի միօրյա անկյուն, վորոնք հետեվյալ որն և յեթ կը փակվեն։

Խմբակային աշխատանքի ժամանակ այդ նյութը կը յենթարկվի ավելի խորը և ավելի մանրամասն մշակության։ Խմբակը կուսումնասիրի ինչպես տվյալ անցքի նախադրյալներն, այնպես ել այդ անցքը և նրա հետեվանքները։

Անցնենք այն հարցին, թե ինչպես պետք ե շաղկապել խմբակային և մասսայական աշխատանքները, ինչպես անել, վոր մեր ակումբային խմբակները չպարփակվեն իրենց մեջ, այլ կապվեն մասսայի հետ և մասնակցեն ակումբի ընդհանուր աշխատանքին։

Մինչեվ այսոր ակումբների մեծ մասում խմբակային աշխատանքն այնպես ե դրված, վոր վոչ մի խմբակ, թերևս բացառությամբ, այսպես կոչված «դրամատիքական» խմբակների, վոչնչով չի մասնակցում ընդհանուր ակումբային աշխատանքին, այլ կատարում ե իր ներքին աշխատանքները միայն իր համար։

Աշխատանքի այդ մեթոդներից ժամանակ ե, վոր հրաժարվենք, վորովհետև սակավաթիվ չեն այն դեպքերը, յերբ խմբակների անդամները, չբավարարվելով միայն ներքին աշխատանքով և «իրենց շնորհքը ցույց տալու» հնարավորություն չստանալով, թողնում են իրենց խմբակները և թատերական, կերպարվեստի ու յերաժշտական խմբակ են մտնում, և մյուս խմբակները քայքայվում են։ Խմբակային աշխատանքն այնպիսի հիմքերի վրա պետք ե դնել, վոր յուրաքանչյուր խմբակ, իր ներքին աշխատանքից զատ, կատարի նաև մասսայական աշխատանք։ Այս նպատակին հասնելու համար պետք ե դիմել հետեվյալ միջոցներին։

Ծրագրեր կազմելիս, բոլոր թե քաղաքական և թե գեղարվեստական խմբակների ծրագրերի մեջ պետք ե մտցնել այնպիսի խնդիրներ, վորոնք ընդհանուր են բոլորի համար (վորոշ կամպանիաներ, հեղափոխական տոներ, տարեդարձներ և այլն), այնպիսի հաշվով, վոր խմբակները, իրականացնելով այդ խնդիրները, լրացնեն մեկ-մեկու աշխատանք և իրենց գործունեությունը համաձայնեցնելով, հրապարակ գան ու բոլորը միասին մի ամբողջական ծրագիր իրագործեն։

Որինակ. բոլոր խմբակներին տրված ե «Հոկտեմբերյան Հեղափոխությունը» թեման։ Քաղաքական խմբակները, Հոկտեմբերի պատմությունն ուսումնասիրելով, ընտրում և պատրաստում են զեկուցողներ, մշակում են պատմական տվյալներ, կազմում են լոզունգներ, թեզիսներ և այլն։

Այդ ամբողջ նյութը մշակվելով, հանձնվում է գրական խմբակին, վորն իր հերթին նույնպես մշակում է այդ նյութերը, պատրաստելով ինսցենիրովկաներ և կենդանի զեկուցումներ, ընտրում է արտասանության և ընթերցման համար հարմար կտորներ և այլն։

Այս նյութերը հանձնվում են թատերական սեկցիային, վորը յերաժշտականի հետ միասին՝ բեմական և յերաժշտական մշակման է յենթարկում նյութերը։ Նույն այդ ժամանակամիջոցում կերպարվեստից խմբակը, մյուս խմբակների առաջադրանքների հիման վրա, պատրաստում է տոնելիք որվան հարմար պլակատներ, դիագրամներ, քարտոգրամներ, պորտրետներ, լոզունգներ, դեկորներ և այլն։

Գրադարանային սեկցիան, նախապատրաստվում է կազմակերպելու գրքերի ցուցահանդես և տվյալ հարցի լուսաբանությանը նվիրված ժամանակավոր անկյուն։

Այս ամբողջ աշխատանքը կատարում են բոլոր խմբակները միասնաբար, խմբակների ավագների բյուրոյի ղեկավարությամբ, և նշանակված օրը բոլոր խմբակները միասին հրապարակ են գալիս և ցուցադրում են մասսայի առաջ իրենց կատարած աշխատանքը։

Այսպիսով մեզ համար պարզվում է, վոր այդ նյութերը լրջորեն և հիմնավորապես մշակելու համար, անհրաժեշտ է վաղօրոք նախատեսել այդ նյութերը և խմբակների աշխատանքների ծրագրերի մեջ մտցնել այնպիսի հաշվով, վոր յուրաքանչյուր նյութի մշակման համար գեթ մի ամիս ժամանակ տրվի։

Աշխատանքն այսպիսի հիմքերի վրա դնելով, մենք կտեսնենք, վոր խմբակների գործունեությունը կվերածվի մի համաչափ ու համաձայնեցրած սիստեմի. խմբակներին լիակատար հնարավորություն կտրվի յերեվան բերելու իրենց ձեռներեցությունը, հետաքրքրելու այդ աշխատանքով իրենց անդամներին և հոգալու մասսայի համապատասխան պահանջները։

Միայն այսպիսով է, վոր ակումբային աշխատանքը կաշխուժանա և կդառնա հետաքրքրական ու բովանդակալից։ Այս մեթոդների գործադրման պետք է ձգտեն բոլոր ակումբները։

(Շարունակելի)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀԱՍՌ-Арм.ССР
им. А. Мясникяна

ՀԿԿԿ ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՎԵՐՋԵՐՍ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

1. «Կոմունիստ» № 2 հրատարակ. կենտ. և Յերևանի կոմիտեների . 30 կ.
2. Ռ. Կ. (բ.) Կ. 14-րդ կոնֆերենցիայի բանաձևերը . . . . 35 »
3. **Ստալին.**—Ռ. Կ. Կ. XIV կոնֆերենցիայի աշխատանքների արդյունքները (սպառված) . . . . 25 »
4. **Մոլոտով.**—Կուսակցության տնտեսական քաղաքականության հերթական խնդիրները՝ գյուղի տնտես. կարիքների ասպարեզում . 25 »
5. **Ստալին.**—Արևելքի Ժողովուրդների Համալսարանի քաղ. խնդիրների մասին . . . . 15 »
6. **Կվիրինգ յեվ Լավրենտիյեվ.**—Մեր անելիքները գյուղում . . . . 25 »
7. **Կամենեվ.**—Խորհրդային իշխանությունը և գյուղացիությունը .

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ

1. **Կալինին.**—Խորհրդային շինարարության մասին . . . .
2. **Գ. Զինովյեվ.**—Միջազգային հեռանկարները և կոմկուսակցությունների բոլշևիզացիան . . . .
3. **Ստալին.**—Գյուղացիական հարցը (հոդվածներ և ճառեր) . . . .

ԳԻՆՆ Է 30 ԿՈՊ.